

^KÜRD

xalqı mübariz və qəhrəman xalqdır
Heydər Əliyev

DIPLOMAT

№ 42 (554) 08 - 14 Çiriya paş, Noyabr il 2023
Ji meha şubatê sala 2003-a tê weşandin

Həftəlik İctimai-siyasi qəzet
Rojnama heftename civakî û siyasî

Qiyməti: 40 qəpik
Hêjaye:

Bilirsən, nə etmiş kürdlər bir zaman? Qurtarmış İslamı çox ağır dardan!

Qədim Avropanın xaçpərəstləri, Yüz illər sındırmış göy məscidləri.

Müsəlman keçmişin öyrənsə əgər, Kürdün dərgahına daim baş əvər.

Səbāhəddīn Eləglu



Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva Şuşada "Yasəmən" otelinin açılışında iştirak ediblər



Nêçîrvan Barzanî û Serok Macron rewşa Iraq û navçeyê gotûbêj kirin



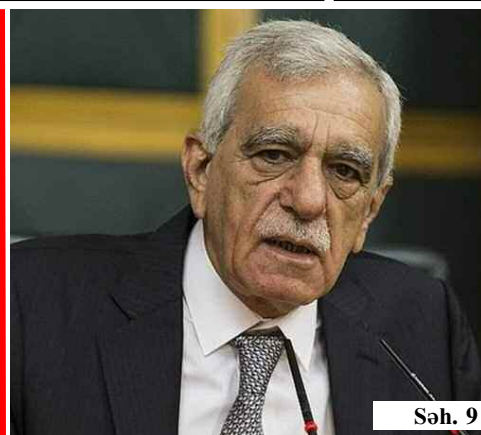
Serok Barzanî û Serokwezîrê Îraqê civiyan



Herema Kurdistanê û Bexda li ser hinrdekirina nefta Herema Kurdistanê hemaheng in



Tulay Hatimogullari: Ên li ser gelê Kurd bombe dibarinin, nikarin li cem Filistinê bisekinin



Ahmet Turk: Li Kurdistanê pêwîstiya me bi tifaqan nîne



MÜŞFİQ MƏMMƏDLİ: Azərbaycan Vətən müharibəsi başlamadan...

Prezident İlham Əliyevin Daşkənddə Pakistanın Keçid Hökumətinin Baş naziri ilə görüşü olub

1905-06-cı illərdə erməni-müsəlman davasında Kürd Xalqının rolu

AZƏRBAYCAN TARİXİNDƏN SƏHİFƏLƏR AZƏRBAYCANDA ŞƏDDADİ KÜRD DÖVLƏTİ



VƏTƏN YADA DÜŞÜBDÜ



Rüsyayê hişyarî da: 'Dibe ku li Efrînê şerê Tirkîye, Sûriye û Kurdan germtir bibe'

ŞƏRƏF XAN BİDLİSİNİN "ŞƏRƏFNAMƏ" ƏSƏRİ KÜRD XALQININ TARİXİ MƏNBƏYİ KİMİ

Kürdlər və Kürdüstan

EHMEDƏ XANİ HAYATI VE ESERLERİ

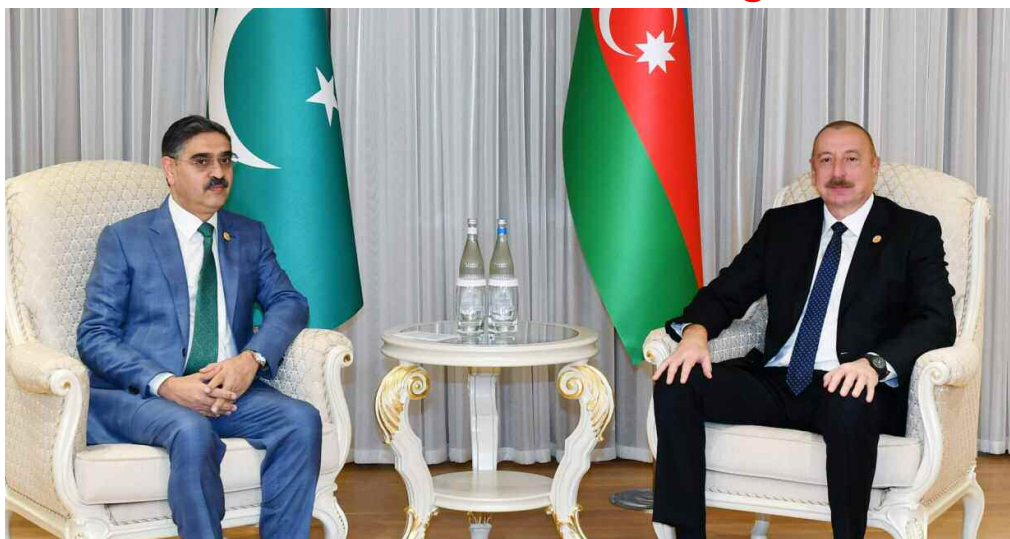


Amerika ji Netenyahû xwest ku plansaziya xwe ya ji bo Xezzeyê ragihîne



İsrailê gef li Hizbullahê xwar: Emê Beyrûdê jî bikin Xeze!

Prezident İlham Əliyevin Daşkənddə Pakistanın Keçid Hökumətinin Baş naziri ilə görüşü olub



Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin noyabrın 9-da Daşkənddə Pakistan İslam Respublikasının Keçid Hökumətinin Baş naziri Ənvər-ül-Xak Kakar ilə görüşü olub.

Görüşdə Azərbaycan ilə Pakistan arasında əlaqələrin mövcud vəziyyətindən məmnunluq ifadə olundu. Pakistanın Baş naziri Azərbaycanı antiterror tədbirlərinin uğurla başa çatması və Azərbaycanın suverenliyinin tam şəkildə təmin olunması münasibətilə təbriklərini çatdırdı. Pakistanın həmişə Azərbaycanı haqlı və ədalətli mövqeyini dəstəklədiyini vurğuladı.

Dövlətimizin başçısı təbriklərə görə təşəkkürünü bildirdi, Ermənistanın Azərbaycana qarşı 30 ilə yaxın davam edən işğalı dövründə, həmçinin 44 günlük Vətən müharibəsində Pakistanın ölkəmizə göstərdiyi siyasi-diplomatik dəstəyini və Ermənistanın işğalçı dövlət kimi tanımasını yüksək qiymətləndirdi.

Prezident İlham Əliyev Azərbaycanın Cəmmu və Kəşmir məsələsində BMT Təhlükəsizlik Şurasının müvafiq qərarlarını rəhbər tutaraq haqq-

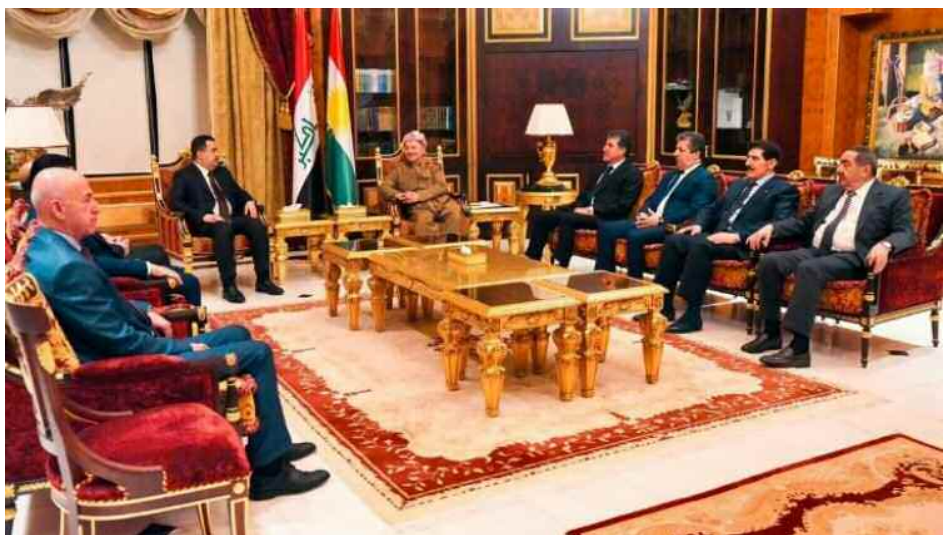
ədalətin tərəfdarı olduğunu diqqətə çatdırdı.

Görüşdə ölkələrimiz arasında iqtisadi-ticari münasibətlərin, biznes dairələri arasında əlaqələrin genişləndirilməsi məsələlərinə toxunuldu. Hökumətlərarası Komissiyanın fəaliyyətinin vacibliyi qeyd edildi. Həmçinin enerji və nəqliyyat bağlantıları sahələrində əməkdaşlıq məsələlərinə dair fikir mübadiləsi aparıldı.

İmtiyazlı ticarət münasibətlərinin ölkələrimiz arasındakı ticarət döviyyəsinin həcmnin artırılmasına müsbət təsir göstərəcəyi qeyd edildi. İnformasiya-kommunikasiya texnologiyaları, turizm sahələrində əməkdaşlığın, iki ölkənin şəhərləri arasında bu yaxınlarda birbaşa hava əlaqəsinin yaradılmasının müsbət addım olduğu bildirildi, bunun turizm sahəsində əməkdaşlığa və insanlar arasındakı təmaslara müsbət təsir göstərəcəyi vurğulandı. İki ölkə arasında beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində uğurlu əməkdaşlığın davam etdirilməsinin vacibliyi qeyd olundu.

Söhbət zamanı dünyada islamofobiya meyillərinin artmasından narahatlıq ifadə edildi.

Serok Barzanî û Serokwezîrê Îraqê civiyan



Serok Barzanî pêşwaziya Serokwezîrê Îraqê Mihemed Şiya Sûdanî kir. Roja Pêncşemê, 9ê Mijdara 2023ê, Serok Mesûd Barzanî li Pîrmamê pêşwaziya Serokwezîrê Îraqê Mihemed Şiya Sûdanî kir. Di wê civînê de, Cîgirên Serok Barzanî Nêçîrvan Barzanî û Mesrûr Barzanî, Fazil Mîranî, Hişyar Zêbarî û Mihemed Mehmûd amade bûn.

Êvara îro roja Pêncşemê, 9ê Mijdara

2023ê, Serokwezîrê Îraqê Mihemed Şiya Sûdanî bi serdanekê gehişt Herêma Kurdistanê û li Balafirxaneya Navneteweyî ya Hewlêrê ji aliyê Serokwezîrê Herêma Kurdistanê ve pêşwaziya wî hat kirin.

Serokwezîrê Îraqê bi hevaltiya Cîgirê Serokwezîrê Îraqê û Wezîrê Derve yê Îraqê Dîktor Fuad Husên û çend bersivek din ên Îraqê serdana Herêma Kurdistanê kiriyê.

Nêçîrvan Barzanî û Mihemed Şiya Sûdanî civiyan



Civîna Serokê Herêma Kurdistanê Nêçîrvan Barzanî û Serokwezîrê Îraqê Mihemed Şiya Sûdanî civiyan.

Serokwezîrê Îraqê Mihemed Şiya Sûdanî hat Hewlêrê û Serokê Herêma Kurdistanê Nêçîrvan Barzanî ew qebûl kir. Serokatîya Herêma Kurdistanê li ser hesabê xwe yê Xê wênayekî Nêçîrvan Barzanî û Mihemed Şiya Sûdanî belav kir û ragihand ku her du dicivn.

Mihemed Şiya Sûdanî duh ji bo ser-

danake fermî hat Hewlêrê û Serokwezîrê Herêma Kurdistanê li Balafirgeha Hewlêrê ew pêşwazî kir.

Serokwezîrê Îraqê Mihemed Şiya Sûdanî li Pîrmamê bi Serok Mesûd Barzanî, Serokê Herêma Kurdistanê Nêçîrvan Barzanî û Serokwezîr Mesrûr Barzanî re civiya.

Ev car e sêyemîn e ku Sûdanî piştî wekî serokwezîrê Îraqê hatiye hilbijartin serdana Herêma Kurdistanê dike.

Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva Şuşada “Yasəmən” otelinin açılışında iştirak ediblər



Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva noyabrın 7-də Şuşada “Yasəmən” otelinin açılışında iştirak ediblər. Dövlətimizin başçısına və birinci xanıma oteldə yaradılan şərait barədə məlumat verildi.

İşğaldan azad edilən ərazilərdə Azərbaycan dövləti tərəfindən həyata keçirilən bərpa və quruculuq işlərinə Heydər Əliyev Fondu da öz töhfəsini verməkdədir. Qədim Qarabağ torpağında Fond tərəfindən dini, tarixi-mədəni abidələrin, məscidlərin bərpası üzrə layihələrin icrasına start verilib. Heydər Əliyev Fondunun Qarabağdakı layihələri Ağdam Cümə məscidi, Zəngilan şəhər məscidi, Şuşada Aşağı Gövhər Ağça məscidi, Yuxarı Gövhər Ağça məscidi, Saatlı məscidi, Mamayı məscidi və bulağı, Molla Pənah Vəqifin muzey-məqbərə kompleksi, Mehmandarovların malikanə kompleksi, Şuşada Yaradıcılıq Mərkəzi, Üzeyir Hacıbəylinin ev-muzeyi və digər tarixi-mədəni abidələrin bərpa və yenidən qurulmasını, Şuşada yeni məscidin inşasını əhatə edir. Tarixi Zəfərminizin növbəti ildönümü ərəfəsində Şuşada bərpası başa çatmış və təqdim edilən layihələrdən biri də “Yasəmən” otelidir.

Bildirildi ki, XIX əsrin ortalarında Qarabağ memarlıq məktəbinə xas tərzdə inşa edilmiş, Şuşa şəhərinin Köçərli küçəsində yerləşən üç yaşayış binası işğal zamanı dağıdılaraq istifadəyə yarasız vəziyyətə salınıb. Heydər Əliyev Fondu ərazidə layihələndirmə işləri apararaq, 2022-ci ilin may ayından etibarən həmin yaşayış binalarının təmir-

bərpa işlərinə başlayıb. Bərpa zamanı binalarda təməlbərkətmə işləri görüldü, divarlarda daxili bərkətmə işləri aparılıb. Mərmir düşməsi nəticəsində binanın dağılmış hissələri yenidən tikilib. Sonradan inşa olunmuş əlavə tikililər isə sökülüb.

Fond tərəfindən bərpa edilən binalar hazırda otel kimi istifadəyə verilib. Autentik üslubda bərpa edilən “Yasəmən” otelinin eksteryer və interyeri buraya gələnləri orta əsr Şuşasına qaytarır. Otel “double”, “twin” və “junior” otaqların olduğu iki korpusdan, restoran və bir neçə terrasdan ibarətdir. Qonaqlar otelin həyətinə dövrünün üslubuna uyğun salınan bağçada və terrasda dincələ, şəhərin mənzərəsini seyr edə bilərlər. Terrasdən Mehmandarovların malikanə kompleksinə və ümumi şəhərə gözəl mənzərə açılır. Otelin interyeri, otaqları xüsusi dizayn edilib. Buradakı hər bir element, əşya məhz bu dizayna uyğun seçilib. Bu da qonaqlarda nostalji hisslər yaradır.

Otelə tanışlıq zamanı Prezident İlham Əliyevə və birinci xanım Mehriban Əliyevaya Mehmandarovların malikanə kompleksinin yuxarı hissəsində bərpa olunacaq binalar barədə məlumat verildi.

Dövlətimizin başçısı və birinci xanım otelin həyətinə yasəmən ağacı əkdilər. Şuşa işğaldan azad edildikdən sonra şəhərdə qısa müddətdə “Qarabağ”, “Xarıbülbül” otelləri, Şuşa Otel-Kongres Mərkəzi Kompleksinin açılışı olub və artıq “Yasəmən” oteli də şəhərin tarixi mənzərəsinə daha bir gözəllik qatmaqla qonaqların istifadəsinə verilir.

Herema Kurdistanê û Bexda li ser hinrdekirina nefta Herema Kurdistanê hemaheng in



Serokê Hikûmeta Herêma Kurdistanê li ser civîna xwe û Wezîrê Petrolê yê Hikûmeta Federal û şanda pê re ragehand, “Me tekez li ser dabînkirina padivîtiyên darayî û teknîkî yê destpêkirina hinardekirina petrola Herêma Kurdistanê bi zûtîrîn dem li ser bingeha destûr û girêbestan kiriye”. Di 12ê Mijdarê de, Serokwezîrê Herêma Kurdistanê Mesrûr Barzanî piştî civîna ku bi şanda Bexdayê re xilas kir ragihandiyê ku bi Wezîrê Petrolê yê Hikûmeta Federal Heyan Ebdulxênî û rêvebirê Giştî yê SOMOyê re biryara dabînkirina pêwîstiyên darayî û teknîkî hatiye dayîn da ku

hinardekirina nefta Herema Kurdistanê zûtîrîn dem destpê bike.

Serokwezîr Mesrûr Barzanî amadehiya Herêma Kurdistanê ji bo destpêkirina hinardekirina petrolê dubare kir û dazanın ku rawestandina hinardekirina petrolê, bûye sedema zirara bi milyaran dolaran li xezîneya giştî û divê hinardekirin di zûtîrîn dem de destpê bike. Her di vî warî de jî, Wezîrê Samanên Sirûtî erkdar kir ku hevahengiya temam bi şanda Wezareta Petrolê ya Hikûmeta Federal re bike ku biryar e çend rojan li Hewlêrê bimîne.



TARIYEL KÜSKÜN VƏTƏN YADA DÜŞÜBDÜ

Dəlidağım cəlladların, şərəfsizin, yadındı,
Gəlinqaya kimsəsizdi, başı kəsik qadındı.
Ay eloğlu susmaq olmaz, bu ki, sənin adındı,
Yağı düşməni hayasızdı, əxlaqsızdı, çaşıbdı,
Vətənsizəm, Vətən oğlu, Vətən yada düşübdü!

Sarıyerim dərdimizdən, saralıbdı, solubdu,
İstisuyum kövrəlibdi, göz yaşına dönübdü.
Tərtər çayı aşırıb-daşmır, intizardan donubdu,
Həsərimiz, dəhşətimiz ürəklərdə coşubdu,
Vətənsizəm, Vətən oğlu, Vətən yada düşübdü!

Qərbi çaylar, görən yenə şaqkıldayır, çağlayır?
Kəderimiz, ah-naləməz şiş qayanı dağlayır,
Kəmə qaya gecə-gündüz kədərənir, ağlayır,
Dərdlərimdən, ah-vayımdan başım yaman şişibdi,
Vətənsizəm, Vətən oğlu, Vətən yada düşübdü!

Daşlıtəpə, biz olmadan kəklikotun oldumu?
Qantəpərin, gicirtkanın, yarpızın da soldumu?
Ətəyində sarıbuluq göz yaşına doldumu?
Bu həsrətdən, intizardan bağırimbaşı bişibdi,
Vətənsizəm, Vətən oğlu, Vətən yada düşübdü!

Bilirəm ki, qənşərqüzey qəribsiyib ağlıyır,
Dərindərə bizsiz qalıb, gecə-gündüz zarıyır,
İllərdi ki, maral uçan, öz maralın arayıp,
Qartal uçmur, dağ keçisi zirvələrdən düşübdü,
Vətənsizəm, Vətən oğlu, Vətən yada düşübdü!

Gəl-gəl bulaq darıxıbdı, gəl-gəl deyir elinə,
Şır-şır bulaq şırıldamır, düşüb düşməni əlinə,
Nişdər suyu qan ağlayır, dönüb gözyaş selinə,
Səllər-sular, qəzəbindən şaqkıldayıb, daşıbdı,
Vətənsizəm, Vətən oğlu, Vətən yada düşübdü!

Allahımız bil, böyükdür, qəm eyləmə ay Küskün,
Qismət olar İnşallah, bacandan çıxar tüstün,
Yurddan köşkün düşənlərin yurda döner büt-bütün,
El-obamız nə zamandı sönməz oda düşübdü,
Vətənsizəm, Vətən oğlu, Vətən yada düşübdü!

VERƏR DÜNYA

Vicdanlının dərd ağardar saçını,
Arsız olanlara vec gələr dünya.
Namuslu şərəfin bələyər, bükər,
Binamus insana zər verər dünya.

Sərt baxışla məzlumlara baxana,
Alına yüz cürə ləkə yaxana,
Şərəfsiz sinəyə medal taxana,
Bunu oğul bilər, ər görər dünya.

Nadana, namərdə sinə gərəne,
Yetim- yesirlərə kömmək edənə.
Qeyrətlə yaşayıb, adla ölənə,
Ağılsız söyləyər, kor deyər dünya.

Aqilin, alimin dərdləri bitməz,
Çörək daşdan çıxar, işi yürüməz.
Şərəfsiz olanlar heç vaxt sürünməz,
Göz üstə bəsləyər, şah bilər dünya.

Düz sözü danışib, söyləmək olmaz,
Kəsəllər dilini yeridə qalmaz.
Küskün bu dünyadan heç nə alınmaz,
Səni dönük görüb, tez silər dünya.

YARANMIŞAM MƏN

Günahkar deyilsən, günahın yoxdu,
Pis gün görmək üçün, yaranmışam mən.
Əzəldən qisməti, bəxti kəmədənəm,
Hicran darağıyla daranmışam mən.

Könül sarayımı himdən söküblər,
Tənha bir diyarda, yuva tikiblər,
Ömrümə kədəri libas biçiblər,
Libası qarayam, qaralmışam mən.

Sən yoxsan, ürəyim dərdə büküldü,
Fikrimə yüz cürə qəmlər əkilib,
Köksümə od yağıb, atəş töküldü,
Atəşə, alovla qalanmışam mən.

Kəder gözlərimdə nəmə dönübdü,
Sənli dünyam, sənizlikdən sönübdü.
Sən sevən Küskünün, çoxdan ölübdü,
Sanki yoxuymuşam, yalanmışam mən.

MİLLƏTİMİN DƏLİSİYƏM, KƏLBƏCƏRLİ BALASIYAM

Dəlidağlı Ədalətin sinəsində olan sazam,
O alışan pərdələrdə "Dilqəmiyə" yanan canam,
Babəkimin nəğməsiylə, ürəklərdə donan qanam,
Belə getsə ömrüm boyu, bu həsrətdən donasıyam,
Millətimin dəlisiyəm, Kəlbəcərli balasıyam.

Dədə Şəmşir darda qaldı, məzar daşı paralandı,
Dəmirçimiz, Kürd Şamilim, ürəyindən yaralandı,
Həsət çəkdi, öldü getdi, bir-birindən aralandı,
Pəran-pəran düşdü elim, bu dərdlərlə yanasıyam,
Millətimin dəlisiyəm, Kəlbəcərli balasıyam.

Məmməd Aslan söz xəznəsi, bu millətin öz dilidi,
Qədimoglu millətsevr, millətinin sağ əlidi,
Mirşeyyafın dərdi vətən, həm də ki, oğul dərddi,
Dərdinizlə şərikliyəm, bu dərdlərlə öləsiyəm,
Millətimin dəlisiyəm, Kəlbəcərli balasıyam.

Qənbər əmi elin səsi, Kəlbəcərin, dür ləlidi,
Vətəncün əriyən, Bəhmən, Sücaətdi, Əlidi.
Küskünə də el söylədi-Vətənsiz Məcnun əhlidi,
Kəlbəcərsiz, Dəlidağsız dəli kimi qalasıyam,
Millətimin dəlisiyəm, Kəlbəcərli balasıyam.

SÜRÜNÜB QÜRBƏTDƏ TALAN OLMUŞUQ

Keşmə bulaqlardan, lələli düzdən,
Qiyətli kəlamdan, dəyərli sözdən,
Abırdan, ismətdən, həyalı üzdən,
İllərdi kənarda qalan olmuşuq,
Sürünüb qürbətdə, talan olmuşuq.

Vətən həsrətiylə talanmışıq biz,
Qürbət yoxuşunda sınanmışıq biz,
Kəder tonqalına qalanmışıq biz,
"Qaçqın" deyənlərə ilan olmuşuq,
Sürünüb qürbətdə, talan olmuşuq.

Sazımın simləri kəder pasıdı,
Qəlbimin telləri şəhid yasıdı.
Bu necə qarğışdı, necə asıdı,
Həsət alovunda yanan olmuşuq,
Sürünüb qürbətdə, talan olmuşuq.

Küskünəm, yuvasız yurdsuz bir kəsəm,
Qübbətdə dumanam, tüstüyəm, hisəm...
Kaş bir mehə dönəm, dağlarda əsəm,
Kəder baxçasında solan olmuşuq,
Sürünüb qürbətdə, talan olmuşuq.

ŞEYTANIN FELİYLƏ SALMA NAHAQQA

Milyonlar içindən tək seçilmişəm,
Pis günün boyuna çəp biçilmişəm.
Hicran bədəsində şəni içilmişəm,
Boynumdan asılıb həsrətin qəmi,
Gözümdən qurumaz hicranın nəmi.

Bu fəni dünyanın tapmadım çəmin,
Görmədim həyatın sevincin-dəmin.
Ömrümə yüklədim illərin qəmin,
Çətin bundan sonra xoş günü tapam,
Hicranın qəmindən, nazılmış sapam.

Sevinc ani oldu bir yuxu kimi,
Tez gəldi, tez getdi bir qoxu kimi.
Yaşaya bilmədim bir çoxu kimi,
Sevinci saxlayıb, tuta bilmədim,
İlahi, mən axı niyə gülmədim?

Küskünəm, çox düşdüm böhtana, şərə,
Haqsızlıq odunda yandım min kərə.
Mən artıq dözmürəm bu dərdə, sərə,
Rəbbim, əl açırım qarşında haqqa,
Şeytanın feliylə salma nahaqqa.

SƏNSİZLİKDƏ YAŞAYIRAM

Çiskinli bir yağış kimi həyatıma çilənmisən,
Külə dönmüş bir arzu tək yollarıma ələnmişən,
Elə böyük sevgisən ki, varlığıma bələnmişən,
Sənli olan dünyam hanı?-Sənsizliyi daşıyıram,
Sənlə oian dünyamızı sənsizlikdə yaşayıram.

Qəlbimdəki sarı tellər, həyatına köklənibdi,
Gözlərimdən axan yaşlar ürəyimə yüklənibdi,
Sənə olan saf duyğular kül olsa da bitməyibdi,
Kül içində közüm qalıb, hələ yanıb alışırım,
Sənlə olan dünyamızı sənsizlikdə yaşayıram.

Sevgim bitib-tükənməzdi, elə bilki Kərəməmə mən,
Ürəklərə eşqi yazan silinməyən qələməmə mən,
Elə böyük sevgiyəm ki, sanki məşəl,ələməmə mən,
Ziyarətə gəl hərdən bir, od oisam da danışırım,
Sənlə olan dünyaqlamızı sənsizlikdə yaşayıram.

Səni məndən alan dünya zalımyıdı, talan oldu,
Sevgimiz bir qönçəidi, açılmadan solan oldu,
Heç elə bil sevimədik, hərşey bitdi, yalan oldu,
Gümanlıq bir xəyaləm mən, gecə-gündüz çalışırım,
Sənlə olan dünyamızı sənsizlikdə yaşayıram.

Sevinc sənlə qoşa getdi, həsrət məndə sıralandı,
Tənha qaldı, öksüz qaldı, yüz yerindən yaralandı,
Ürək sənsiz daşa döndü, çınqıl kimi paralandı,
Səpələnib yollarına, toz-torpağa qarışırım,
Sənlə olan dünyamızı sənsizlikdə yaşayıram.

Bir zamanlar qızınardın, alovuma, istimə sən,
Necə ildi alışırım, necə dözdün tüstümə sən?
Gülüm, artıq gecikmişən, gəlmə mənim üstümə sən,
Təhləmlə hələ-hələ, yavaş-yavaş barışırım,
Sənlə olan dünyamızı sənsizlikdə yaşayıram.

Sənsizliyin bil Küskünə, yaşınılmaz ölümdü yar,
Səninlə sənsiz yaşamaq, dəhşətli bir zülümdü yar,
O əyilən əsa deyil, mənim sınmış belimdü yar,
Məndən sənə dayaq olmaz, özüm zorla tablaşıram,
Sənli oian dünyamızı sənsizlikdə yaşayıram.

SƏNLƏ ÖLMƏK ÜÇÜN YARANMIŞAM MƏN

Eşqim tükənməzdi, sevgim dəryadı,
Sənsizlik olubdu eşqin fəryadı.
Yoxluğun canımda tutar qoymadı,
Sevginin oduna qalanmışam mən,
Sənlə ölmək üçün yaranmışam mən.

Çarəsiz yarama məlhəm etginən,
Səralan baxcamda yenə bitginən.
Məfur fikirləri başdan atginən,
Qəlbimdən qəlbine calanmışam mən,
Sənlə ölmək üçün yaranmışam mən.

Nolsun ki, yaşlanıb, yaşa dolmuşam,
Nolsun ki, saralıb vaxtsiz solmuşam.
Səninçün dünyaya eşq doğulmuşam,
Məcnun tək səhralar dolanmışam mən,
Sənlə ölmək üçün yaranmışam mən.

Demə ki, köksündə qalmayıb izim,
Sənənin üstündə, yanıbdı közüm.
Demə ki, yolumuz ayrılıb bizim,
Sevgi yoxuşunda sınanmışam mən,
Sənlə ölmək üçün yaranmışam mən.

Bu haqsız dünyadan günah yığmışam,
Günahsız ömrünə, günah yağmışam.
Dağ boyda sevginlə, sanki dağmışam,
Sənin varlığında talanmışam mən,
Sənlə ölmək üçün yaranmışam mən.

Küskünəm, ürəyim dərdlə doludu,
Sənlə gedilən yol, haqqın yoludu.
Sevgisiz dünyanın sanki sonudu,
Sənsiz bu dünyada yalanmışam mən,
Sənlə ölmək üçün yaranmışam mən.

OLUB GÜLÜM

Yaman dalğalandı hicran dənizi,
Ləpələr köksümə dolubdu gülüm.
Dəniz də, dərya da yalan olubdu,
Məhəbbət dəryamız olubdu gülüm.

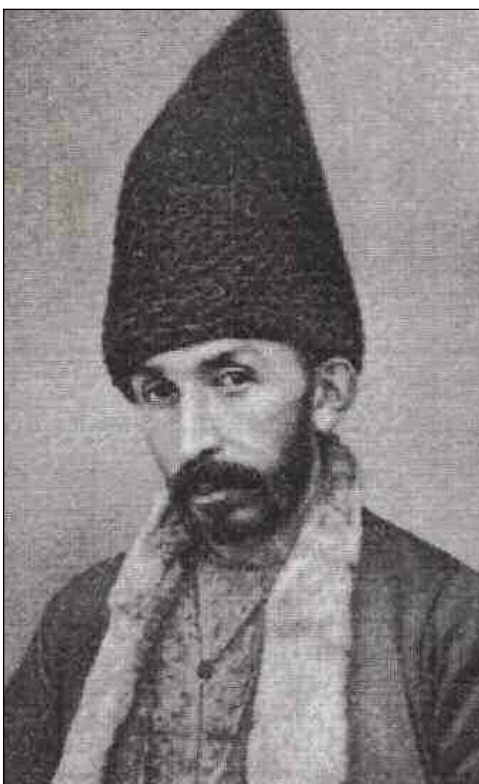
Baş vursan dəryama batıb qalarsan,
Ömürlük xəyala, fikrə dalarsan.
Ləçəyin quruyar sən də solarsan,
Ömrümün baharı solubdu gülüm.

Mən açıq söyləyim sözün düzünü,
Sən tapa bilmərsən burda özünü.
Yaxşısı budur ki, çək sən gözünü,
Məhəbbət xəyala dalıbdı gülüm.

Küskünəm, qəlbimdə ümməna döndün,
Xəyala çevrilib, gümana döndün.
Hər şeyi itirdik, zamana döndün,
Solmuş xətirələr qalıbdı gülüm.

Əvvəli ötən sayımızda

İrəvanda ermənilərin müsəlmanlara qarşı törətdiyi qəddarlıqları və əzəzliyini şəhərin ətraf kəndlərində yaşayan müsəlman kürd tayfaları eşidən kimi silahlanaaraq atlara minib, qəzəblənmiş aslan kimi nəre çəkə-çəkə üz qoydular İrəvanda qırğın olan yerlərə. Yollarda əllərinə düşən erməniləri öldürüb, mallarını talan edib, evlərinə od vurub yandırdılar. Ermənilərin qaçanları gəlib bir böyük kənddə cəm olmuşdular. Həmin kənddə dövlətin divanxanası və bir az qoşunu var idi. Həmin qoşun erməni—müsəlman arasında gedən qırğını dayandırmaq üçün kürdlərə mane oldular. Qafqaz canişininin göstərişi ilə cənab Şeyxülislam həzrətləri katolikos Hayrik ilə gəlib məsciddə və kilsədə dualar və xütbələr oxuyub, xalqa nəsihətlər verdilər. Bununla da iki xalq arasında gedən qırğınları dayandırdılar. Bu əhvalatdan sonra erməni qımdatları başqa şəhər və kəndlərə dağılaraq yerli erməni əhalisini müsəlmanlara qarşı davaya qaldırmaq üçün onlar arasında təbliğat aparmağa başladılar. Uzaqgörən və davaya qoşulmaq istəməyən ermənilər qımdatların bu fitnə-fəsadlarından uzaq olmağa çalışırdılar. Qım-

**Mir Möhsün Nəvvab**

çəkərək üz qoydular ermənilərin üstünə. Hər tərəfdə ermənilər böyük tələfəte məruz qaldılar və vəziyyəti belə görüb üz qoydular qaçmağa. Şəhər erməniləri məğlub olandan

1905-ci İL TƏBRİZ ƏHLİNİN ƏHVALATI

Naxçıvanda, İrəvanda və Bakıda baş verən iğtişaşlar zamanı İran təbəələrindən olan müsəlman camaatından da məzlum və şəhid olduğunu eşidən Təbriz əhli buna dözməyib qəzəblənir, bazar-dükkanı bağlayıb üz qoyurlar erməni məhəllələrinə tərəf. Onlar yuxarıda göstərilən şəhərlərdə nahaq yerə öldürülmüş müsəlmanların qanının əvəzini çıxmaq üçün ermənilərin üstünə gedirdilər. Əhvalatdan xəbərdar olan ermənilər dəhşətə gələrək böyük-küçük, övrət-uşaq qapıları bağlayaraq dad-fəryad qoparırlar və əhvalatı Təbriz hakiminə çatdırırlar. O isə erməniləri mühafizə etmək üçün erməni-müsəlman məhəllələrinin arasına qoşun yeridir. Qoşun dəstələri tufənglərini çəkib atəşə hazır vəziyyətdə dayanırlar. Bununla da Təbriz hakimi ermənilərin öldürülməsinin və evlərinin qarət edilməsinin qarşısını aldı. Bir neçə gün ərzində Təbrizdə sakitlik yaradıldı. Bundan sonra Təbriz hakiminin əmri ilə ermənilərdən bütün silah və sursatın (tufəng, güllə, tapança və s.) hamısını yığdılar. Təbrizin erməni camaatı teleqraf və məktubla katolikosa və yerli din

mək istəyərkən bir para divan əhli tez bunun qarşısını alaraq ermənilərin qətlə yetirilməsinə imkan vermədilər.

Ə L A V Ə: 1905-ci ildə Tiflis şəhərində Qafqaz namestniki (canişini) öz övrəti ilə faytona minib küçələrin birindən keçdiyi zaman çoxdan fürsət axtaran erməni qımdatlarından 4 nəfər həmin faytonun üzərinə hücum çəkərək xəncər ilə namestniki bir neçə yerindən yaralayıb qaçdılar. Canişinin yanında olan kazak erməninin birini öldürdü, o biriləri isə qaçıb gizləndilər.

Ə L A V Ə: Yəne bu tarixdə divana qulluq edən bir ləzgi müsəlmanını rus xəzinəsinin qabağında ermənilər tapança ilə vurub öldürdülər. Əhvalatdan xəbərdar olan Şuşa qalasının müsəlmanları böyük bir icma ilə gedib həmin ləzginin cəsədini tabuta qoyub böyük məscidin həyətinə gətirirlər. Qüsl verdikdən sonra isə aparıb qəbiristanlıqda dəfn edirlər. Müsəlmanların qəzəbindən ehtiyat edən ermənilər acizane surətdə müsəlmanlardan üzrxahlıq etdilər ki, həmin ləzgini rus bilib öldürüblər. Ona görə qatilin bağışlanmasını xahiş etdilər.

Ə L A V Ə: Yəne bu tarixdə Şuşa qalasında erməni cəmaatı rus tayfasından bir böyük vəzifəli şəxsi tapança ilə

1905-06-cı illərdə erməni-müsəlman davasında kürd xalqının rolu

datlar isə belə erməniləri fürsət düşən kimi tutub öldürürdülər. Həmin bu tarixdə, yeni 1905-ci ildə Tehran və onun ətrafında, eləcə də, Xorasanda vəba xəstəliyi yayılmışdı. İki ay davam edən bu xəstəlik nəticəsində hər gün təqribən yüz adam öldürdü.

1905-ci İLDƏ NAXÇIVANDA BAŞ VERMİŞ ERMƏNİ—MÜSƏLMAN ƏHVALATI

Elə ki İrəvanın fitnə-fəsad törədən erməniləri Naxçıvana gəldilər, orda vəziyyət gərginləşdi. Naxçıvan erməniləri neçə illərdən bəri tadarük etdikləri vuruş sursatlarını—topları, bombaları, beşaçılan tufəngləri və s. növbəti qırğın üçün hazırlamağa başladılar. Hərbi sursatları keçidlərdə və gizli mövqelərdə yerləşdirdikdən sonra dükən-bazarları bağlayıb, bütün icma ilə qalxıb mövqelərdə hazırladıqları silahdan qəflətən müsəlmanlar üzərinə guruhur atəş açmağa başladılar. Əhvalatdan xəbərsiz və dükən-bazarda öz işləri ilə məşğul olan biçərə müsəlmanlar çaş-baş qalıb, bilmədilər nə etsinlər. Kimisi fürsət tapıb dükanı bağladı, kimisi tapa bilməyib, açıq qoyub canını qurtarmaq üçün evlərinə qaçdılar. Yarım saata tufəngi olan tufəngini, tapançası olan tapançasını, olmayanlar isə xəncər, külüng, balta, dəhrə və ağac götürüb, ermənilərin müqabilinə gəldilər və onlarla davaya başladılar. Silahsız müsəlmanlar münasib fürsətlərdən istifadə edərək qəflətən erməni silahlılarının üzərinə hücum edib əllərindəki balta, dəhrə, ağacla vurub onları yerə yıxaraq tufəng və patrondaşlarını əllərindən alıb, üz qoydular davaya. Müsəlmanlara kömək gələne kimi hər iki tərəfdən ölənlər oldu. Bir para yerlərdən gələn müsəlmanlar nəre

sonra müsəlmanlar üz qoydular erməni kəndlərinə. Həmin kəndlərdə ələ düşən erməniləri öldürüb, mal-dövlətini talan və qarət etməklə bərabər evlərinə od vurub yandırdılar. Bu kəndləri darmadağın etdikdən sonra üz qoydular Naxçıvan qəzasındakı Böyük Badamlı kəndinə. Həmin

kəndin bütün erməniləri—gənc və qoca, böyük və kiçik öz külfətləri ilə müsəlmanların qarşısına çıxdılar. Tam ehtiramla kəlməyi-şəhadəti deyib müsəlmanlığı qəbul etdiklərini bildirdilər. Müsəlmanlar onları çox sevinclə sakitləşdirib, böyük ehtiramla oradan geri qayıtdılar. Bu xəbər hər tərəfə yayıldı. Erməni qəzetləri yazırdı ki, müsəlmanlar bu qədər qətl və qarətlə kifayətlənməyib, erməniləri məcburi şəkildə öz dinlərindən döndərüb müsəlman edirlər.

Bu əhvalat dövlətə və divan əhlinə çatan kimi hökm elədilər ki, durmadan İrəvan qubernatoru həmin kəndə gəlməlidir. İrəvan qubernatoru Əlixanov çoxlu kazak götürüb, qoşunla Badamlı kəndinə gəldi. Əlixanovun görüşünə gəlmiş müsəlman dinini qəbul edən ermənilər onu salamlayarkən Əlixanov onların salamını rədd edərək buyurdu ki, erməni qəzetlərinin yazdığına görə müsəlmanlar sizləri zor və hədə-qorxu ilə öz dininizdən döndərərək, müsəlman ediblər. Əgər həqiqət belədirsə, kazak qoşunu burada qalıb, sizi qorumağa hazırdır. Sizə qarşı heç kəs qüvvə işlədə bilməz. Yeni islam dinini qəbul etmiş ermənilər cavab verdilər ki, bizi heç kəs zor və hədə-qorxu ilə müsəlman etməyib. Əksinə, biz özümüz könüllü olaraq, öz razılığımız və rəğbətimizlə islam dinini qəbul etmişik. Bu cavabı eşidən Əlixanov camaata heç bir söz demədən geri qayıdıb getdi.

xadimlərinə müraciət etdilər ki, ermənilər sakit oturub ədavət törətməsinlər. Çünki əks təqdirdə biz burada müsəlman əhli tərəfindən qətlə yetirilə bilərik.

XORASAN ƏHVALATI

Ə L A V Ə: Yəne bu tarixdə etibarsızlığı və nahaq yerə qan tökməyi və müsəlmanlara qarşı qəddarlığı ilə



hamıya yaxşı məlum olan erməni tayfası bir para müsəlman əhlini guya ermənilərin özündən qorumaq və mühafizə etmək üçün onları şirin dilə tutub öz evlərində sığınacaq verirlər. Sonra isə onları qətlə yetirib, bədən üzvlərini kəsmiş, başlarına nal və mis-mar çaldıqları müsəlmanlara məlum olmuşdur. O cümlədən, Xorasan əhli də bu əhvalatdan xəbərdar olan kimi qəzəblənib, həmin saat töküldülər erməni dükanlarının üstünə. Nə qədər mal və əşyaları var idi talan və tarac etdikdən sonra özlərini də qətlə yetir-

öldürdülər. Həmin bu rus ilk dəfə Qalaya gələndə kasıb olduğundan bir manata belə möhtac imiş. Amma öləndən sonra onun evindən külli miqdarda nəqd pul və əşya çıxmışdır. Buradan aydın oldu ki, o, dövlətə xəyanət edib erməni və müsəlmanlardan rüşvət almışdı.

Xülasə, erməni tayfası bu qəbil şəxslərdən Qalada və kəndlərdə çox öldürürdülər. Bütün bunlara baxmayaraq, müsəlmanlar onlara (ermənilərə) mehribanlıq və hörmət göstərirdilər. Belə ki, bu tarixdə Şahnəzərovlar nəslindən Qriqor ağa adlı birisi vəfat etmişdi.

Müsəlmanların əyan və əşrafları toplaşib onun dəfn mərasimində iştirak etdilər. Qriqor ağanı tabuta qoyub müsəlmanlar öz qayda-qanunları ilə çiyinlərinə alaraq qəbiristanlığa aparıb dəfn etdilər. Onun özü və ata babaları (Bəhram bəy, Cəmşid bəy və Məlik Şahnəzər) müsəlmanlara çox böyük rəğbət bəslədiklərinə görə Qalanın müsəlman camaatı bir neçə gün yas mərasimində iştirak etdilər. Hətta Cəmşid bəyin bir bacısı Hurizad xanım mərhum İbrahim xanın arvadı idi. Bu xanımın övladı olmadığına görə böyük məscidin həyətinə otaqlar tikdirərək vəqf etdirdiyi otaqlar indi də qalmaqdadır. Cəmşid bəyin özü Rəhim bəy vəsiyyət etmişdi ki, öləndə mənə erməni qəbiristanlığında dəfn etməsinlər. Cəmşid bəy öləndə Rəhim bəy Şuşada olmadığından ermənilər onu aparıb öz qəbiristanlıqlarında dəfn etmişdilər. Rəhim bəy gələndən sonra dərhal Cəmşid bəyin tabutunu erməni qəbiristanlığından çıxarıb kənar yerdə dəfn etdilər.

Ardı var

Səhifəni hazırladı: Tahir Süleyman

AZƏRBAYCAN TARİXİNDƏN SƏHİFƏLƏR

AZƏRBAYCANDA ŞƏDDADİ KÜRD DÖVLƏTİ

(Əvvəli ötən saylarımızda)

Şübhəsiz ki, Şəddadilər dövlətində "əmir" adlanan hökmdardan başqa, ölkənin maliyyə-inzibati işlərini idarə etmək üçün digər vəzifələr də olmuşdur. Xüsusilə, o zamanın bütün Orta Şərq və Azərbaycan feodal dövlətlərində olduğu kimi, Şəddadilər dövlətində də vəzir vəzifəsi mövcud idi. Qətranın mədh etdiyi şəxslərdən biri də Arranda yaşamış və Ləşgərinin yanında olan Əbülmuəmmər Qasımdır. Qətran Əbülmuəmmər Qasıma bilikli, cəsarətli bir adam kimi tərifləyərək ölkənin abadlaşması və xalqın asayişini ondan tələb edir. Qətran yazır ki: "Əbülmuəmmər pəhləvan, elm və dinin güneşidir". Qətranın qəsidəsində Əbülmuəmmərin tutduğu vəzifə aydın deyil. Lakin Kəsrəvi onu "ustad" adlandırır və Ləşgərinin vəziri, köməkçisi olduğunu təsəvvür edir. Kəsrəvi qeyd edir ki, o zamanın vəzirlərinin bir çoxu həm cəsur, həm məlumatlı, həm də dərin biliyə malik olmuşlar (Kəsrəvi Təbrizi. Göstərilən əsəri, III cild, səh. 26-27) II Ləşgərinin dövründə

zlar Rəvvadilər dövlətinə, habelə Arrana hücum və basqın edirdilər. Bundan başqa, Qətran Təbrizinin Ləşgəriyə ithaf etdiyi qəsidələrdən görüldüyü kimi Ləşgəri Fəzl kimi gürcü və erməni hakimləri ilə bir neçə müharibədə iştirak edərək qələbə çalmışdır (Qətran Təbrizi. Divan). Zərər və ziyanlar görmüş Fəzlin və Məmlanın intiqamını onlardan almışdır. Qətranın qəsidələrini birində göstərilir ki, Ləşgəri "bir qoşunu elə qırdı ki, onu ölüm qıra bilməzdi, bir qalanı elə qopardı ki, onu fələk qopara bilməzdi". "Əgər Fəzlunun qoşunu həmin yerdə yıxılmışdısa, o düşmənin şahını da həmin yere yıxdı və arzularının düşməninə yerə sərtdi". Qətran bu qəsidələrdə Ləşgəri qoşunlarının şücaət və müharibələrin necə aparılmasından bəhs edərək onu bədi tərzdə təsvir edir. Qətran göstərir ki, "Cahan padşahı müharibə etməyə bel bağladı". "Ağac yarpağından, yağmur damllarından artıq, məmlük ilə qoşun topladı". Düşməni padşahının "atıları tamamilə erməni və abxaz pəhləvanları idi,

başladılar". "Padşah qalibiyyət ilə oradan çıxdı". Ləşgəri oradakı meşənin ətrafında şadlıq etdikdən sonra, düşmənlərin yurdunu dağıtmağa və yandırmaya getdi. Burada göstərilir ki, düşməni qoşunları çox yüksək bir dağın başında idi. Ləşgərinin qoşunları onları aşağı enməyə məcbur edib, ürəklərini qılıncda yumşaltdılar. Onların ürəkləri oxlara nişan oldu. "Zamanın

ba, müzəffər, qalib baxtlı, xeyir ulduzu". Məlum olduğu kimi, Baqrat Tiflisi mühasirə etdiyi zaman, Tiflis hakimi Cəfər ibn Əli Ləşgəri ilə ittifaq yaratmışdı. Baqrat yaranan vəziyyətdən qorxaraq Cəfərlə sülh etməyə məcbur olmuşdu. İbn əl-Əsir "abxazların Tiflisi mühasirə etmələri və onların geri çəkilmələri haqqında" məlumat verərək yazır ki, "429 (1037/8)-cu

Şirvan" fəslində də "oğuz hücumları" haqqında çox ehtiyatla qeyd edilir. Lakin məlum olur ki, 437 (1045/46)-ci ildə Şirvanşah Qubad oğuz türklərinin qarşısını almaq üçün bir sıra tədbirlər görür, Şamaxı (Yezidiyyə) şəhərinin ətrafına yönəlmiş daşdan möhkəm hasar çəkdirir və dəmir qapı düzəldir (Münəccimbaşı. Cami əd-düvəl. Tarix əl-Bab və



şahı onların əmirlərini əsir etdi". Qətran qeyd edir ki, düşməni qoşunu sayca çox olmasına baxmayaraq məğlub oldu. Ləşgəri "din tacını Güneşə qaldırdı". Qətran Təbrizininbədi şəkildə təsvir etdiyi bu tarixi hadisə haqqında bir sıra müəyyən olmayan və qaranlıq qalan cəhətlər də vardır. Kəsrəvi təəccüblə qeyd edir ki, gürcü və erməni tarixlərində Qətranın təsvir etdiyi bu hadisələr haqqında məlumat yoxdur (Kəsrəvi Təbrizi. Göstərilən əsəri, III cild, səh. 20). Bizcə, Qətranın şər şəklinə, bədi tərzdə təsvir etdiyi tarixi hadisələr inandırıcıdır. Lakin onların bəzilərinə bədi təsvirin tələbinə görə mübaliğəyə yol verilmişdir. Gürcü və erməni tarixlərində bu hadisənin təsvir edilməməsinin səbəbləri də tamamilə aydındır. Bir qayda olaraq orta əsr gürcü və erməni tarix yazanları öz feodallarının məğlubiyyətləri haqqında məlumat verməkdə ehtiyatlı davranmışlar. Burada da Qətran Təbrizinin göstərdiyi kimi, görünür qoşun başçısı əsir düşdüyü və məğlubiyyətə uğradığı üçün orta əsr sənəçiləri bu hadisəni yazmaqdan imtina etmişlər. II Ləşgərinin Tiflis hakimi əmir Cəfər ilə ittifaqda olduğu zaman gürcü çarı Baqratla müharibə etməsi haqqında Qətranın əmir Cəfərə ithaf etdiyi qəsidə də məlumat verilir. Bu qəsidədə göstərilir ki, Ləşgəri "Qiyamətə qədər ondan üz çevirməz", "onun xidmətindən ötrü Arran padşahı dava üçün öz qoşunlarını hazırlayaraq yola saldı". Qətrana görə bu müharibə azər ayında başladı və bunun nəticəsində "onların qoşununu darmadağın edib, bütün torpaqlarını tamamilə alt-üst etdilər". Ona görə də Qətran Ləşgəriyə müraciət edərək deyir: "Mərhəbə, ölkə fəth edən, düşməni əsir tutan, mərhə-

ildə Abxaz çarı Tiflisi mühasirə etdi, ancaq əhali ona möhkəm müqavimət göstərdi, lakin o, mühasirəni davam etdirdi və sıxışdırdı. Şəhər əhalisi ərzaq və sair ehtiyat şeyləri qurtaranda Azərbaycana adam göndərərək müsəlmanlardan kömək və hərbi yardım istədilər. Lakin abxazlar oğuzların Azərbaycana gəldiklərini və onların ermənilərlə necə rəftar etdiklərini eşitdikdə bərk qorxdular və Tiflisdən geri çəkildilər". (İbn əl-Əsir. Göstərilən əsəri, IX cild, səh. 170). Görüldüyü kimi, İbn əl-Əsir Baqratın Tiflis mühasirəsindən vaz keçməsinə oğuzların hücumları ilə izah edir. Qətran Təbrizi isə, yuxarıda göstərdiyimiz kimi Ləşgərinin Tiflis hakimi Cəfərlə ittifaq yaradaraq abxazların üzərinə hücum edib onları məğlub etdiyini göstərir. Bizcə, hər iki müəllifin göstərdiyi amilləri qəbul etmək olar. Çünki bunlar biri digərini inkar etmir, əksinə tamamlayır. Bundan başqa, Qətran Təbrizinin şerlərindən aydın olur ki, II Ləşgəri gürcü çarı ilə iki dəfə müharibə etmiş və hər iki müharibədə qələbə çalmışdır.

II Ləşgərinin hakimiyyəti dövründə Azərbaycana oğuzlar, səlcuqlar hücumu keçmişdilər. Səlcuqlar 1038-ci ildə Nişapuru tutmuş, sonra İrana, İraqa və Kiçik Asiyaya hücum etməyə başlamışdılar. Toğrulun qardaşı İbrahim Yinal 440 (1048/49)-cu ildə rumlulara qarşı hücumu keçmişdi (İbn əl-Əsir. Göstərilən əsəri, IX cild, səh. 203). Lakin bizim istifadə etdiyimiz "Cami əd-düvəl" əsərinin "Şəddadilər", "Tarix əl-Bab və Şirvan" fəsilərində, habelə Qətran Təbrizinin qəsidələrində türklərin, oğuzların II Ləşgərinin hakimiyyəti dövründə Gəncəyə hücum etdikləri haqqında məlumat verilmir. Münəccimbaşının "Cami əd-düvəl" əsərinin "Tarix əl-Bab və

Şirvan" fəslində də "oğuz hücumları" haqqında çox ehtiyatla qeyd edilir. Lakin məlum olur ki, 437 (1045/46)-ci ildə Şirvanşah Qubad oğuz türklərinin qarşısını almaq üçün bir sıra tədbirlər görür, Şamaxı (Yezidiyyə) şəhərinin ətrafına yönəlmiş daşdan möhkəm hasar çəkdirir və dəmir qapı düzəldir (Münəccimbaşı. Cami əd-düvəl. Tarix əl-Bab və Şirvan" fəslində də "oğuz hücumları" haqqında çox ehtiyatla qeyd edilir. Lakin məlum olur ki, 437 (1045/46)-ci ildə Şirvanşah Qubad oğuz türklərinin qarşısını almaq üçün bir sıra tədbirlər görür, Şamaxı (Yezidiyyə) şəhərinin ətrafına yönəlmiş daşdan möhkəm hasar çəkdirir və dəmir qapı düzəldir (Münəccimbaşı. Cami əd-düvəl. Tarix əl-Bab və Şirvan" fəslində də "oğuz hücumları" haqqında çox ehtiyatla qeyd edilir. Lakin məlum olur ki, 437 (1045/46)-ci ildə Şirvanşah Qubad oğuz türklərinin qarşısını almaq üçün bir sıra tədbirlər görür, Şamaxı (Yezidiyyə) şəhərinin ətrafına yönəlmiş daşdan möhkəm hasar çəkdirir və dəmir qapı düzəldir (Münəccimbaşı. Cami əd-düvəl. Tarix əl-Bab və Şirvan" fəslində də "oğuz hücumları" haqqında çox ehtiyatla qeyd edilir. Lakin məlum olur ki, 437 (1045/46)-ci ildə Şirvanşah Qubad oğuz türklərinin qarşısını almaq üçün bir sıra tədbirlər görür, Şamaxı (Yezidiyyə) şəhərinin ətrafına yönəlmiş daşdan möhkəm hasar çəkdirir və dəmir qapı düzəldir (Münəccimbaşı. Cami əd-düvəl. Tarix əl-Bab və Şirvan" fəslində də "oğuz hücumları" haqqında çox ehtiyatla qeyd edilir. Lakin məlum olur ki, 437 (1045/46)-ci ildə Şirvanşah Qubad oğuz türklərinin qarşısını almaq üçün bir sıra tədbirlər görür, Şamaxı (Yezidiyyə) şəhərinin ətrafına yönəlmiş daşdan möhkəm hasar çəkdirir və dəmir qapı düzəldir (Münəccimbaşı. Cami əd-düvəl. Tarix əl-Bab və Şirvan" fəslində də "oğuz hücumları" haqqında çox ehtiyatla qeyd edilir. Lakin məlum olur ki, 437 (1045/46)-ci ildə Şirvanşah Qubad oğuz türklərinin qarşısını almaq üçün bir sıra tədbirlər görür, Şamaxı (Yezidiyyə) şəhərinin ətrafına yönəlmiş daşdan möhkəm hasar çəkdirir və dəmir qapı düzəldir (Münəccimbaşı. Cami əd-düvəl. Tarix əl-Bab və Şirvan" fəslində də "oğuz hücumları" haqqında çox ehtiyatla qeyd edilir. Lakin məlum olur ki, 437 (1045/46)-ci ildə Şirvanşah Qubad oğuz türklərinin qarşısını almaq üçün bir sıra tədbirlər görür, Şamaxı (Yezidiyyə) şəhərinin ətrafına yönəlmiş daşdan möhkəm hasar çəkdirir və dəmir qapı düzəldir (Münəccimbaşı. Cami əd-düvəl. Tarix əl-Bab və Şirvan" fəslində də "oğuz hücumları" haqqında çox ehtiyatla qeyd edilir. Lakin məlum olur ki, 437 (1045/46)-ci ildə Şirvanşah Qubad oğuz türklərinin qarşısını almaq üçün bir sıra tədbirlər görür, Şamaxı (Yezidiyyə) şəhərinin ətrafına yönəlmiş daşdan möhkəm hasar çəkdirir və dəmir qapı düzəldir (Münəccimbaşı. Cami əd-düvəl. Tarix əl-Bab və Şirvan" fəslində də "oğuz hücumları" haqqında çox ehtiyatla qeyd edilir. Lakin məlum olur ki, 437 (1045/46)-ci ildə Şirvanşah Qubad oğuz türklərinin qarşısını almaq üçün bir sıra tədbirlər görür, Şamaxı (Yezidiyyə) şəhərinin ətrafına yönəlmiş daşdan möhkəm hasar çəkdirir və dəmir qapı düzəldir (Münəccimbaşı. Cami əd-düvəl. Tarix əl-Bab və Şirvan" fəslində də "oğuz hücumları" haqqında çox ehtiyatla qeyd edilir. Lakin məlum olur ki, 437 (1045/46)-ci ildə Şirvanşah Qubad oğuz türklərinin qarşısını almaq üçün bir sıra tədbirlər görür, Şamaxı (Yezidiyyə) şəhərinin ətrafına yönəlmiş daşdan möhkəm hasar çəkdirir və dəmir qapı düzəldir (Münəccimbaşı. Cami əd-düvəl. Tarix əl-Bab və Şirvan" fəslində də "oğuz hücumları" haqqında çox ehtiyatla qeyd edilir. Lakin məlum olur ki, 437 (1045/46)-ci ildə Şirvanşah Qubad oğuz türklərinin qarşısını almaq üçün bir sıra tədbirlər görür, Şamaxı (Yezidiyyə) şəhərinin ətrafına yönəlmiş daşdan möhkəm hasar çəkdirir və dəmir qapı düzəldir (Münəccimbaşı. Cami əd-düvəl. Tarix əl-Bab və Şirvan" fəslində də "oğuz hücumları" haqqında çox ehtiyatla qeyd edilir. Lakin məlum olur ki, 437 (1045/46)-ci ildə Şirvanşah Qubad oğuz türklərinin qarşısını almaq üçün bir sıra tədbirlər görür, Şamaxı (Yezidiyyə) şəhərinin ətrafına yönəlmiş daşdan möhkəm hasar çəkdirir və dəmir qapı düzəldir (Münəccimbaşı. Cami əd-düvəl. Tarix əl-Bab və Şirvan" fəslində də "oğuz hücumları" haqqında çox ehtiyatla qeyd edilir. Lakin məlum olur ki, 437 (1045/46)-ci ildə Şirvanşah Qubad oğuz türklərinin qarşısını almaq üçün bir sıra tədbirlər görür, Şamaxı (Yezidiyyə) şəhərinin ətrafına yönəlmiş daşdan möhkəm hasar çəkdirir və dəmir qapı düzəldir (Münəccimbaşı. Cami əd-düvəl. Tarix əl-Bab və Şirvan" fəslində də "oğuz hücumları" haqqında çox ehtiyatla qeyd edilir. Lakin məlum olur ki, 437 (1045/46)-ci ildə Şirvanşah Qubad oğuz türklərinin qarşısını almaq üçün bir sıra tədbirlər görür, Şamaxı (Yezidiyyə) şəhərinin ətrafına yönəlmiş daşdan möhkəm hasar çəkdirir və dəmir qapı düzəldir (Münəccimbaşı. Cami əd-düvəl. Tarix əl-Bab və Şirvan" fəslində də "oğuz hücumları" haqqında çox ehtiyatla qeyd edilir. Lakin məlum olur ki, 437 (1045/46)-ci ildə Şirvanşah Qubad oğuz türklərinin qarşısını almaq üçün bir sıra tədbirlər görür, Şamaxı (Yezidiyyə) şəhərinin ətrafına yönəlmiş daşdan möhkəm hasar çəkdirir və dəmir qapı düzəldir (Münəccimbaşı. Cami əd-düvəl. Tarix əl-Bab və Şirvan" fəslində də "oğuz hücumları" haqqında çox ehtiyatla qeyd edilir. Lakin məlum olur ki, 437 (1045/46)-ci ildə Şirvanşah Qubad oğuz türklərinin qarşısını almaq üçün bir sıra tədbirlər görür, Şamaxı (Yezidiyyə) şəhərinin ətrafına yönəlmiş daşdan möhkəm hasar çəkdirir və dəmir qapı düzəldir (Münəccimbaşı. Cami əd-düvəl. Tarix əl-Bab və Şirvan" fəslində də "oğuz hücumları" haqqında çox ehtiyatla qeyd edilir. Lakin məlum olur ki, 437 (1045/46)-ci ildə Şirvanşah Qubad oğuz türklərinin qarşısını almaq üçün bir sıra tədbirlər görür, Şamaxı (Yezidiyyə) şəhərinin ətrafına yönəlmiş daşdan möhkəm hasar çəkdirir və dəmir qapı düzəldir (Münəccimbaşı. Cami əd-düvəl. Tarix əl-Bab və Şirvan" fəslində də "oğuz hücumları" haqqında çox ehtiyatla qeyd edilir. Lakin məlum olur ki, 437 (1045/46)-ci ildə Şirvanşah Qubad oğuz türklərinin qarşısını almaq üçün bir sıra tədbirlər görür, Şamaxı (Yezidiyyə) şəhərinin ətrafına yönəlmiş daşdan möhkəm hasar çəkdirir və dəmir qapı düzəldir (Münəccimbaşı. Cami əd-düvəl. Tarix əl-Bab və Şirvan" fəslində də "oğuz hücumları" haqqında çox ehtiyatla qeyd edilir. Lakin məlum olur ki, 437 (1045/46)-ci ildə Şirvanşah Qubad oğuz türklərinin qarşısını almaq üçün bir sıra tədbirlər görür, Şamaxı (Yezidiyyə) şəhərinin ətrafına yönəlmiş daşdan möhkəm hasar çəkdirir və dəmir qapı düzəldir (Münəccimbaşı. Cami əd-düvəl. Tarix əl-Bab və Şirvan" fəslində də "oğuz hücumları" haqqında çox ehtiyatla qeyd edilir. Lakin məlum olur ki, 437 (1045/46)-ci ildə Şirvanşah Qubad oğuz türklərinin qarşısını almaq üçün bir sıra tədbirlər görür, Şamaxı (Yezidiyyə) şəhərinin ətrafına yönəlmiş daşdan möhkəm hasar çəkdirir və dəmir qapı düzəldir (Münəccimbaşı. Cami əd-düvəl. Tarix əl-Bab və Şirvan" fəslində də "oğuz hücumları" haqqında çox ehtiyatla qeyd edilir. Lakin məlum olur ki, 437 (1045/46)-ci ildə Şirvanşah Qubad oğuz türklərinin qarşısını almaq üçün bir sıra tədbirlər görür, Şamaxı (Yezidiyyə) şəhərinin ətrafına yönəlmiş daşdan möhkəm hasar çəkdirir və dəmir qapı düzəldir (Münəccimbaşı. Cami əd-düvəl. Tarix əl-Bab və Şirvan" fəslində də "oğuz hücumları" haqqında çox ehtiyatla qeyd edilir. Lakin məlum olur ki, 437 (1045/46)-ci ildə Şirvanşah Qubad oğuz türklərinin qarşısını almaq üçün bir sıra tədbirlər görür, Şamaxı (Yezidiyyə) şəhərinin ətrafına yönəlmiş daşdan möhkəm hasar çəkdirir və dəmir qapı düzəldir (Münəccimbaşı. Cami əd-düvəl. Tarix əl-Bab və Şirvan" fəslində də "oğuz hücumları" haqqında çox ehtiyatla qeyd edilir. Lakin məlum olur ki, 437 (1045/46)-ci ildə Şirvanşah Qubad oğuz türklərinin qarşısını almaq üçün bir sıra tədbirlər görür, Şamaxı (Yezidiyyə) şəhərinin ətrafına yönəlmiş daşdan möhkəm hasar çəkdirir və dəmir qapı düzəldir (Münəccimbaşı. Cami əd-düvəl. Tarix əl-Bab və Şirvan" fəslində də "oğuz hücumları" haqqında çox ehtiyatla qeyd edilir. Lakin məlum olur ki, 437 (1045/46)-ci ildə Şirvanşah Qubad oğuz türklərinin qarşısını almaq üçün bir sıra tədbirlər görür, Şamaxı (Yezidiyyə) şəhərinin ətrafına yönəlmiş daşdan möhkəm hasar çəkdirir və dəmir qapı düzəldir (Münəccimbaşı. Cami əd-düvəl. Tarix əl-Bab və Şirvan" fəslində də "oğuz hücumları" haqqında çox ehtiyatla qeyd edilir. Lakin məlum olur ki, 437 (1045/46)-ci ildə Şirvanşah Qubad oğuz türklərinin qarşısını almaq üçün bir sıra tədbirlər görür, Şamaxı (Yezidiyyə) şəhərinin ətrafına yönəlmiş daşdan möhkəm hasar çəkdirir və dəmir qapı düzəldir (Münəccimbaşı. Cami əd-düvəl. Tarix əl-Bab və Şirvan" fəslində də "oğuz hücumları" haqqında çox ehtiyatla qeyd edilir. Lakin məlum olur ki, 437 (1045/46)-ci ildə Şirvanşah Qubad oğuz türklərinin qarşısını almaq üçün bir sıra tədbirlər görür, Şamaxı (Yezidiyyə) şəhərinin ətrafına yönəlmiş daşdan möhkəm hasar çəkdirir və dəmir qapı düzəldir (Münəccimbaşı. Cami əd-düvəl. Tarix əl-Bab və Şirvan" fəslində də "oğuz hücumları" haqqında çox ehtiyatla qeyd edilir. Lakin məlum olur ki, 437 (1045/46)-ci ildə Şirvanşah Qubad oğuz türklərinin qarşısını almaq üçün bir sıra tədbirlər görür, Şamaxı (Yezidiyyə) şəhərinin ətrafına yönəlmiş daşdan möhkəm hasar çəkdirir və dəmir qapı düzəldir (Münəccimbaşı. Cami əd-düvəl. Tarix əl-Bab və Şirvan" fəslində də "oğuz hücumları" haqqında çox ehtiyatla qeyd edilir. Lakin məlum olur ki, 437 (1045/46)-ci ildə Şirvanşah Qubad oğuz türklərinin qarşısını almaq üçün bir sıra tədbirlər görür, Şamaxı (Yezidiyyə) şəhərinin ətrafına yönəlmiş daşdan möhkəm hasar çəkdirir və dəmir qapı düzəldir (Münəccimbaşı. Cami əd-düvəl. Tarix əl-Bab və Şirvan" fəslində də "oğuz hücumları" haqqında çox ehtiyatla qeyd edilir. Lakin məlum olur ki, 437 (1045/46)-ci ildə Şirvanşah Qubad oğuz türklərinin qarşısını almaq üçün bir sıra tədbirlər görür, Şamaxı (Yezidiyyə) şəhərinin ətrafına yönəlmiş daşdan möhkəm hasar çəkdirir və dəmir qapı düzəldir (Münəccimbaşı. Cami əd-düvəl. Tarix əl-Bab və Şirvan" fəslində də "oğuz hücumları" haqqında çox ehtiyatla qeyd edilir. Lakin məlum olur ki, 437 (1045/46)-ci ildə Şirvanşah Qubad oğuz türklərinin qarşısını almaq üçün bir sıra tədbirlər görür, Şamaxı (Yezidiyyə) şəhərinin ətrafına yönəlmiş daşdan möhkəm hasar çəkdirir və dəmir qapı düzəldir (Münəccimbaşı. Cami əd-düvəl. Tarix əl-Bab və Şirvan" fəslində də "oğuz hücumları" haqqında çox ehtiyatla qeyd edilir. Lakin məlum olur ki, 437 (1045/46)-ci ildə Şirvanşah Qubad oğuz türklərinin qarşısını almaq üçün bir sıra tədbirlər görür, Şamaxı (Yezidiyyə) şəhərinin ətrafına yönəlmiş daşdan möhkəm hasar çəkdirir və dəmir qapı düzəldir (Münəccimbaşı. Cami əd-düvəl. Tarix əl-Bab və Şirvan" fəslində də "oğuz hücumları" haqqında çox ehtiyatla qeyd edilir. Lakin məlum olur ki, 437 (1045/46)-ci ildə Şirvanşah Qubad oğuz türklərinin qarşısını almaq üçün bir sıra tədbirlər görür, Şamaxı (Yezidiyyə) şəhərinin ətrafına yönəlmiş daşdan möhkəm hasar çəkdirir və dəmir qapı düzəldir (Münəccimbaşı. Cami əd-düvəl. Tarix əl-Bab və Şirvan" fəslində də "oğuz hücumları" haqqında çox ehtiyatla qeyd edilir. Lakin məlum olur ki, 437 (1045/46)-ci ildə Şirvanşah Qubad oğuz türklərinin qarşısını almaq üçün bir sıra tədbirlər görür, Şamaxı (Yezidiyyə) şəhərinin ətrafına yönəlmiş daşdan möhkəm hasar çəkdirir və dəmir qapı düzəldir (Münəccimbaşı. Cami əd-düvəl. Tarix əl-Bab və Şirvan" fəslində də "oğuz hücumları" haqqında çox ehtiyatla qeyd edilir. Lakin məlum olur ki, 437 (1045/46)-ci ildə Şirvanşah Qubad oğuz türklərinin qarşısını almaq üçün bir sıra tədbirlər görür, Şamaxı (Yezidiyyə) şəhərinin ətrafına yönəlmiş daşdan möhkəm hasar çəkdirir və dəmir qapı düzəldir (Münəccimbaşı. Cami əd-düvəl. Tarix əl-Bab və Şirvan" fəslində də "oğuz hücumları" haqqında çox ehtiyatla qeyd edilir. Lakin məlum olur ki, 437 (1045/46)-ci ildə Şirvanşah Qubad oğuz türklərinin qarşısını almaq üçün bir sıra tədbirlər görür, Şamaxı (Yezidiyyə) şəhərinin ətrafına yönəlmiş daşdan möhkəm hasar çəkdirir və dəmir qapı düzəldir (Münəccimbaşı. Cami əd-düvəl. Tarix əl-Bab və Şirvan" fəslində də "oğuz hücumları" haqqında çox ehtiyatla qeyd edilir. Lakin məlum olur ki, 437 (1045/46)-ci ildə Şirvanşah Qubad oğuz türklərinin qarşısını almaq üçün bir sıra tədbirlər görür, Şamaxı (Yezidiyyə) şəhərinin ətrafına yönəlmiş daşdan möhkəm hasar çəkdirir və dəmir qapı düzəldir (Münəccimbaşı. Cami əd-düvəl. Tarix əl-Bab və Şirvan" fəslində də "oğuz hücumları" haqqında çox ehtiyatla qeyd edilir. Lakin məlum olur ki, 437 (1045/46)-ci ildə Şirvanşah Qubad oğuz türklərinin qarşısını almaq üçün bir sıra tədbirlər görür, Şamaxı (Yezidiyyə) şəhərinin ətrafına yönəlmiş daşdan möhkəm hasar çəkdirir və dəmir qapı düzəldir (Münəccimbaşı. Cami əd-düvəl. Tarix əl-Bab və Şirvan" fəslində də "oğuz hücumları" haqqında çox ehtiyatla qeyd edilir. Lakin məlum olur ki, 437 (1045/46)-ci ildə Şirvanşah Qubad oğuz türklərinin qarşısını almaq üçün bir sıra tədbirlər görür, Şamaxı (Yezidiyyə) şəhərinin ətrafına yönəlmiş daşdan möhkəm hasar çəkdirir və dəmir qapı düzəldir (Münəccimbaşı. Cami əd-düvəl. Tarix əl-Bab və Şirvan" fəslində də "oğuz hücumları" haqqında çox ehtiyatla qeyd edilir. Lakin məlum olur ki, 437 (1045/46)-ci ildə Şirvanşah Qubad oğuz türklərinin qarşısını almaq üçün bir sıra tədbirlər görür, Şamaxı (Yezidiyyə) şəhərinin ətrafına yönəlmiş daşdan möhkəm hasar çəkdirir və dəmir qapı düzəldir (Münəccimbaşı. Cami əd-düvəl. Tarix əl-Bab və Şirvan" fəslində də "oğuz hücumları" haqqında çox ehtiyatla qeyd edilir. Lakin məlum olur ki, 437 (1045/46)-ci ildə Şirvanşah Qubad oğuz türklərinin qarşısını almaq üçün bir sıra tədbirlər görür, Şamaxı (Yezidiyyə) şəhərinin ətrafına yönəlmiş daşdan möhkəm hasar çəkdirir və dəmir qapı düzəldir (Münəccimbaşı. Cami əd-düvəl. Tarix əl-Bab və Şirvan" fəslində də "oğuz hücumları" haqqında çox ehtiyatla qeyd edilir. Lakin məlum olur ki, 437 (1045/46)-ci ildə Şirvanşah Qubad oğuz türklərinin qarşısını almaq üçün bir sıra tədbirlər görür, Şamaxı (Yezidiyyə) şəhərinin ətrafına yönəlmiş daşdan möhkəm hasar çəkdirir və dəmir qapı düzəldir (Münəccimbaşı. Cami əd-düvəl. Tarix əl-Bab və Şirvan" fəslində də "oğuz hücumları" haqqında çox ehtiyatla qeyd edilir. Lakin məlum olur ki, 437 (1045/46)-ci ildə Şirvanşah Qubad oğuz türklərinin qarşısını almaq üçün bir sıra tədbirlər görür, Şamaxı (Yezidiyyə) şəhərinin ətrafına yönəlmiş daşdan möhkəm hasar çəkdirir və dəmir qapı düzəldir (Münəccimbaşı. Cami əd-düvəl. Tarix əl-Bab və Şirvan" fəslində də "oğuz hücumları" haqqında çox ehtiyatla qeyd edilir. Lakin məlum olur ki, 437 (1045/46)-ci ildə Şirvanşah Qubad oğuz türklərinin qarşısını almaq üçün bir sıra tədbirlər görür, Şamaxı (Yezidiyyə) şəhərinin ətrafına yönəlmiş daşdan möhkəm hasar çəkdirir və dəmir qapı düzəldir (Münəccimbaşı. Cami əd-düvəl. Tarix əl-Bab və Şirvan" fəslində də "oğuz hücumları" haqqında çox ehtiyatla qeyd edilir. Lakin məlum olur ki, 437 (1045/46)-ci ildə Şirvanşah Qubad oğuz türklərinin qarşısını almaq üçün bir sıra tədbirlər görür, Şamaxı (Yezidiyyə) şəhərinin ətrafına yönəlmiş daşdan möhkəm hasar çəkdirir və dəmir qapı düzəldir (Münəccimbaşı. Cami əd-düvəl. Tarix əl-Bab və Şirvan" fəslində də "oğuz hücumları" haqqında çox ehtiyatla qeyd edilir. Lakin məlum olur ki, 437 (1045/46)-ci ildə Şirvanşah Qubad oğuz türklərinin qarşısını almaq üçün bir sıra tədbirlər görür, Şamaxı (Yezidiyyə) şəhərinin ətrafına yönəlmiş daşdan möhkəm hasar çəkdirir və dəmir qapı düzəldir (Münəccimbaşı. Cami əd-düvəl. Tarix əl-Bab və Şirvan" fəslində də "oğuz hücumları" haqqında çox ehtiyatla qeyd edilir. Lakin məlum olur ki, 437 (1045/46)-ci ildə Şirvanşah Qubad oğuz türklərinin qarşısını almaq üçün bir sıra tədbirlər görür, Şamaxı (Yezidiyyə) şəhərinin ətrafına yönəlmiş daşdan möhkəm hasar çəkdirir və dəmir qapı düzəldir (Münəccimbaşı. Cami əd-düvəl. Tarix əl-Bab və Şirvan" fəslində də "oğuz hücumları" haqqında çox ehtiyatla qeyd edilir. Lakin məlum olur ki, 437 (1045/46)-ci ildə Şirvanşah Qubad oğuz türklərinin qarşısını almaq üçün bir sıra tədbirlər görür, Şamaxı (Yezidiyyə) şəhərinin ətrafına yönəlmiş daşdan möhkəm hasar çəkdirir və dəmir qapı düzəldir (Münəccimbaşı. Cami əd-düvəl. Tarix əl-Bab və Şirvan" fəslində də "oğuz hücumları" haqqında çox ehtiyatla qeyd edilir. Lakin məlum olur ki, 437 (1045/46)-ci ildə Şirvanşah Qubad oğuz türklərinin qarşısını almaq üçün bir sıra tədbirlər görür, Şamaxı (Yezidiyyə) şəhərinin ətrafına yönəlmiş daşdan möhkəm hasar çəkdirir və dəmir qapı düzəldir (Münəccimbaşı. Cami əd-düvəl. Tarix əl-Bab və Şirvan" fəslində də "oğuz hücumları" haqqında çox ehtiyatla qeyd edilir. Lakin məlum olur ki, 437 (1045/46)-ci ildə Şirvanşah Qubad oğuz türklərinin qarşısını almaq üçün bir sıra tədbirlər görür, Şamaxı (Yezidiyyə) şəhərinin ətrafına yönəlmiş daşdan möhkəm hasar çəkdirir və dəmir qapı düzəldir (Münəccimbaşı. Cami əd-düvəl. Tarix əl-Bab və Şirvan" fəslində də "oğuz hücumları" haqqında çox ehtiyatla qeyd edilir. Lakin məlum olur ki, 437 (1045/46)-ci ildə Şirvanşah Qubad oğuz türklərinin qarşısını almaq üçün bir sıra tədbirlər görür, Şamaxı (Yezidiyyə) şəhərinin ətrafına yönəlmiş daşdan möhkəm hasar çəkdirir və dəmir qapı düzəldir (Münəccimbaşı. Cami əd-düvəl. Tarix əl-Bab və Şirvan" fəslində də "oğuz hücumları" haqqında çox ehtiyatla qeyd edilir. Lakin məlum olur ki, 437 (1045/46)-ci ildə Şirvanşah Qubad oğuz türklərinin qarşısını almaq üçün bir sıra tədbirlər görür, Şamaxı (Yezidiyyə) şəhərinin ətrafına yönəlmiş daşdan möhkəm hasar çəkdirir və dəmir qapı düzəldir (Münəccimbaşı. Cami əd-düvəl. Tarix əl-Bab və Şirvan" fəslində də "oğuz hücumları" haqqında çox ehtiyatla qeyd edilir. Lakin məlum olur ki, 437 (1045/46)-ci ildə Şirvanşah Qubad oğuz türklərinin qarşısını almaq üçün bir sıra tədbirlər görür, Şamaxı (Yezidiyyə) şəhərinin ətrafına yönəlmiş daşdan möhkəm hasar çəkdirir və dəmir qapı düzəldir (Münəccimbaşı. Cami əd-düvəl. Tarix əl-Bab və Şirvan" fəslində də "oğuz hücumları" haqqında çox ehtiyatla qeyd edilir. Lakin məlum olur ki, 437 (1045/46)-ci ildə Şirvanşah Qubad oğuz türklərinin qarşısını almaq üçün bir sıra tədbirlər görür, Şamaxı (Yezidiyyə) şəhərinin ətrafına yönəlmiş daşdan möhkəm hasar çəkdirir və dəmir qapı düzəldir (Münəccimbaşı. Cami əd-düvəl. Tarix əl-Bab və Şirvan" fəslində də "oğuz hücumları" haqqında çox ehtiyatla qeyd edilir. Lakin məlum olur ki, 437 (1045/46)-ci ildə Şirvanşah Qubad oğuz türklərinin qarşısını almaq üçün bir sıra tədbirlər görür, Şamaxı (Yezidiyyə) şəhərinin ətrafına yönəlmiş daşdan möhkəm hasar çəkdirir və dəmir qapı düzəldir (Münəccimbaşı. Cami əd-düvəl. Tarix əl-Bab və Şirvan" fəslində də "oğuz hücumları" haqqında çox ehtiyatla qeyd edilir. Lakin məlum olur ki, 437 (1045/46)-ci ildə Şirvanşah Qubad oğuz türklərinin qarşısını almaq üçün bir sıra tədbirlər görür, Şamaxı (Yezidiyyə) şəhərinin ətrafına yönəlmiş daşdan möhkəm hasar çəkdirir və dəmir qapı düzəldir (Münəccimbaşı. Cami əd-düvəl. Tarix əl-Bab və Şirvan" fəslində də "oğuz hücumları" haqqında çox ehtiyatla qeyd edilir. Lakin məlum olur ki, 437 (1045/46)-ci ildə Şirvanşah Qubad oğuz türklərinin qarşısını almaq üçün bir sıra tədbirlər görür, Şamaxı (Yezidiyyə) şəhərinin ətrafına yönəlmiş daşdan möhkəm hasar çəkdirir və dəmir qapı düzəldir (Münəccimbaşı. Cami əd-düvəl. Tarix əl-Bab və Şirvan" fəslində də "oğuz hücumları" haqqında çox ehtiyatla qeyd edilir. Lakin məlum olur ki, 437 (1045/46)-ci ildə Şirvanşah Qubad oğuz türklərinin qarşısını almaq üçün bir sıra tədbirlər görür, Şamaxı (Yezidiyyə) şəhərinin ətrafına yönəlmiş daşdan möhkəm hasar çəkdirir və dəmir qapı düzəldir (Münəccimbaşı. Cami əd-düvəl. Tarix əl-Bab və Şirvan" fəslində də "oğuz hücumları" haqqında çox ehtiyatla qeyd edilir. Lakin məlum olur ki, 437 (1045/46)-ci ildə Şirvanşah Qubad oğuz türklərinin qarşısını almaq üçün bir sıra tədbirlər görür, Şamaxı (Yezidiyyə) şəhərinin ətrafına yönəlmiş daşdan möhkəm hasar çəkdirir və dəmir qapı düzəldir (Münəccimbaşı. Cami əd-düvəl. Tarix əl-Bab və Şirvan" fəslində də "oğuz hücumları" haqqında çox ehtiyatla qeyd edilir. Lakin məlum olur ki, 4

ŞƏRƏF XAN BİDLİSİNİN “ŞƏRƏFNAMƏ” ƏSƏRİ KÜRD XALQININ TARİXİ MƏNBƏYİ KİMİ

(Əvvəli ötən sayımızda)

Beləliklə, özünü şiələrin yeganə müdafiəçisi hesab edən I Şah İsmayıl Osmanlı sultanlarına qarşı mübarizə etmək üçün Kürdüstan torpaqlarını zorla ələ keçirmək və bu yerləri guya yağlardan³² təmizləmək məqsədini irəli sürdü.

Rəşid Yasəminin fikrinə görə şahın Kürdüstandakı bu işğalları kürd xalqı arasında hökm sürən tayfa quruluşuna son qoymaq məqsədini güdmüşdür (69, 203). Əslində isə I Şah İsmayıl Səfəvi dövrün digər şah və sultanları kimi öz hakimiyyətini qorumaq üçün işğalçılıq siyasəti aparırdı.

Digər tərəfdən də istər Səfəvilər dövləti və istərsə də Osmanlı sultanları kürdlər arasındakı tayfa quruluşunu ləğv etmək deyil, kürd ərazisini öz zadəganlarına verməklə kürd xalqını yox etmək siyasəti aparırdılar. Elə buna görə də hər iki istiləçi dövlət kürd xalqının ciddi müqavimətinə rast gəlirdi.

Beləliklə, XVI əsrin əvvəllərindən etibarən kürdlər əleyhinə davam edən siyasət Səfəvilər dövlətinə müsbət nəticə vermədi. Bu vəziyyətdən istifadə edən Osmanlı sultanları isə işin əvvəlində hiyləgər siyasət apararaq özünü kürd xalqının hamisi, eyni zamanda sunni məzhəbinin yeganə tərəfdarı kimi göstərdi. Bundan sonra Kürdüstan hər iki dövlətin müharibə meydanı və dini rəqabət mərkəzi oldu. Ümumiyyətlə, I Şah İsmayıl Səfəvinin kürdlərə münasibəti son dərəcə mənfi olmuşdur.

Çaldıran müharibəsindən (1514) sonra Kürdüstanın cənub-şərq hissəsi Səfəvilər, qərb hissəsi isə Osmanlı dövlətinin əlində qaldı (30, 10). Şah İsmayıl Ərdəlan əyalətini kürd əmirliklərindən toplanan vergi üçün mərkəz edərək, ona «Ərdəlan» xəzinəsi adı verdi. Şah kürdlərdən ibarət ayrıca ordu təşkil edib onu Kürdüstan ordusu adlandırdı. Ən ağır vuruşmalarda Kürdüstan ordusu iştirak etməli idi. Həsən Rumlunun yazdığına görə Səfəvilər hakimiyyətinə qarşı üsyan edən Ağa Məhəmməd Ruzafsunu məğlub etmək üçün göndərilmiş (59, 173) Kürdüstan ordusu qələbə ilə geri qayıtmışdır.

Beləliklə, I Şah İsmayıl Səfəvi müxtəlif feodallıqları vahid mərkəzə tabe etməklə, ölkəni siyasi cəhətcə birləşdirmək və mərkəzləşmiş dövlət yaratmaq üçün rüşeym qoydu. Bu isə öz dövrü üçün irəliyə doğru bir addım idi. Lakin onun öz ölkəsi xaricində, o cümlədən İraq-Ərəb, Ermənistan, Gürcüstan və xüsusilə Kürdüstan ərazisində uzun zaman davam edən müharibələri və bu ölkə xalqlarının Qızılbaşlar tərəfindən qarət edilməsi I Şah İsmayıl dövlətinin ən mənfi cəhətini təşkil edirdi. Bu siyasət onun ölümündən sonra varisləri tərəfindən də davam etdirildi.

I Şah İsmayıl Səfəvinin kiçik yaşlarından əldə etdiyi bir sıra böyük müvəffəqiyyət onda ən qüvvətli və qeyri-məhdud bir imperiya yaratmaq arzusu meydana gətirdi. Bu məqsədlə də o özü üçün yeganə qüvvə hesab etdiyi şiə məzhəbinə daha çox arxalanırdı. Məhz buna görə də o, hakimiyyətinin ilk çağlarında (1504-cü il) dinə «itəatsızlik» üstündə Təbriz şəhərində hədsiz dərəcədə adam edam etdirmişdi.

I Şah İsmayıl Səfəvidə o qədər qürur var idi ki, o, 200 min nəfərdən ibarət olan Osmanlı ordusu qarşısına tam hazırlıqsız və sayca az olan ordu ilə çıxdı və nəticədə məğlub oldu. Osmanlı ordusu Təbriz şəhərini tərk etdikdən sonra isə şah Təbrizə gələrək, guya osmanlılara müqavimət göstərmədikləri üçün əhaliyə divan tutdu (113, 181).

Beləliklə, I Şah İsmayıl öz siyasətində Kürdüstan haqqında müəyyən səhvlərə yol verdi və nəticədə kürd tayfa başçıları osmanlılarla birləşdi və Səfəvilər əleyhinə olan təbliğat gücləndi. Şahın kürd tayfa başçıları haqqındakı mənfi siyasəti onları sultan sarayına yaxınlaşdırmışdı. Bununla da Kürdüstanda uzun sürən müharibənin əsası qoyuldu (76, 416).

Beləliklə, hər iki dövlət öz mənafeləri xatirinə kürd tayfalarını bir-birinə qarşı qoydular. Bu siyasət I Şah İsmayılın varisi I Şah Təhmasib dövründə (1523-24-1576) daha kəskin surətdə davam etdi. Məhz buna görə də onun hakimiyyətinin ilk vaxtlarında istər ölkə daxilində, istərsə də xaricdə Səfəvilər əleyhinə bir sıra üsyanlar baş verdi. Həmin dövrdə Kəlhur kürd tayfasına başçılıq edən Əmir Zülfüqar Luristan ətrafında yaşayan kürd döyüşçülərinin köməyi ilə Bağdad qalasını aldı və müstəqil kürd hökuməti təşkil etdi (83, 10-12). Lakin 1529-cu ildə I Şah Təhmasib tərəfindən məğlub oldu.

Mənbələrdəki məlumatlara görə həmin ildə Təbrizin bəylərbəyi Ölmə Təkəlu 7 min nəfər atlı qoşunla I Şah

Təhmasib əleyhinə üsyan qaldıraraq, Təbrizdə olan şah xəzinəsini ələ keçirdi və varlıqların əmlakını müsadirə etdi. Lakin çox çəkmədən şah qoşunları tərəfindən məğlub olduğu üçün Van əyalətinə qaçdı və Sultan Qaziyə tabe olduğunu bildirdi (83, 12 – 18; 76, 418). Bu kimi hadisələr Osmanlı-İran münasibətlərini daha da gərginləşdirirdi, məhz elə buna görə də təkcə I Şah Təhmasibin hakimiyyəti dövründə Osmanlı hökuməti dörd dəfə Azərbaycan üzərinə hücum etmişdir. İstər müharibə, istərsə də müvəqqəti fasilə dövründə kürd, erməni və gürcü xalqları bu iki istiləçi dövlətlər tərəfindən qarət edilmiş və həmin ölkələr müharibə meydanı olmuşdu.

1532-1534-cü illərdə Sultan Süleyman Qazinin Azərbaycan üzərinə birinci və ikinci hücumu zamanı düşmən qoşununu təqib edən Qızılbaşlar Kürdüstana daxil oldular. Mənbələrdəki məlumatlara görə hər iki ordu arasında vuruşma Ərciş vilayətində başlandı. Həsən Rumlu qeyd edir ki: «Bu vuruşmada Sənan paşa öldürüldü, Ərciş qalası Qızılbaşlar tərəfindən alındı və Əhməd Sultan Sufi oğluna tapşırıldı» (59, 260; 47, 69).

I Şah Təhmasib 1533-cü ildə beş min dörd yüz nəfərlik qoşunla Kürdüstana daxil olmasını, Ədləvaz ilə Ərciş əmirliklərini işğal etməsini, öz əsərində qeyd etmişdir (83, 34-39). Həmin dövrdə Kürdüstan vilayəti bir-birinin ardınca qarət edildi.

Bidlisin yazdığına görə 1534-cü ildə I Şah Təhmasibin göstərişi ilə Əxlat, Muş və bir sıra digər kürd vilayətləri Bədir xan Ustaclu tərəfindən qarət edilmişdir (76, 442). Lakin şah qoşunları kürd xalqının şiddətli müqavimətinə rast gəldilər. Buna görə də öz vətəninə müdafiə edən kürd döyüşçülərinə amansız divan tutulurdu. Bidlisi göstərir ki, I Şah Təhmasib 1534-cü ildə Ərciş qalasını işğal edərkən ona müqavimət göstərən Bəxti tayfasından 60 nəfəri yaranmış və əsir alınmışdır. Şah onların dərilərini soydurmuş və əzabla öldürülmələrini əmr etmişdir (76, 442).

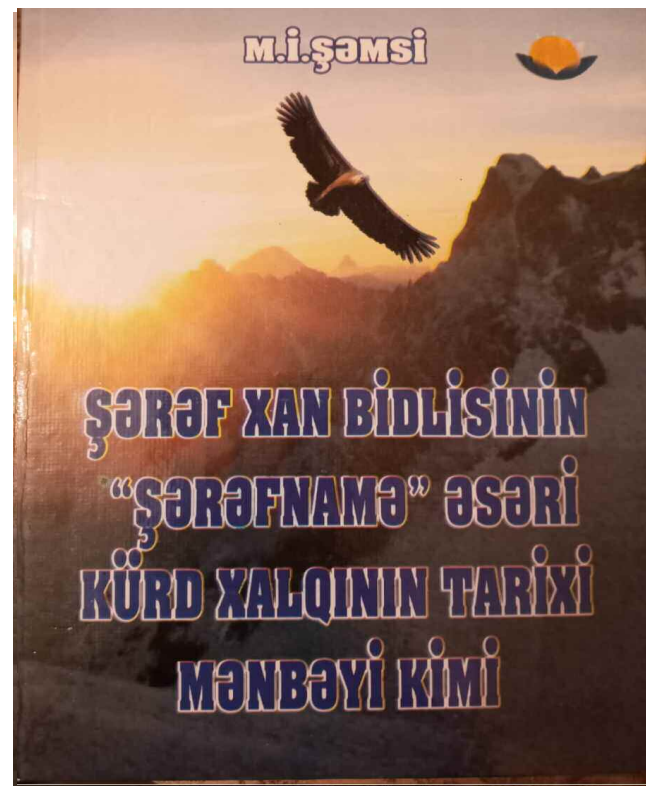
Bütün bu əziyyət və işkəncələr kürd xalqının varlığını sarsıda bilmirdi. «Şərəfnamə»dəki məlumatlara görə I Şah Təhmasib Baban tayfasını özünə tabe etmək üçün üç dəfə o tayfaya qarşı müharibə etmiş, lakin hər dəfə məğlub olmuşdur (76, 283). Həsən Rumlu göstərir ki, I Şah Təhmasib 1539-cu ildə Bəhrəm Mirzəni Kürdüstanı qarət etməyə göndərdi. Kürdüstan qarət edildi və Qızılbaşlar böyük qənimətlə Təbrizə qayıtdı» (59, 293). Həmin ildə I Şah Təhmasib Ədləvaz, Ərciş, Əxlat vilayətlərini qarət edib Barkir qalasını üç ay mühasirədə saxladıqdan sonra aldı və Divan əmir Məsum bəy Səfəviyə tapşırı (76, 233-234).

Beləliklə, XVI əsr boyu və hətta ondan sonra da Səfəvilər dövlətinin kürd xalqını talamaq və Kürdüstanı bərbad hala salmaq haqqındakı siyasətlərini dövrün saray tarixçiləri də etiraf edirlər. Həsən Rumlu göstərir ki: «I Şah Təhmasibin əmrinə əsasən Qızılbaş əmirləri hər yerdə «fitnəkar» kürdlərdən gördükdə dərhal öldürüb var-yoxlarını qarət etməlidirlər» (59, 360). Şahın kürd xalqına qarşı bu mənfi münasibətinin bir səbəbi də kürdlərin sünni olması idi. Çünki o zaman həm Səfəvi şahları və həm də Osmanlı sultanları biri digərinə qarşı apardıqları işğalçılıq müharibəsini «cihad» adlandırırdılar. Buna görə də sünni kürdləri öldürmək və onları qarət etməyi Qızılbaşlar dini bir əhkam kimi başa düşürdülər. Bundan əlavə, əlaqədar dövlətlər eyni siyasəti erməni və gürcü xalqlarına qarşı da davam etdirirdilər.

Təkcə XVI əsrin 1540-1554-cü illərində I Şah Təhmasib Gürcüstan üzərinə dörd dəfə hücum etdi. Həsən Rumlu qeyd edir ki: «Hücum zamanı dağlara və kilsələrə pənah aparən gürcülərin var-yoxları islam qoşunu tərəfindən qarət edildi və kafər gürcülərdən bir neçə min nəfəri cəhənnəmə göndərildi» (59, 352).

Beləliklə, kürd, erməni və gürcü xalqlarına qarşı başlanan bu müharibələr dini motivlərlə pərdələnmiş olsa da əslində işğalçılıq məqsədinə xidmət edirdi.

1548-ci ildə Sultan Süleyman Qazi Azərbaycan üzərinə üçüncü dəfə hücum etdiyi zaman yenə də Kürdüstan müharibə meydanı oldu. Diyarbəkir əyaləti sultan ordusunun, Ərzincan vilayəti isə Qızılbaşların mərkəzinə çevrildi. Bu yerlərdə mərkəzləşən müdaxiləçi ordu kürd vilayətlərini bir-birinin ardınca talayıb qarət edirdi. Mənbələrdəki məlumatlara görə həmin basqın zamanı İsmayıl Mirzə də göycə Sultan Qacarın başçılıq etdiyi Qızılbaş dəstələri Ərzrum və Qars rayonlarında 7 min nəfərdən artıq adam öldürmüşdü. Həsən Rumlu göstərir ki:



«Həmin ölənlərdən 5 min nəfərdən çoxu Kürdüstanın müxtəlif vilayətlərindən zorla ordu sıralarına cəlb edilmiş muzdur və sənətkarlardan ibarət idi. Bu zaman Əxlat vilayətini qarət etməyə məmur olan Şahqulu sultan Əfşar 5 min at, 100 min qoyun və 50 min inək qənimət gətirmişdir» (59, 331; 47, 73).

I Şah Təhmasib kürd əmirliklərinin Qızılbaşlar tərəfindən qarət edilməsini etiraf edərək yazır: «Balıq ovuna gedərkən 20 nəfər piyadaya təsadüf etdik və onların kim olduqlarını soruşduq, qeyd etdilər ki, biz Xnos əhalisiyik, ancaq bizim əmirlik ələ qarət edilibdir ki, orada qalsaydıq aclıqdan məhv olardıq. Odur ki, Diyarbəkirə gedirik. Şah qeyd edir ki, onların halına ağladım və bu işlərin səbəbkarı olan Alkas Mirzəyə nifrət etdim» (83, 58).

Beləliklə, kürd xalqının iki böyük və istiləçi dövlətlərlə qonşu olması təkcə onun həyatının və mal-qarasının məhv edilməsiylə qurtarmırdı, eyni zamanda ölkəsi də bərbad hala düşürdü. Həsən Rumlu yazır ki: «Ərzincan vilayəti şah ordusunun at ayaqları altında məhv oldu, şəhər yandırılıb qarət edildi və o vilayətin torpağı fəna küleyinə verildi» (59, 334). Kürdlərin kütləvi surətdə məhv edilməsini, onun var-yoxdan çıxmasını və ölkənin bərbad vəziyyətə düşməsini dövrün bəzi müəllifləri, şah və sultan ordularının qəhrəmanlıq nümunələri kimi təsvir edirdilər. Həsən Rumlu 1548-ci il hadisələrindən bəhs edərkən yazır: «Şah Əxlat, Gözəldərə və Ədləvaz vilayətlərinə qoşun göndərdi, özü Muş üzərinə hücum edib, oranı ələ məhv etdi ki, evlərdən və taxıldan belə iz qalmadı» (59, 333). Həmin dövrdə Xarput vilayəti də qarət edilmişdir.

Beləliklə, məcburi olaraq hər iki dövlətin ordu sıralarına cəlb edilən kürdlər istiləçi müharibələrin qurbanı və Kürdüstan ərazisi isə talan edilirdi.

Çaldıran müharibəsindən sonra kürd tayfa başçıları Osmanlı-İran təsiri altına düşməsi nəticəsində qardaş bir xalq bir-birinə qarşı düşmən qüvvəyə çevrildi. 1551-ci ildə Sultan hökumətinin təhriki ilə Mahmudi tayfası Xoy mahalında yaşayan Dünbili kürd tayfasına basqın edir və tayfa başçısı Hacı bəy Dünbili öldürülür. Bu basqına cavab olaraq I Şah Təhmasib Məsum bəy Səfəvi ilə Şəmsəddin xan Bidlisini Kürdüstanı qarət etməyə göndərir. Həsən Rumlu yazır: «Bu basqın zamanı Ərciş, Barkir, Muş, Əxlat və Ədləvaz vilayətləri talan edilmiş, 400 nəfərdən artıq kürd öldürülmüşdür. O, sözüne davam edərək yazır: «Təkcə Əxlat vilayətindən 30 min qoyun, 10 min inək və camış, 3 min at qənimət gətirilmişdir» (59, 358).

1552-ci ildə Kürdüstan ərazisinin qarət edilməsi yenə də təkrar edildi. Həsən Rumlunun yazdığına görə həmin ildə I Şah Təhmasib İran şahzadəsini kürd vilayətlərini talan etməyə məmur etmişdir. Basqın nəticəsində bir çox kürd öldürülmüş, var-yoxları qarət edilmişdir. Müəllif qeyd edir ki: «Qızılbaşlar çoxlu qoyun sürüsü, at ilxısı və digər qənimətlərlə geri qayıtmışdır» (59, 372).

(Ardı gələn sayımızda)

Kürdlər və Kürdüstan

Kürdlərin coğrafiyası və yerləşməsi

Əvvəli ötən sayımızda

Nüfuzlu təriqətçilərin zəmanəti sayəsində mən Baba Yadigarın bütün gizli nümunələrinə baxa bildim. Burada hər qarış torpaq xatirələrlə yoğrulub. Məs, mənə danışdırlar ki, təriqətçilərin bir yığıncağında, hansısa bir dərviş mistik ekstaz vəziyyətində məqbərənin meydançasından «Mən gəldim, Baba Yadigar, mənə qəbul et» sözləri ilə dərin dərəcəyə atdı. Şayisə bu yığılmanı möcüzəyə çevirdi. Ancaq qərəzsiz şahidlər, əfsus ki, dərvişin ağır yaralanıb öldüyünü deyirdilər.

Mənim bələdçilərim mənimlə elə mehriban idilər ki, hətta xatirə olaraq mənə məqbərədən bir çırağ və müqəddəs Kaslan bulağından bir fincan götürməyə icazə verdilər.

Bütün bu səfərdən mənə unudulmaz təəssüratlar qalmışdı və mən bu başlığı mənim yol gündəliyimdən xülasə ilə bitirməyə bilmirəm. «21.IV. 1914- aydınlıq idi. Parlaq işıq qonşu dağlarda qədim qalaların xarabalıqlarını, bütün sakit, xəlvət dərəni, ətrafında gözəl, yarpaqlı ağaclar meşəsi, tünd sərv ağacları bitmiş ağ gümbəzi – Bodenin gözəl bənzməsi ilə desək, içində nəhəng dəvəquşu yumurtası olan yaşıl mamır yuvanı işıqlandırır. Hardasa sanki dərvişin hu, hu nidalarını təkrar edən qumru quşu sinəsinin dərinliklərindən gələn bir səslə quğuldayırdı. Mənim yuxarı otlağa çıxarılmış qatırların zinqrov səsləri gəlir və atlara baxan növbətçi kazak hərdən bir öz kuban mahnısını zümzümə edirdi. On iki il gözdikdən sonra təsadüfən mənə bu müqəddəs yer ağıdirməsi fikri başımdan çıxmır. Məbədin irsən öz vəzifəsini qəbul etmiş bütün ömrünü öz müqəddəslərinə xidmət etməkdə keçirmiş babalarını görmüş, bəlkə Baba Yadigarın özünü də görmüş həmin sərv ağaclarının kölgəsində oyma marmər lövhənin nə vaxtsa onların da sinəsini örtəcəyini təmkinlə gözələnən qoca mühafizəçilərin hissəli mənə yaxın və anlaşılan idi.

1) V.Minorskiy – materialı dlye izuçeniya persidskiy çitay iranskoy sektı Lyudi İstini Ali-İlaxi, 1911, cəstğ 1.

2) Şəkil O. Manandor. İllustrirte Leitunq, 30, IV, 1908, №3383.

3) Qıraət kitabxanası, 1954, t.123, III hissə – «Putevie zametki st.sov.birena K.Bode, çlena rus. Qeoq. Obş., bıvşeqo per-vım ikretrem res. İmp. Missi v Teqerane».

VI

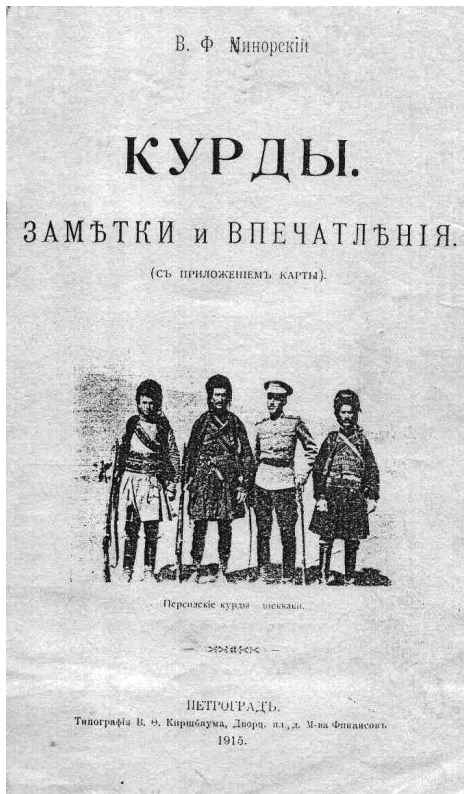
Kürdlərin xarakteri

Üç ən əsas səbəb kürdlərin xarakterinə təsir etmiş və etməkdədir Orta əsr xırda kürd mülkiyyəti; 1 Əşirətlərin qəbilə quruluşu və nəhayət, kürdlərdən kobud siyasi mübarizə məqsədilə istifadə olunması. Sonuncu ancaq Türkiyəyə aiddir.

Bütün bu faktları biz aşağıda nəzərdən keçirəcəyik. Abovyan² kürdləri «Şərqi cəngavərləri» adlandırmışdır. Bu tərif əhəmiyyətli dərəcədə öz əhəmiyyətini saxlayıb, xüsusilə. Əgər qabaqcıdan Şərən qoysaq ki, bu, ancaq kürdlərin yüksək sinfinə (qəbilə başçıları, mülkədarlar) aiddir və onun praktiki əhəmiyyəti daha çox Kürdüstanda həyat tərzinin ort əsirliliyinə işarədir.

Kürd, əlbəttə, alçalmış və təhqir olunmuşların köməyinə tələsən Caballero dela triste Siqura oxşamır. Amma əslində orta əsrlər üçün öz qartal yuvasında yaxın adamlarını yedirən, ov və mahnını sevən, yanından su və quru yolu ilə aparılan hər şeydən rüsum alan, qaranlıq gecədə böyük yolda dəliqanlı əyləncəsindən iyrenməyən, arabir səmimi bir coşqunluqla kafirləri darmadağın etməyə yollanan və yolüstü zəif xristian Vizantiyasını qarət etmək fursətini əldən verməyən, əcdadı ilə öyünən hər hansı bir baron daha tipik deyilmi? Kürdüstanın göstərilən pərakəndəliyi, suveren dövlətlərə Türkiyə, İran münasibətdə qeyri-

müəyyənliyi, əsilzadə təbəqənin tam üstünlüyü, kəndlilərin asılılıqlarının təhkimli xarakteri, şübhəsiz kürdlərdə belə feodal xüsusiyyətlərini yaratmışdı.



1) Köhnə Türkiyədə məhz ayrı-ayrı dağ vadiləri hakimlərinə aid olan onların hamısı, çətin ki, «dərebəyli» adına uyğun gəlsin. Halbuki öz ibtidai sərhədlərindən çıxmış Həkəri, Botan, Süleymaniyyə özlüyündə bütöv knyazlığı təmsil edirdilər. Qeyd etmək maraqlıdır ki, İranda Kürdüstan (Ərdalan) hakimi yüksək Vali titulu daşıyır, tam müstəqillikdən faydalanır və Gürcüstan, Luristan, Ərəbistanla birlikdə rəqəllərdən birini – almaz sarığını tutaraq şahın şahlığa investurasında iştirak edirdi.

2) Aşağıda bu müəllifdən tam çıxarış verilməmişdir.

Götürsək, məsələn, onların öz mətnləri ilə fəxr etmələrini – mən burada, kürdlərdə necə xoş əhval yaratmağın kiçik bir sirini açacağam. Səyahət zamanı mən əvvəldən qəbilə başçıları nəsəl ardicilliyini tərtib etmişdim və sonra onlarla görüşəndə, qəfildən başlayırdım soruşmağa ki, Bakir ağa hansısa Baiz ağa, ya Piro ağanın əmisi oğludur, yoxsa əmisi nəvəsi? Burada bütün yığılanlar birdən dirçəlirdilər və izahət sonsuz olaraq yağdırdı. Kürdüstanda öz əcdadlarının çox şaxəli 10-15 nəslini əzbər bilən savadsız adamlar az deyil.

Belə münasibətləri başqa paralellərdə də tapmaq olar. Sarayda geniş şən həyatın nümayəndəsi kimi mənim daostum, Türklərin Təbrizə hücumu zamanı, 1914-cü ilin dekabrında öldürülmüş bədbəxt Sərdar Mukri gözümün qabağına gəlir.

1911-ci ildə o, təkid etdi ki, biz onun malikanəsinə gedək. Biz yaxınlaşdıqca beş dəqiqədən bir bizə yeni atlı dəstələri qoşulurdu. Sonra Sərdarın oğlu bizi salamlamağa çıxdı. Kənddə isə bizi o özü qarşıladı və xidmətçilərin, kəndlilərin sıraları ilə bizi çarhovuzun ətrafında çadırlar qurulmuş bağa apardı. O saat uzun çəkən yemək başlandı. Sonra çay, sonra musiqi və mahnı sədaları altında yenə yemək. Bu, nəticə bizim üçün deyildi. Konvey və qulluqçular üçün bir dolu qazan plov hazırlanmışdı, çaydan bu məqsədlə iki böyük, yağlı som balığı tutulmuşdu və s. Qonaqpərvərlik axır ki, Sərdar Mukri tamamilə müflis etdi. Qonşular onun mülkəsinə yığılıb bu mehriban, gülərlə xanın axırına çıxmağın orijinal yolunu tapdılar. Onlar onun heç nədə «yox» deməyəcəyini bilərək həftələrlə, böyük dəstələrlə onun evində qonaq qaldılar. Mən düşünmürəm ki, geniş Mukri xasiyyəti Türkiyə kürdlərinin əksəriyyətinə tətbiq oluna bilsin.

Coğrafi və siyasi parçalanma, ciddi təyin olunmuş yolla köçəri həyat sürmə, dar qəbilə təşkilatında həyat, böyük kənd və şəhərlərdə az-az yığılan kürdlərdə geniş ictimai hissləri inkişaf etdirə bilməzdi. Kürdün qəlbini başa düşmək üçün hər şeyə onun xeyir və şər haqqında təsəvvürünü doğuran o yeganə özekdən baxmaq lazımdır. Din zəmnində nə insanpərvərlik, nə qardaşlıq, nə geniş millətçilik şüuru kürdlərə atmır, ancaq onlarda nəsəl və qəbilə hissi daha güclüdür. Harda oluruqsa olaq, ümid edirik ki, bizim təhlükəsizliyimizə həm müəyyən edilmiş adət, həm cəmiyyət, həm də dövlət nəzarət edir. Ancaq faktiki olaraq zəif Türkiyə və İran hökumətlərinin imkanları hüdudundan kənarda qalan kürdlər nəyə arxalanırdılar?

Onlar üçün yeganə qiymətli və əhəmiyyətli olan güc və qarşılıqlı yardımdır. Nə tək bir şəxs, nə də bir ailə yaşamaq uğrunda mübarizə apara bilməz. Kürd ancaq qəbilə divarları arxasında birinci və lazımi müdafiəsini tapır. Qəbilə pərəstişi, qan intiqamı, qabaqkı türk müharibələri zamanı kürdlərin əməl və hərəkətləri arasındakı qəribə, ziddiyyətli fakt və öz qəbiləsi uğrunda mübarizədə ayrı-ayrı yüksək qəhrəmanlıqlar, fədakarlıqlar göstərilməsi burdandır.

Köçəkcə türk ordusu kimi kürdlərin rəftarı barədə çoxlu materiallar toplanıb. (gen. Averyanov) Bunların əksəriyyəti kürdlərin xeyrinə deyil. Çünki bir müqavimətə rast gələn kimi onlar nəinki dinc əhalini, hətta geri çəkilən türk ordusunun özünü də qarət edirdilər. Ancaq yadda saxlamaq lazımdır ki, kürdlərdə heç zaman türk vətənpərvərliyi olmayıb. Yezdansir məhz Kırım kampaniyası zamanı üsyan qaldırdı. 1877-ci ildə kürdlərin əksəriyyəti öz mahalından uzalarda fəaliyyət göstərdi. Qədim Atlas kimi, sözün əsil mənasında öz vətəni ilə təmasdan kənarda qüvvəsini itirdi. Ruhani şeyxlərin köməyinə baxmayaraq kürdlərin hazırlığı və yığılması uğursuz gedirdi. Qeyri-nizami qoşunun komandiri, sonralar məhkəməyə verilmiş Faiq paşa tabeliyində olanlardan

çubuq çəkirdi. Üçüncü gün qəddar paşa onu qaynar su ilə doldurulmuş qazanın içində oturmağı əmr etdi, ancaq kürd ölənəcən sarsılmadı.

Mən, kürd qoçaqlığı, cəsarəti barədə gözələrimin önündə baş vermiş bir əhvalatı danışmağı özümə rəva bilərəm.

On beş il bundan qabaq Çehrinka (Salmas) rayonunda Şekkək qəbiləsinin başçısı Cəfər ağa yaşayırdı. O, İran hökumətilə qətiyyət hesablaşmırdı. O, qarət məqsədilə tez-tez dağlardan enirdi. Ancaq sonralar əmin oldum ki, kasıb əhali ondan narazı deyil. Çünki o, tez-tez qarət etdiyi hər hansı bir varlıdan aldığı qəniməti yoxsullara paylayırdı.

Hökumət sınamış, köhnə bir vasitəyə əl ataraq, Cəfər ağanı sərhəd rəisi təyin etdi. O, əvvəlcə öz rəsmi mövqei ilə fəxr edərək sakitləşdi. Sonra yenə öz köhnə adətində qayıtdı. Mən Cəfər ağa ilə hökumət nümayəndələri arasında Qroznı ilə Kurbskinin yazışması ruhunda olan yazılı müharibənin şahidi oldum. Cəfər ağanın yaxşı fars katibi yox idi.

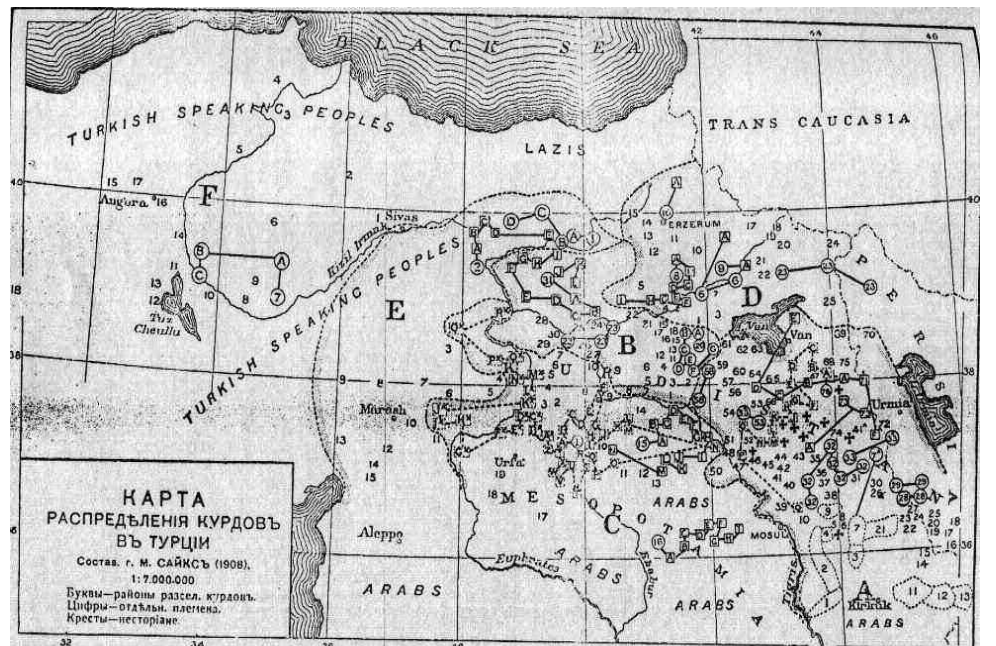
1) Bəlkə də kürdlərin müqavimətinə dini motivlər başlıq edəcək, ancaq yeni quruluşda onlar öz torpaq və otlaqlarını itirməkdən qorxacaqlar. 1826-cı illər müharibəsindən danışanda P.İ. Averyanov haqlı olaraq göstərir «Kürdlər İrəvan sərdarlarını deyil, öz şəxsi azadlıqlarını və yurd-yuvalarını qoruyurdular».

1) Bax, İerx, İssledovanie, 1.30.

Məşhur Simkonun böyük qardaşı

Ona görə də qubernatorun yanında məktubdaşıyan işləyən qoca fars şairi gecə gizli olaraq yanına çağırırdı. Bu mirzə də səhər özünün yazdığı qubernator məktublarına gecə gözəl cavablar hazırlayırdı. Qocanın bədbəxtliyindən elə bir gecə ekskursiyası zamanı qubernator adamları onu tutdular və qaranlıqda o ki var əzizdirdilər.

Axır ki, Azərbaycanın pişkanı (başçısı) Qurana and içməklə Cəfər ağanı taqsırını boy-nuna almaq adı ilə Təbrizə gəlməyə razı sala bildi. Burada mənə şəxsən kürd başçısını və onun sıra-sıra patrondaşlar asmış səkkiz silah-



ümitsiz vəziyyətə düşmüşdü. Düşünmək olar ki, kürdlər indiki müharibədə də gənc türklərlə öz maraqlarını eyniləşdirməyəcəklər.

Müqayisə üçün əvvəlcə fransız səyyahı Ponjonlat²ın qədim bir hekayəsini misal gətirmək olar. 1837-ci ildə Hafız Paşanın hərbi əməliyyatları zamanı əsir götürülmüş, öz gözəlliyi ilə seçilən otuz yaşlı bəy üsyan qaldırmış qəbilədaşlarının yerini və sayını demək üçün təklif olunan bütün mənəb və mənffəti qəti rədd etdi. O vüqarla «Mən kürd ola-ola heç vaxt başqa adamların başçısı olmağa razı olmaram» - dedi. İki gün davam edən ər cür əzab onu öz həmfikirələrinə qarşı çevirə bilmədi. Hətta «bastonada» zamanı da o sakitcə

daşıyanını görmək nəsib oldu.

Kürdlər zahiri sakitliklərini saxlayaraq başçılarından gözlərini çəkmir, onu sıx halqaya alaraq tufənglərini hazır tutmuşdular. Ancaq onlar Cəfər ağanı qoruya bilmədilər. O, onu vidalaşma qəbuluna dəvət etmiş general qubernatorunun pilləkənində xaincəsinə öldürüldü. Pusqu əvvəlcədən hazır qurulmuş, bina neçə yüz nəfər silahlı adamla mühasirə olunmuşdu. Ürəyindən güllə ilə vurulmuş başçıları itirən silahdaşları özərini itirməyib bayıra deyil, qubernatorun xidmətçilərindən ibarət qorxmış dəstəni dağıdaraq binanın içinə soxuldular.

(Ardı var)

Səhifəni Hazırladı: Tahir Süleyman

MÜŞFİQ MƏMMƏDLİ: Azərbaycan Vətən müharibəsi başlamadan...

Azərbaycan Vətən müharibəsi başlamadan öncə 30 il ərzində davamlı şəkildə beynəlxalq hüququn normalarına uyğun olaraq və beynəlxalq ictimaiyyətinin qəbul etdiyi normalar çərçivəsində Ermənistanla münafişinin aradan qaldırılması üçün mümkün olan təklifləri, müzakirələri daim davam etdirirdi.

Bunu Den.az-a açıqlamasında Millət Vəkili Müşfiq Məmmədli deyib.

Buna baxmayaraq, Ermənistanın təcavüzkar siyasəti və Azərbaycan ərazisində etnik separatizmi qızışdırmaq cəhdləri davam edirdi. Azərbaycanın işğal olunmuş torpaqlarında bu müddət ərzində dağıntı, yağma, Azərbaycan izlərinin silinməsi prosesi davam edib. Bütün bunlara qarşı isə heç bir beynəlxalq qurum, beynəlxalq ictimaiyyət nümayəndələri və özlərini sivil dünyanın aparıcı qüvvələri sayan heç bir dövlət konkret mövqe ortaya qoymadı. Ortaya qoyulmuş mövqelər isə bəyanatdan o yana keçmədi. Azərbaycan özü həm BMT qətnamələrinin icrasını həyata keçirdi, həm də cənab Ali Baş Komandanın rəhbərliyi altında bütün xalq birləşərək ərazi bütövlüyünü bərpa etdi.

Azərbaycan, Ermənistan və Rusiya rəhbərlərinin imzaladığı



bəyanatın şərtlərinə uyğun olaraq, Azərbaycan öz üzərinə düşən öhdəlikləri hər zamanki kimi yerinə yetirdi. Razılaşmanın bəndləri Azərbaycan tərəfindən icra olunmağa başladı. Çox təəssüf ki, nəinki Ermənistan öz üzərinə götürdüyü öhdəliklərin icrası barədə düşündü, hətta davamlı şəkildə diskreditasiya etməyə başladı. Azərbaycanın xəbərdar etməsinə, Laçın sərhəd buraxılış məntəqəsinin qurulması ilə Azərbaycan sərhədlərinə tam nəzarət olunmasına baxmayaraq, qeyri-qanuni silahlı birləşmələr Ermənistan tərəfindən silah-sursatla təchiz olunurdu. Yəni də bu birləşmələr pozuculuq fəaliyyətini davam etdirmək üçün özlərinə əsas axtarmağa çalışırdılar.

Azərbaycan öz ərazisində bütün şəxslərə, etnik qruplara bərabər şərait yaradır, beynəlxalq və ikitərəfli müqavilələrdə verdiyi bütün sözlərə sadıqdır. Bununla yanaşı, öz ərazi bütövlüyünə və insanların həyatına, təhlükəsizliyinə risk yaranan istənilən bir faktora qarşı sərt mövqeyini ortaya qoyub və qoyacaqdır. 23 saatlıq antiterror əməliyyatları zamanı belə qırılmış və bizim zəfərimizə boyun əymiş tör-töküntülərdə tamamilə məhv edildi və kapitulyasiya aktına imza atmağa məcbur oldular. Qon-darma bir qurumun ləğv olunması barədə bəyanat verdilər.

Zəfər gününün önəmi zaman keçdikcə daha da aydın olur. Azərbaycan xalqı qalib xalq, qalib millət olduğunu bütün dünyaya bəyan etdi. Zəfər günü Azərbaycan xalqının həyatında intibah dövrünün başlanmasıdır. Zəfər günü Azərbaycan xalqının qalib xalqlar sırasına qoşulduğu bir gündür. Azərbaycan xalqı bundan sonra həyatın bütün sahələrində böyük və möhtəşəm uğurlar silsiləsinə daxil olmuşdur.

Müstəqil, suveren Azərbaycan Respublikasının ərazi bütövlüyünün tam şəkildə bərpa olunmasına görə hər birimiz əsgərlərimizə, xalqımıza və müzəffər Ali Baş Komandanımıza, möhtərəm İlham Əliyevə borcluyuq!

Dayikên Şemiyê li ber xwe dan û careke din gihîştin Qada Galatasayê

Dayikên Şemiyê di encama Dayikên Şemiyê çalakiya xwe lidar têkoşîna xwe ya bi israr de gihîştin. bixin.



Di çalakiyê de aqûbeta Abdulkêrîm Yûrtseven, Mîkdat Ozeken û Munur Saritaş hate pirsîn.

Dayikên/Mirovên Şemiyê çalakiya xwe ya 972'yemîn a bi daxwaza aqûbeta mirovên xwe yê di bin çavan de hatine windakirin bipirsîn û faîlên wan bèn darizandin, lidar xistin. Di çalakiya vê hefteyê de ku malbatên windakiriyên û parazvanên mafên mirovan tê de cih girtin, parlementerê Partiya Karkeran a Tirkîyeyê (TÎP) Ahmet Şik, endamên Lijneya Rêveberiya Navendî (MYK) ên HEDEP'ê, Mûsa Pîroglû û Hevseroka Giştî ya Komeleya Mafên Mirovan (ÎHD) Eren Keskin piştgiirî dan.

Tevî biryara Dadgeha Destûra Bingehîn (AYM) a "bînpêkirinê" ji sala 2018'an ve piştî çalakiya hefteya 700'î ev 5 sal û nîv in ketina Dayikên/Mirovên Şemiyê ya Qada Galatasarayê di hate astengkirin. Di hefteya 972'yemîn de vê carê destûr hate dayîn ku

Malbatên Windakiriyên di encama têkoşîna xwe ya bi israr ji nû ve gihîştin Qada Galatasarayê. Dayikên Şemiyê yê qurnefîl û



wêneyên windakiriyên hilgirtin li Qada Galatasarayê daxuyanî dane çapemiyê.

Yek ji malbata windakiriyên İkbâl Eren bi bîr xist ku ji sala 2018'an ve piştî 5 sal û nîvan cara ewil e ketin qadê û spasiyên xwe pêşkeşî hemû kesên ku di vê pêvajoyê de ew bi tenê nehiştin re kirin.

Eren, da zanîn ku ew wek Dayikên Şemiyê ji bo aqûbeta kesên ji aliyê dewletê ve hatine windakirin hîn bibin û balê bikişînin ser politîkayên bîcezahtîstî heta roja îro têkoşîna edaletê ya herî dirêj dimeşînin û diyar kir ku ji bo aqûbeta Abdulkêrîm Yûrtseven, Mîkdat Ozeken û Munur Saritaş ên 28 sal berê hatin windakirin hîn bibin û daxwaza darizandina kir-yaran bikin vê hefteyê çalakiya xwe pêk anîn. Eren, çîroka Abdulkêrîm Yûrtseven, Mîkdat Ozeken û Munur Saritaş ên di 27'ê Cotmeha 1995'an de li gundê Alyawa yê Navçeya Gever a Colemanîgê ji aliyê leşkeran ve hatin binçavkirin û careke din agahî ji wan nehate wergirtin parve kir.

Eren, bi lêv kir ku di hefteya çalakiya xwe ya 972'yemîn de ji bilî darizandina faîlên Yûrtseven, Ozeken û Saritaş daxwaza darizandina faîlên hemû windakiriyên dikin.

Daxuyanî bi danîna qurnefîlan a Dayikên/Mirovên Şemiyê ya li Qada Galatasarayê bi dawî bû.

Ayhan Bîlgen û Hasîp Kaplan nîqaş kir: Mijar Doza Kobaniyê ye

Li ser tora civakî di navbera Serokê Giştî yê Partiya SESê û Parlamentêrê berê yê HDPyê de nîqaş derket.



Li ser tora civakî di navbera Serokê Partiya Dengê Tirkîyeyê (Partiya SESê) û Şaredarê berê yê Qersê Ayhan Bîlgen û Parlamentêrê berê yê HDPyê yê Şîrnexê Hasîp Kaplan de nîqaş derket.

Ayhan Bîlgen di dema daxuyaniya çapemeniyê de, bersiva pirsên rojnamegeran da.

Ayhan Bîlgen pîrsa "Tu dê careke din bibî berbijêrê Şaredariya Qersê" bersivand û got:

"Em dixwazin ne bi nêzîkatiya partîyan, ji bo xizmeta civakê tîmeke şaredariyê ava bikin. Di rapirsîyan de jî derdikeve holê, em li pêş in lê em dixwazin hevpar xizmetê bikin."

Li ser bersiva Bîlgen, Hasîp Kaplan li ser hesabê xwe yê Xyê got:

"Dema ku qeyûm hat tayînkirin, li ser peyarêyê du rîkat nîmêj kiribûn. Heger vê carê bi ser bikeve dê nîmêja cenazeyê bike."

Lê Ayhan Bîlgen tu carî biaqil nabe. Siyaset bi berxwedanê tê kirin, ne bi şelafiyê."

Kaplan got, "Pir baş e, hevalên te di doza Kobanî de girtî ne, tu çima azad î?"

Ayhan Bîlgen wiha bersiva Kaplan da:

"Ji ber wê dozê ez du caran hatim girtin û 17 mehan di girtîgehê de mam. Di dozê de 108 bersûc hene û 18 kes girtî ne."

Sedema girtina wan kesan, yê wekî te ku ji bo neyên girtin reviyane Ewropayê ne.

Li gorî min tu bi kûçikê xwe re kêfê bike. Zarokên Kurd ên belengaz jî berdêlê bidin."

150 malbatên din ên Îraqî ji Kampa Holê hatin vegerandin



Ji aliyê Hikûmeta Iraqê ve 150 malbatên Îraqî yê endamên DAIŞê ku hejmara wan 700 kes in, bi parastîneke ewlehiyê ya tund ji Kampa Holê hatin derxistin.

Li agahiyên ragihandî de ew malbat li Kampa Cedayê ya li parêzgeha Mûsilê bicihkirin.

Vegerandina penaberên Îraqî ji Kampa Holê di çarçoveya koordînaya navbera Rêveberiya Xweser, Komîteya Koçber û Penaberan a Meclisa Nûneran a Iraqê de pêk tê.

Berî du mehan 174 malbatên din ên Îraqî jî, ji Kampa Holê hatibûn vegerandin.

Rawêjkarê Encumena Asayîşa Iraqê, Qasim El-Erecî, gotibû ku di derdora 25 hezar welatîyên Îraqî, li Kampa Holê hene.

Kampa Holê dikeve başûrê bajarokê Holê yê parêzgeha Heseke ya Rojavayê Kurdistanê û ew kamp di bin desthilata Rêveberiya Xweser û Hêzên Sûriya Demokratîk (HSD) de ye.

Nêçîrvan Barzanî û Balyozê Brîtanyayê: Civîna PDK û YNKyê girîng bû



Serokê Herêma Kurdistanê, Balyozê Brîtanyayê yê Îraqê qebûl kir.

Serokatiya Herêma Kurdistanê li ser civîna Serokê Herêma Kurdistanê Nêçîrvan Barzanî û Balyozê Brîtanyayê yê Îraqê Stephen

Hitchen daxuyaniyek da.

Li gorî daxuyaniya Serokatiya Herêma Kurdistanê, her du aliyên behsa "girîngiya yekdengî û yekrêziya aliyên siyasî yên Herêma Kurdistanê kir."

Herdu aliyên civîna dawî ya

Partiya Demokrata Kurdistanê (PDK) û Yekîtiya Niştimaniya Kurdistanê (YNK) bi erênî nixrand û tekezî li ser berdewamiya diyaloga Hewlêr û Bexdayê ji bo çareserkirina pirsgrêkên wan kir.

Di civîna Serokê Herêma Kurdistanê û Balyozê Brîtanyayê yê Îraqê de mijarên wekî "hevkarîya Brîtanyayê bi Îraq û Herêma Kurdistanê re" û "rewşa siyasî ya Îraqê" hatin nixrandin.

Herwiha li ser mijarên "pêwendî û pirsgrêkên Hewlêr-Bexdayê, rewşa Herêma Kurdistanê û pirsgrêkên ku li ber deriyê wê ne" hatin guftûgokirin.

Çend xalên wekî "parastina Hêzên Hevpeyman, pêwendiyên Îraq û Herêma Kurdistanê yên bi welatên cîran re û çend mijarên din" jî hatin gotûbêjkirin.

Ahmet Turk: Li Kurdistanê pêwîstiya me bi tifaqan nîne

Siyasetmedarê Kurd Ahmet Turk derbarê hîlbijartinan de ragihand ku pêwîstiya HEDEPê li Bakurê Kurdistanê bi tifaqan nîne.



Li Enqereyê "Konferansa Rêveberiyên Xwecihî yên Demokratîk" a Partiya Wekhevî û Demokrasiyê ya Gelan (HEDEP) bi dirûşma "Bi civaka birêxistinkirî ber bi rêveberiyên herêmî ve" tê lidarxistin.

Siyasetmedarê Kurd Ahmet Turk jî beşdarî wê konferansê bû û ji Rûdawê re behsa hîlbijartinên xwecihî û tifaqan kir.

Ahmet Turk diyar kir ku li Tîrkiye û Bakurê Kurdistanê zexteke gelekî zêde li ser Kurdan û siyaseta Kurdan heye.

"Li ser gelê Kurd gelek zordestî hene"

Ahmet Turk got, "Bi rastî gelek zordestî li ser gelê Kurd hene. Hûn baş dizanin îpotek danine ser îradeya gel lê armanca me ew e ku tevî vê yekê gelê me li nasname xwe, li siyaseta û partiya xwe xwedî derkeve."

Bi gotina Ahmet Turk, di hîlbijartinên xwecihî yên li pêşiya me de piştigriya Kurdan a ji bo HEDEPê dê zêdetir bibe.

"Li Kurdistanê em tifaqan nakin"

Siyasetmedarê Kurd tekîldarî tifaqên ji bo hîlbijartinan jî got: "Li Kurdistanê em tifaqan nakin ji ber ku pêwîstiya me bi tifaqan nîne lê li aliyê Tîrkiyeyê em dê tiştên vekirî bimeşînin. Eger partî û siyaseta me nas bikin û alîkariya gelê Kurd qebûl bikin em dikarin tifaqan bikin.

Divê tifaq vekirî bin û hemû dinya bizane. Em partiyeke siyasî ne, divê me wekî partiyeke siyasî nas bikin û li gorî wê nêzîkî me bibin." Hevserokê HEDEPê Tuncer Bakirhan jî ragihandibû ku dê li Bakurê Kurdistanê bi berbîjêrên xwe beşdarî hîlbijartinên xwecihî bibin. Tuncer Bakirhan herwiha dabû zanîn ku li bajarên Tîrkiyeyê jî dikarin bi partyên din re tifaqê bikin.

Rûsyayê hişyarî da: 'Dibe ku li Efrînê şerê Tîrkiye, Sûriye û Kurdan germtir bibe'

Serokê Navenda Lêkolînên Siyasî ya Rûsyayê Sergey Markov li ser şerê li Rojhilata Navîn got, "Dibe ku li Efrînê şer di navbera Tîrkiye, Sûriye û Kurdan de germtir bibe."

Ji destpêka şerê Îsraîl û Hamasê yê 7ê Çiriya Pêşînê ve, li Rojhilata Navîn îtimala berfirehbûne şer her ku diçe zêdetir dibe.

Wezîrê Karên Derve yê Rûsyayê Sergey Lavrov ragihand ku Amerîka û hevalbendên wê herêma Rojhilata Navîn dikşînin nav şerekî mezin.

Wezîrê Rûsyayê pê bawer e ku ev xeta Amerîka û Rojavayê; li Ukrayna, Îraq, Lîbya û Sûriyeyê bi temamî xwe dide der.

Berdeвка Wezareta Karên Derve ya Rûsyayê Mariya Zaxarovayê jî di bersiva pîrsa Rûdawê de mebesta daxuyaniya Lavrov û fikarên Moskowayê rave kirin.

"Zêdekirina hêzên Amerîkayê rewşa heyî ya li herêmê aloztir dike"

Mariya Zaxarova wiha pê de çû:

"Em her tim dibêjin, zêdekirina hêzên Amerîkî yên li herêma Rojhilatê Deryaya Naverast, herwiha daxuyaniyên şerxwaz û yên provokatîv, rewşa heyî ya li herêmê aloztir dikin.



Ji bo tundtîrbûna çalakiyên terorîstî dibin rîsk û dibin sedema berfirehbûna erdnigariya pevçûnan.

Di vê pevçûnê de rê li ber beşdarbûna nakokiyên din ên potensiyel û nakokiyên heyî yên li herêmê jî vedike."

Analîst diyar dikin, veguhestina hejmareke mezin ji leşker, çek û hêza hewayî ya Amerîkî bo herêmê, niyeta Washingtonê piştrast dike.

"Dibe ku li Efrînê şer di navbera Tîrkiye, Sûriye û Kurdan de germtir bibe"

Serokê Navenda Lêkolînên Siyasî ya Rûsyayê Sergey Markov got, "Dûr nîne ku Îraq beşdarî vî şerî bibe, wekî beşeke hevpeymanîya mezin a Şîeyan ku Îran di

navenda wê de cih digire.

Ew êrişên ku li baregehên Amerîkî tên kîrin, yên wekî tolhildana komkujîya li Xezeyê, dê her ku biçe zêdetir bibin.

Êrişên hanê dikarin bipekin nav hêzên Kurdan. Ji xeynî wê, li Îdlibê û li Efrînê dibe ku şer di navbeyna hêzên Tîrk, Sûriyeyî û Kurdan de germtir bibe."

Hişyariya Moskowê ya gengaziya şerê mezin li Rojhilata Navîn di wê demê de ye ku bargehên Amerîkî li Îraq, Başûr û Rojavayê Kurdistanê her roj dibin armanca êrişan.

Jixwe Moskow îdia dike ku êrişên hanê ji aliyê Dewletên Yekbûyî bi xwe ve tên provokekirin, da ku dewletên herêmê bikişînin nav pevçûnan.

Ji destpêka şerê navxweyî yê Sûriyeyê heta niha 3 hezar Kurd winda bûne

Li gorî amarên Neteweyên Yekgirtî, ji destpêka şerê navxweyî yê Sûriyeyê ve, zêdetirî 150 hezar kes winda ne ku di nav wan de nêzîkî 3 hezar Kurd hene.

Roja 10ê Mijdara 2023an, li zanîngeha Leuven a Belcîkayê konferansek derbarê kesên di encama şerê navxweyî yê Sûriyeyê de winda bûne, hate lidarxistin.

Li gorî daneyên Neteweyên Yekgirtî, piştî

şerê Sûriyê û êrişên 2014'an ên DAIŞê li ser Sûriye û Rojavayê Kurdistanê heta niha, zêdetirî 150 hezar kes winda bûne, ku ji wan nêzî 3 hezar kesên Kurd in.

Kurdê Rojavayê Kurdistanê Farûq Dawûd ku pisnamekî wî ji sala 2014an ji piştî êrişê DAIŞê li ser Rojavayê Kurdistanê hatibû girtin û heta niha jî çarenivîsa wî ne diyar e, vê konferansê ji bo dîtina windayîyan giring dibîne.

Farûq dibêje, birayê wî piştî êrişê DAIŞê ya sala 2014an li ser Kobanê winda bû. Herwiha bang li aliyên pêwendîdar kir jî ku birayê wî bibînin ji ber ku nîzanin ew heta niha sax e yan mirî ye.

Profesor Jeremy Sarkin dibêje, ev konferans derfetek e ji bo gotûbêjkirina pêvajoya lêgerîn û dîtina kesên ku sax û winda ne, kesên jiyana xwe jidest dane jî, termên wan bîn vegeandin.



Mustafa Ozçelik: Em hevdîtînên PDK û YNKyê bi kêfxweşî pêşewazî dikin!

Serokê Giştî yê Partiya Welatparêzên Kurdistanê Mustafa Ozçelik li ser hevdîtînên



navbera PDK û YNKê daxuyaniyek belav kir.

Serokê Giştî yê Partiya Welatparêzên Kurdistanê Mustafa Ozçelik li ser hevdîtînên navbera PDK û YNKê daxuyaniyek belav kir. Daxuyaniya Mustafa Ozçelik li jêr e.

PDK û YNKyê, di roja 07.11.2023yê de, bi beşdarîya rêzdarên Nêçîrvan Barzanî, Mesrûr Barzanî, Bafil Talabanî, Kubat Talabanî û rêvebirên PDK û YNKyê, li Pîrmamê hevdîtîneke pêk anîn.

Li kîjan perçeyê Kurdistanê û li kîderê cîhanê dibe bila bibe; kîjan partiyên kurdan û kîjan welatparêz, siyasetmedar û rewşenbîrên kurdan dibe bila bibin, ji bo yekîtiyê hevkarî û yekrêziya nava partî, rêxistin û dezgehên kurdan nêzî hevdû bibin, hevkarî û tifaqan bikin, dest bidin hev û li hev xwedî derkevin, cihê kêfxweşî û şanazîyê ye. Herweha her gav û xebateke ji bo mafên neteweyî, demokratîk û kulturî; ji bo bidestxistin û parastina statuyek siyasî ya milî li ser cografîya Kurdistanê tê meşandin, em weke xebateka xwe pênase dikin û cihê dilxweşîyê ye.

Her hewildan û gavek di vî warî de kelecana, coş û hêviya miletê Kurd û pêkhatiyên Kurdistanê geş dike; bawerî, hest û hişmendîya neteweyî xurtir û berfirehtir dike.

Bi van hest, bîr û bawerî û hişmendîyê ez civîn û nêzîkbûna PDK û YNKyê pîroz dikim û hêvî dikim ku ev hevdîtina roja 07.11.2023yê bibe destpêka lihevkirineke nû ya stratejîk ya weke tifaqa di navbera rêzdar Serok Mesûd Barzanî û rêzdar Serok Mam Celal de. Em hêvî dikin ku ev civîn wê bibe destpêka tifaqeke nû ya hemû partiyên niştîmanî yên li Başûrê Kurdistanê, wê bibe destpêka yekkirina dezgehên heyî yên dewleta federe û ava kirina dezgehên nû yên dewletbûnê.

Destkeftinên dewleta federe yên Başûrê Kurdistanê, stargeh, piştûpal û hêviya hemû kurdên her çar perçeyên Kurdistanê û cîhanê ne. Lêxwedîderketin û parastina van destkeftinan, di serî de wazîfe û berpirsiyarîyeke neteweyî, welatparêzî ya hemû partî, rêxistin û dezgehên neteweyî yên Başûrê Kurdistanê ye; li di heman demê de, ev wezîfe û berpirsiyarîya hemû partî, rêxistin, dezgeh, welatperwerên perçeyên din yên Kurdistanê û kurdên cîhanê ye.

Bi rêz û silavên min.

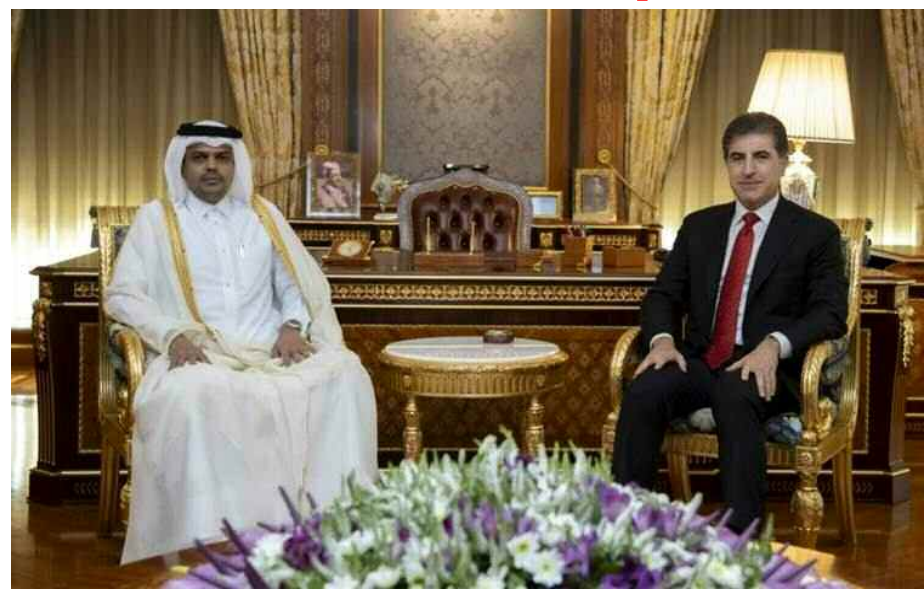
08.11.2023

Mustafa Ozçelik
Serokê Giştî yê Partiya
Welatparêzên Kurdistanê (PWK)

Nêçîrvan Barzanî yekem Konsulê Qeterê yê Herêma Kurdistanê qebûl kir

Serokê Herêma Kurdistanê yekem Konsulê Qeterê yê Herêma Kurdistanê Husên Elî Salih qebûl kir. Serokayetiya Herêma Kurdistanê li ser civîna Serokê Herêma Kurdistanê Nêçîrvan Barzanî û yekem Konsulê Qeterê yê Herêma Kurdistanê Husên Elî Salih daxuyaniyek da. Serokayetiya Herêma Kurdistanê diyar kir ku Nêçîrvan Barzanî ji bo destbikarbûna Husên Elî Salih wek yekem Konsulê Qeterê yê Herêma Kurdistanê pîrozbahî li wî kir. Hat ragihandin ku Nêçîrvan Barzanî tekezî li ser amadebûna Herêma Kurdistanê ya ji bo berfirehkirina pêwendiyên bi Qeterê re kir.

Konsulê Qeterê silavên Mîrê Qeterê gihandin Serokê Herêma Kurdistanê û kêfxweşiya xwe ya ji bo vekirina konsulxaneya welatê xwe ya li Herêma Kurdistanê nîşan da. Herwiha tekez kir ku ew dê ji



bo pêşxistina pêwendiyên di navbera welatê xwe û Herêma Kurdistanê bi taybetî di warê aborî de hemû hewlên xwe bidin.

Di hevdîtînê de pêşhatên dawî yên navçeyê bi giştî û çend mijarên li ser berjewendiyên hev-

par hatin gotûbêjirin.

Konsulxaneya Giştî ya Qeterê ya Hewlêrê 14ê Gulanê li Hewlêrê hat vekirin û armanca wê bihêzkirina pêwendiyên aborî, bazirganî û çandî yên di navbera Qeter û Herêma Kurdistanê de ye.

Rêveberiya Xweser û PADÊ bi şahiyekî namzetên xwe dan nasîn

Rêveberiya Xweser a Şengalê û PADÊ bi şahiyekî namzetên xwe dan nasîn.

Rêveberiya xweser a Şengalê û PADÊ bi Yekîtiya Niştîmana Kurdistan (YNK) û Partiya Refe li Mûsilê, bi navê hevpeymanîya 'Yekîtiya Gelê Nînovayê' tevî hilbijartinan dibe ku 4 namzetên PADÊ li ser navê vê listeyê tevî hilbijartinê dibin.

Bi pêşengiya PADÊ ji bo danasîna namzetan li nahiya Sinûnê şahiyek girseyî hate lidarxistin û namzetên PADÊ Azad Ebdal, Qasim Keşko, Dexîl Sîdo û Felah Dilêmi di şahiyê de amadebûn û peyamên xwe gihandin civaka Êzidî û Ereb ya Şengalê. Di peyaman de bang li tevahiya civaka Êzidî û Ereb ya Şengalê hate kirin ku 18'ê Kanûnê biçin ser sindoqan dengê xwe ji bo nûnerên xwe bikarbîne.

Bernameya Şahiyê bi deqeyek rêzgirtinê ji bo ruhê Şehîdan dest pê



mîsogerkirina Rêveberiya Xweser a Şengalê bixebitin. Niha jî dijmin hewl dide rêveberiya me tune bike. Lewma divê di roja hilbijartinê de gelê me fermanê bîne bîra xwe û wisa dengê xwe bikarbîne.

Berdevka Tevgera Azadiya Jinên Êzidî (TAJÊ) Riham Hico jî xêrhatina mêhvanan kir û got: "Di dîrokê de em timî rastî eş û zehmetiyan

namzetên me çarenûsa civaka me diyar bikin, lewma em ê bihemû hêza xwe piştta wan bigirin."

Şemo bang li koçberên Êzidî yên li kampên Herêma Kurdistanê dijîn jî kir û got: "Ji bo vegereke birûmet a li Şengalê dengê rast bikarbînin. Ji bo hûn bi awayeke birûmet û serbilind vegerin ser cih û warê xwe hêvî dikin dengê xwe rast bikarbînin, ne tirsin. Veger û mayîna we di destê we de ye. Divê kes bawerî nede propan-gandayên reşkirinê û bi Êzdayetiye bifikirin."

Ji Desteya Eşayîrî ya Şengalê Dexîl Mûrad jî peyama: "Wê kes nekare bi îrade me bilîze û vî civakê li gor xwe bi rêve bibe. Civakê bibe xwedî hezaran şehîd wê ticarî desthildariyê û axatiyê li ser xwe qebûl neke. Civaka me êdî gihîştîye wê baweriyê ku kesek nema wê bikare wan rêve bibe û parastina wê bike. Em jî weke desteya Eşayîrî ya Şengalê li vir radigihînin û dibêjin em bi hemû hêza xwe li piştta gel û berbijêrên xwene, em vî carê çarenûsa gelê xwe bi destê tu kesî ve bernadin û nahêlin kesek bi qedera civaka bi leyîze."

Piştî peyamên saziyên Rêveberiya Xweser her çar namzet Azad Ebdal, Qasim Keşko, Dexîl Seydo û Felah Eldilêmi xwe bi girseyê dan naskirin û spasiya gel û rêveberiya xweser kirin ku bawerî dane wan û gotin: "Wê dengê ku hûn bidin me emanet be."



kir û piştî li ser navê PADÊ endamê mektep siyasî Hadî Mehlo axivî û got: "Ev hilbijartin ji bo me firsete û pêwîste, divê em ji dest nedin. Namzetên me yên hatine diyarkirin ji dema fermanê ve li ber gelê me de kedek mezin dane, em namzetên xwe bawerî ku di encûmena bajarê Mûsilê de nûnertiya rast a gelê me bikin. Namzetên me wê bibin dengê Rêveberiya Xweser û ji bo

hatine, lê hêvî dikin bi serkeftina ku em di vî hilbijartinê de bi rêya namzetên xwe bidestbixin, êdî rûberûyê heman tiştan neyên. Bi hêvîna di roja hilbijartinê de herkes destê xwe deyne ser wijdana xwe, fermana 2014'an bîne bîra xwe û wida deng bikarbîne."

Hevserokê Meclîsa Xweseriya Demokratîk a Şengalê Nayîf Şemo jî diyar kir ku ew ê heya dawiyê li pişt namzetên xwe bin û got: "Wê ev

EHMEDÊ XANÎ HAYATI VE ESERLERİ

"Ehmedê Xanî" kimdir, nerelidir?

Əvvəli ötən sayımızda

Bu eseri önemli kılan iki büyük özellik:

1- Dini bir ilim sahasında yazılmış ilk Kürtçe ders kitabı olması

2- Kendisinden sonra dini ilimler sahasında Kürtçe yazılmış diğer kitaplara bir örnek teşkil etmesi, onlar için bir kapı açması.

3- Mem û Zîn : Mem ve Zîn

Ehmedê Xanî'nin "Mem û Zîn"i bir şairin naklettiği bir aşk hikayesinden önce bir fikir kitabıdır. Bu kitabında doğu şiirinin bütün güçlü yanlarını yansıtanın yanında fikirlerini ifade etmede kendi kültür ve bilgisini açıkça ortaya koyan Xanî, kendisinden önce yazılmış olan kitaplarda kaydedilen düşünsel ve felsefi tartışmalar üzerinde de kafa yormuş ve bütün bunları yaparken kendine göre "hedefi" olan bir şair olarak hareket etmiştir.

"Mem û Zîn"in yazımı salt bir şiirsel destanın yazımı yada halk arasında tekrarlanan gelen ve kökü eskilere dayanan bir aşk hikayesinin şairane yazımı değildir. Bilakis şair belirli bir "hedef" için yazdığı bu kitapta mensup olduğu Kürt ulusunun gerçek durumunu, özelliklerini ve değerlerini ortaya koymayı amaç edinmiş ve dünyaya Kürtlerin tarihsel derinliklere sahip uluslardan bir olduğunu açıklayarak onların Fars ve Osmanlı boyunduruğundan kurtulmaya hakları olduğunu söyleyerek bu davasında oldukça şeffaf davranmıştır.

Xanî, doğunun büyük klasik şairlerini taklit etmekten çok bu şairlerin kendi dilleriyle ortaya koydukları destanlarının benzerlerinin Kürtlerde de var olduğunu ve bunların Kürtçe de yazılabileceğini ispatlamak istemiştir.

Mutasavvıf bir şair sıfatıyla kendi yaratıcı gücünü ortaya koyarak Kürtlerle öteki doğu halkları arasında irtibat kurmuş olan Xanî, doğu halklarının genel kültür mirasına ve edebiyatına katkı sağlayacak "çehresi kurdî olan" yeni bir tablo kazandırmıştır.

Şüphesiz "Mem û Zîn" üstün edebi dokusunun yanında felsefi ve düşünsel bir eserdir de. Birçok bilgi ve birikimi özetleyen, ve çok sayıda düşünsel meseleyi içeren, Kürt ulusunun hayatını ve döneminin yaşam tarzını tavsir eden tablolar çizmektedir.

Ehmedê Xanî'nin bu eseri, ismini "Mem" ve "Zîn" adlı iki aşkıtan almaktadır. Aşk hikayesi Miladî 1393 yılında Cizre'de yaşanmıştır.

Ehmedê Xanî "Mem û Zîn"den önce Kürt coğrafyasında tanınan ve anlatılabilen "Memê Alan" folklorik hikayesini yeni baştan ele almış, ona kendi görüşlerini yansıtan yeni bir görünüm kazandırmış ve böylece onu dinsel, sosyal, siyasal ve ulusal görüşleri için kendi ifadesiyle bir "bahane" yapmıştır.

İçimdeki dertleri efsane kılayım
Zîn ve Mem'i bahane yapayım

Perdeden şöyle bir nağme çıkarayım
Zîn ve Mem'i yeniden yorumlayayım

"Mem û Zîn"i 44 yaşında tamamlayan Xanî, eserini nazım şekli olarak "Mesnevî" tarzında yazmıştır. Giriş bölümünde "Besmele ve Tevhîd", "Allah'a Yakarış", "Hz. Muhammed'e ve dört büyük halife'ye övgü", "Mirac olayı ve şefaati talebi", "Eserin ithaf edildiği kişiye övgü", "Eserin yazılış nedeni" yer alır.

Giriş bölümünde ki "Eserin ithaf edildiği kişiye övgü" adlı alt başlık en önemli dikkat çekici kısımdır. Zira mesnevilerde bu kısımda eserin ithaf edildiği kişinin adı anılarak bu kişi edebi incelikler dolu ifadelerle övülür. Xanî bu kısımda doğrudan doğruya bazı meziyetlerini sıraladığı Kürtleri övmekte ve böylece eserini Kürtlere ithaf etmektedir."Bu kısım, cesur ve gayretli Kürt topluluklarını açıkça övmeye ve bunca cömertliklerine ve ulusal onurlarına



rağmen bu toplulukların ne kadar bahtsız ve talihsiz olduklarını açıkça dile getirmeye ilişkindir."

Bu kısım için seçilen başlık'ta kolaylıkla anlaşılmaktadır.

Şaşıtm kaldım Allah'ın hikmetinde
Acaba Kürtler bu dünya devletinde

Neden böyle hep mahrum kalmışlar?
Neden hep böyle yönetilen olmuşlar?

Beylerinin her biri cömertlikte Hatem'dir
Yiğitleri cengaverlikte birer Rüstem'dir

Sınırların tespitinde anahtar olan Kürtlerdir
Aşiretleri sınırlar üzerinde sağlam setlerdir

Birer denizi andıran Romlar ve Acemler
Ne zaman ortaya çıkıp harekete geçseler

Kürtler her taraftan kızıl kana bulanırlar
Berzah gibi onları birbirlerinden ayırırlar

Hem cömertlik, hem gayret, hem mertlik
Hem beylik, hem hamiyet, hem de yiğitlik

Bunlar Kürt aşiretleri için birer onaydırlar
Onlar gayret kılıcı ile adaleti sağlamışlar

Eğer bizler de bir olup beraber olsaydık
Birbirimize uyup da ittifak oluştursaydık

O zaman tamamlayacaktık dini ve devleti
Ve o zaman elde edecektik ilim ve hikmeti

Yazılış nedeni: Xanî bu kısımda başkalarının doldurmadıkları Kürtçe yazma boşluğunu kendisi mecbur kalıp doldurmaya çalıştığını, bunu ulusal bir bilinçle yaptığını, duru şarap kadar revaçta olan Arapça, Farsça ve Osmanlı Türkçesi dururken tortuyu andıran Kürtçe'yi tercih ettiğini ifade etmektedir.

"Mem û Zîn"i yazmak için Kürtçe'yi tercih etmesinin temel iki nedeni olarak el oğluna "Herkesin kendi dilinde kitapları varken, Kürtlerinki yoktur" ve "Kürtler aşktan mahrumdur" dedirtmemek olduğunu açıkça belirtmektedir.

"Mem û Zîn"in asıl konusu, Mem ve Zîn adlı kahramanlar arasında "mecazi" olarak başlayıp daha sonra "ilahi"leşip "hakiki"leşen bir aşk hikayesidir. Aşkları evlilikle noktalanıp "mecazi" merhaleyi aşamayan Tacdîn ve sitî de hikayenin önemli kahramanları arasında yer alırlar. Tacdîn dîvan vezirinin oğlu, Mem'de dîvan katibinin oğlu olup, kan kardeşi iki saray mensubudurlar. Hikaye'nin önemli kahramanlarından biri de Cizre beyi Zeyneddîn'dir. Sarayda yetişen Sitî ve Zîn bu beyin kardeşleridir. Hikayenin diğer kahramanları: Bey'in kötü karakterli teşrifatçı kapıcısı Bekir, Zîn ve Sitî'nin dadıları Hayzebûn, Tacdîn'in iki kardeşi Arif ve Çeko, Bekir'i ölümünden sonra cennet'te gören pîr. (Şeyh)

4- Dîwan

Xanî'nin değişik süreçlerde çeşitli münasebetlerle söylediği şiirlerinin bir araya getirildiği Dîwan'ında yer alan bazı nazım şekilleri şunlardır:

Gazel, Kaside, Kıta, Mulemma, Mustezad, Diğerleri

Dîwan'ın içeriğini oluşturan belli başlı konular şunlardır:

Tasavvuf, Mistik ve metaforik aşk, Metaforik Flora, Metaforik fauna, Sosyal, siyasal ve kültürel olgular, Diğer konular.

Hazırlayan: Mustafa ÖZER
Mustafaozer34@hotmail.com

Şandên Bilind ên PDK û YNKê rewşa Kurdistanê û kêşeyên ligel Bexdayê gotûbêj kir

Hate ragihandin ku îro Yekşemê 12ê Mijdarê, şandeke Yekîtiya Niştimanî ya Kurdistanê (YNK) li



bajarê Silêmaniyê serdana Buroya Rêxistinê ya Partiya Demokrat a Kurdistanê (PDK) kir.

Berpirsê Buroya Rêxistina PDKê li Silêmanî û Helebceyê Elî Husên piştî civînê ragihand, di civînê de behsa pêwendiyên di navbera YNK û PDKê de, rewşa niha ya Herêma Kurdistanê û pirsgrîrêkên di navbera Herêma Kurdistanê û Bexdayê û aliyên siyasî de hatiye kirin.

Elî Husên diyar kir: "Girîng e ku em di danûstandinan de rolek erênî û berpirsiyar bilîzin, da ku di asta vê qonaxê de bin."

Berdevkê YNKê Seidî Pîre got, di civîna şanda bilind a YNK û PDKê behsa çareserkirina pirsgrîrêkên di navbera Herêma Kurdistanê û hikûmeta Iraqê de û kêmkirina aloziyan hat kirin, yek ji wan xalan jî ew bû ku YNK, PDK û aliyên din bi xurtî piştevanîya pêngavên hikûmetê bo çareserkirina pirsgrîrêka mûcayan bikin.

Pîre da zanîn: "Hatina Serokwezîrê Iraqê Mihemed Şiya Sûdanî bo Hewlêrê tişteki erênî bû. Bêguman em piştevanîya her rêkeftineke dikin ku bibe sedema çareserkirina pirsgrîrêkên di navbera Herêma Kurdistanê û Bexdayê de."

Amerika ji Netenyahû xwest ku plansaziya xwe ya ji bo Xezzeyê ragihîne

Li gor nûçeyê ku kanala dewleta Îsraîlê KANê belavkiriye, rêvebirîya Washingtonê xwestiya ku



Serokwezîrê Îsraîlê Bunyamîn Netenyahû gotinên xwe yên: "Em kontrolkirina ewlehiya Xezzeyê ji destên xwe dernaxin" rave bike û bi wan gotinan qesta çî dike? aşkere bike.

Li gor heman nûçeyê bal tê kişandin ku Amerîka ji bo nexwêrêya çareseriyê bide destpê kirin, ji Netenyahû xwestiya ku bi wan gotinên xwe dixwaze çî bibêje û pşte jî dest bi pêvajoya nû bike. Wezîrê Karên Derve yê Amerîkayê Blînken ragihandibû ku ew jî dixwazin rêxistina Hamasê bê bandor bikin û li deverê 2 rêvebiriyên cuda yên Îsraîl û Filistinê bihevêrê Xezze û Şerîaya Rojava birêve bibin.

Artêşa Tirkîyeyê gundên Til Temirê topbaran kirin

Hêzên Tirkîyeyê du bajarokê Til Temirê yê li bakurê rojavayê Heskê topbaran kirin. Li gor



çavkaniyên xwecihî, hêzên Tirkîyeyê her du gundên Tewilê û Til Tewilê yên bajarokê Til Temirê topbaran kirin. Li gorî zanyariyan, ti ziyanên canî çênebûn. Artêşa Tirkîyeyê ji 5ê Çiriya Pêşîn û heta niha ve bi berdewamî bi dronan û topbarankirina ji dûr ve êrişî navçeyên Rojavayê Kurdistanê dike.

Mesrûr Barzanî bi şanda Iraqê re civîya: Hikûmeta Kurdistanê ji bo hinardekirina petrolê amade ye

Serokwezîrê Herêma Kurdistanê Mesrûr Barzanî, îro 12ê Mijdarê li Hewlêrê ligel Cîgirê Serokwezîr û Wezîrê Petrola Federal Heyan Ebdulxenî û şanda pê re civiya.

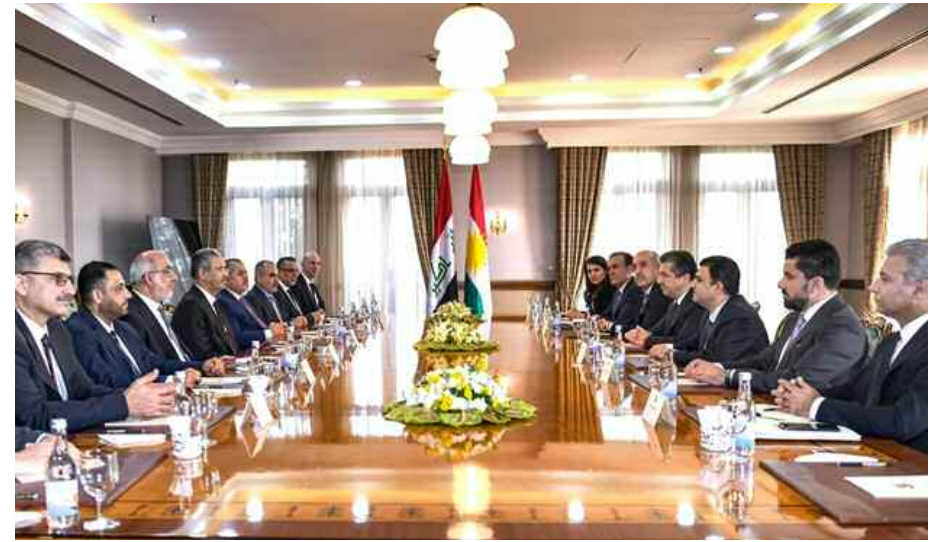
Hikûmeta Herêma Kurdistanê piştî civînê ragihand, di hevdîtinê de, herdu aliyên gotûbêj li ser tedbîr û pêngavên hinardekirina petrola Herêma Kurdistanê kir.

Serokwezîr Mesrûr Barzanî amadehiya Herêma Kurdistanê ji bo destpêkirina hinardekirina petrolê dubare kir, ev jî di çarçoveya danîna têgihîştineke hevbeş de, bi arasteya cîbicîkirina pêdiviyên darayî û teknîkî yên proseya hinardekirinê û di çarçoveya pîrensîp û girêbestên destûrî û rêzgirtina li desthilat û mafên destûrî yên hemû aliyên û dîtina çareyan guncaw ji bo dabînkirina nîrxên maqûl ya berhe-manî û veguhestina petrola Herêmê, ku di bûdçeya federalî de hatiye terxankirin. Serokwezîr Barzanî bibîr xist ku rawestandina hinardekirina petrolê, bûye sedema ziyana bi milyaran dolaran li xezîneya giştî û divê hinardekirin

di zûtirîn demê de dest pê bike. Di vê derbarê de jî Wezîrê Samanên

pêvajoyê.

Di daxuyaniyê de hate diyar



Sirûti erkdar kir ku hevahengiya temam bi tîma Wezareta Petrolê ya Federal re bike ku biryar e çend rojan li Hewlêrê bimîne.

Cîgirê Serokwezîr û Wezîrê Petrolê yê Federal daxwaza Hikûmeta Federal a dubare destpêkirina hinardekirina petrolê nîşan da û ev daxwaz jî bi navê Serokwezîr û Hikûmeta Federal pêşkêş kir, ew bi riya peydakirina zemîneke libar di çarçoveya destûr û nehîştina astengiyên li pêşiya vê

kirin, di dawîya civînê de, herdu aliyên biryar da ku her du wezaret li ser gotûbêj û danûstandina hûrguliyên yasayî, darayî û teknîkî berdewam bin û çareseriyên pêşkêş bikin ji bo bigihînin têgihîştineke hevbeş, bi armanca ku di zûtirîn dem de hinardekirina petrolê dest pê bike, ku dê roleke wê ya berçav di zêdekirina jêdera dahata giştî ya Iraq û Herêma Kurdistanê û xerckirina ji bo berjew-endiya giştî de hebe.

Rapirsî: Xelkê Bakurê Kurdistanê perwerdeya bi Kurdî dixwaze

Li gorî rapirsîya Navenda Lêkolînên Meydanî ya Sosyo Polîtîkê Ji sedî 86ê xelkê Bakurê Kurdistanê daxwaza perwerdeya Kurdî dike.

Navenda Lêkolînên Meydanî ya Sosyo Polîtîkê derbarê helwesta li ser zimanê Kurdî û nasnameyê de li Bakurê Kurdistanê rapirsîyek pêk anî.

Rapirsî li 15 parêzgehên Bakurê Kurdistanê bi 2 hezar 443 kesên re hatiye kirin.

Parêzgehên ku rapirsî lê hatiye kirin ev in:

Amed, Mêrdîn, Riha, Wan, Êlih, Sêrt, Şîrnex, Cîlewî, Agirî, Mûş, Çewlîg, Bedlîs, Qers, Dêrsim û Îdir.

Li gorî rapirsîyê nexşeya etnîkî ya van her 15 parêzgehan wiha ye:

Ji sedî 85,2 Kurd, ji sedî 9 Tirk, ji sedî 4,3 Ereb, ji sedî 0,2 Ermen û ji sedî ji sedî 0,2 jî Suryan in.

Bikaranîna zimanan jî bi vî awayî ye: Ji sedî 60,8 Kurdî, ji sedî 26,2 Tirkî, ji sedî 9 Kurdî-Tirkî, ji sedî 0,9 Azerî û yên mayî jî di nav malên xwe de bi zimanên Suryanî û Ermenî diaxivin.

Di rapirsîyê de bi awayekî balkêş ji sedî 86,7ê niştecihiyên Bakurê Kurdistanê ji bo zarokên xwe perwerdeya bi zimanê dayikê dixwazin.

Ji sedî 9ê beşdaran gotiye jixwe perwerdeya zarokên wan bi zimanê dayikê ye û yên mayî jî bersiva "na" ji bo perwerdeya bi zimanê dayikê daye.

Rêveberê Giştî yê Navenda Lêkolînên Meydanî ya Sosyo Polîtîkê Sabrî Kiliç derbarê vê lêkolîna wan a meydani de ji Rûdawê re axivî.

"Gel dixwaze statuyêke zimanê Kurdî hebe" Sabrî Kiliç got, "Destpêkê gel dixwaze zimanê Kurdî di perwerdeyê de bibîne û ev perwerde perwerdeyêke fermî be."

Wekî din jî dixwazin statuyêke yasayî bo zimanê Kurdî hebe.

Herwiha dixwazin zimanê Kurdî bibe zimanê fermî.

Dema em li rêjeyan dinêrin ji sedî 28,4 dixwazin perwerde bi zimanê Kurdî



be. Ji sedî 26,9 jî dixwazin statuyêke zimanê Kurdî hebe.

Ji sedî 21,44 jî dixwazin zimanê Kurdî bibe zimanê fermî."

Berdevkê Hereketa Zimanê Kurdî Barîj Celalî ji Rûdawê re ragihand ku cihê anîna daxwazên li ser zimanê dayikê û bicîhanîna wan Parlamentoya Tirkîyê ye. "Divê siyasethedarên Kurd daxwaza gel li ber çavan bigirin"

Herwiha Celalî bangî siyasethedarên Kurd kir ku di vê mijarê de zêdetir berpirsiyariyê wergirin û wiha pê de çû:

"Li gor encamên rapirsîyê miletê Kurd bi asteke gelekî bilind, daxwaza mafê xwe yê zimanê dayikê dike."

Ango daxwaza perwerdeya bi zimanê Kurdî û daxwaza fermiyeta zimanê Kurdî dike.

Ji ber vê yekê divê siyasethedarên Kurd û siyaseta Kurd a Bakur vê daxwaza gel li ber çavan bigirin.

Û girîngiyê bidin wan daxwazan û li parlamentoyê û hemû sazî û qadên navdewletî van daxwazan bînin ziman.

Divê ji bo bicîhanîna perwerdeya zimanê Kurdî û fermiyeta zimanê Kurdî zêdetir xebatê bikin û siyaseta xwe revîze bikin da ku ev daxwazên gel bicîh bînin.

Eger van daxwazan li ber çav negirin ez bawer im siyaseta Kurd dê xwîneke

zêde ji dest bide."

"Her miletek bi zimanê xwe milet e"

Parlamentarê Partiya Wekhevî û Demokrasiyê ya Gelan (HEDEP) Sînan Çiftiyurek jî bi rêya Rûdawê tekez dike ku ew dê ji niha û şûnde daxwazên li ser zimanê Kurdî bi dengê bilindtir li parlamentoyê bînin ziman.

Sînan Çiftiyurek got, "Daxwaza ji sedî 80ê heta 85ê gelê me ew e ku zimanê Kurdî bibe zimanê perwerdeyê."

Gelê me daxwaza zimanê xwe dike. Eger gelê me daxwaza zimanê xwe nekiriba em dê şaş bimana.

Belê em baş dizanin ku her miletek bi zimanê xwe milet e û bê ziman qet milet nabe.

Îro ev sed sal in bişaftin û asîmîlasyonêke mezin li ser gelê me tê meşandin û vê dema paşiyê zêdetir bûye.

Em dê xwedî li zimanê xwe derkevin û li meclîsê herî zêde em dê daxwazên gelê xwe yên li ser zimanê Kurdî bînin ziman." Komara Tirkîyê îsal ket sedsala xwe ya duyem lê zêdetirî 20 milyon Kurdên Bakurê Kurdistanê ji destpêka damezirandina komarê ve ji perwerdeya zimanê dayikê bêpar in.

Zimanê Tirkî jî take zimanê perwerde ye û ji bilî vekirina beşên Kurdî li çend zanîngehên Bakurê Kurdistanê û çend dersên bijarte, zimanê Kurdî heta niha jî li Tirkîyeyê bê statu ye.

Tulay Hatîmogûllari: Ên li ser gelê Kurd bombe dibarînin, nikarin li cem Filîstînê bisekinin

Hevseroka Giştî ya HEDEP'ê Tulay Hatîmogûllari, diyar kir ku yên li ser gelê Kurd bombe dibarînin, biafirîne.



nikarin li cem Filîstînê bisekinin û ji bo azadiya Rêberê Gelê Kurd Abdul-lah Ocalan banga mezinkirina têkoşînê kir.

Rêxistina Partiya Wekhevî û Demokrasiyê ya Gelan (HEDEP) a Stenbolê li Navenda Pêşandanan a Yahya Kemal Beyatli ya li navçeya Kuçukçekmeceyê 2'yemîn Kongreya Awarte lidar xist. Bi hezaran kes tev li kongreyê bûn û Hevseroka Giştî ya HEDEP'ê Tulay Hatîmogûllari têkildarî rojevên heyî peyamên girîng da.

Hatîmogûllari bi silavkirina berxwedana Dayikên Aştiyê dest bi axaftina xwe kir û bal kişand ser geşedanên li Rojhilata Navîn. Hatîmogûllari, qala êrîşên li dijî Xezeyê kir û wiha got: "Em, êrîşên Îsraîlê şermazar dikin. Ji bo têkoşîna aştiyê li vî erdnîgariyê mezintir bibe, em ê mîna duh îro jî têkoşîna xwe bidomînin. Li rexekê bombe li Kurdistan, Bakur û Rojhilatê Sûriyeyê, Rojava dibarin. Îro jî desthilatdariya AKP'ê banga agirbestê li Îsraîlê dike. Em jî ji desthilatdariyê re dibêjin ku bi qasî tu bombeyan li gelê kurd ê mazlum bibarînin tu nikarî li cem xelkê Filîstînê cih bigirî. Ma tiştên îro li Xezeyê tînin kirin li Efrînê jî nehatin kirin? Ma Efrîn vala nekin, ma bombe lê nebarandin? Ev desthilat-

dariya ku dijmînê gelan e tu caran nikare ji bo gelan çareseriyê biafirîne.

TECRÎDA LI ÎMRALIYÊ

Pirsgirêka Kurd tenê dikare bi rêyên demokratîk û aştiyane were çareser kirin. Heke îro li naverasta Stenbolê pariyê nanê me biçûk bibe, sedema vî neçareser kirina pirsgirêka Kurd e. Lewma heta ev pirsgirêk bi rêyên demokratîk û aştiyane tê çareser kirin, dê têkoşîna me ya li Tîrkiye û Kurdistanê bidome. Ji bo vî jî divê tecrîd tavilê ji holê bê rakirin. Em ê tenê bi rakirina tecrîdê bisînor nemînin, di heman demê de heta ku azadiya fîzîkî ya birêz Ocalan pêk tê em ê têkoşîna xwe bidomînin. Ez li vî derê ji CPT, sazî û dezgehên mafên mirovan, ji gelên Tîrkiye û Rojhilata Navîn re dibêjim 'werin em bi hev re tecrîdê têk bibin.' Ji bo azadiya fîzîkî ya birêz Ocalan divê em dengê xwe bêhtir derxînin.

EM JÎ BIRYARA DADGEHA BILIND NASNAKIN

Êdî bêhn ji Dadgeha Bilind tê. 3'yemîn Daîreya Cezayan a Dadgeha Bilind dibêje: 'Ez biryarên AYM'ê nas nakim.' Her wiha giliyê endamên AYM'ê dike. Em jî biryara vî daîreyê nas nakin. Divê Can Atalay tavilê were berdan.

Gelo dê HEDEP'ê di hilbijartinên rêveberiyên herêmî de çî bike? Dê ji bo Stenbol û Enqereyê çî bike? Di

cih û demên dawî de me bersiva van pirsan dabû. Partiya me hilbijartinên giştî bi berfirehî nixand. Nixandî û pêşniyarên gelê me bi hûr û kûr tînin nixandî. Me heta astekî biryarên xwe dane. Yek ji biryara me ew e ku hemû şaredariyên qeyûm lî hatine tayînkirin dîsa bistînin. Rejîma qeyûm, rejîmeke dijdemokratîk e. Faşîzm e. Bi vî rejîmê re ji Kurdan re dibêjin; 'mafê te yê bijartin û hilbijartinê nîne.' Lewma weke karê ewilî em ê wan şaredariyên xwe bistînin. Ji bo vî em seferberiyê mezin a gel radigihînin. Ji îro ve em ê li her tax û kolanên Stenbolê bixebitin.

PÊVAJOYA HILBIJARTINA HERÊMÎ

Têkildarî hilbijartina namzetan jî me biryarên girîng dan. Em ê sindoqan deynin pêşîya gelê xwe û namzetên xwe ew ê diyar bikin. Yek ji pirsê her kes mereq dike jî ev e; gelo dê li Tîrkiyeyê weke mînak li Stenbolê çî bikin? Em kirdeyên esil ên Stenbolê ne. Stenbol ne tenê Stenbol e. Çar aliyên Tîrkiye û Kurdistanê ye. Li vir çî were kirin dê bandora wê li herêmê bike. Em dizanin ku dê li vir jî bi ser kevin.

Yên ku HEDEP'ê jînedîtî ve tînin, yê hewl didin ji hêla siyasî ve nedîtî bînin, yê ji bo gelê Kurd dibêjin 'her çawa be jî' bila baş zanin ku dê HEDEP'ê di van hilbijartinan de bala xwe bide ser serkeftinê. Li vî welatî em mezintirîn partiya sêyemîn in. Me tu caran destûr neda ku tu kes me jînedîtî ve bê, li me qeyûman tayînkirin bikin û vîna me zincîr bikin. Em ê di vî hilbijartinê de jî destûr nedin. Ji bo ku em encama dixwazin bi dest bixin, rêxistinên me yê bajar û navçeyan seferber bûne. Em dixwazin Stenbol xwe bi xwe birêve bibe.

Em ê bi têkoşîna xwe ya xurt a rêxistinî bersivê bidin kesên Doza Komparê ya Kobanê li me vekirin. Ewqas êş vala vala nehatine kişandin. Em ji bo serkeftinê tînin. Em ê teqez bi ser kevin."

Wezîrê Îsraîlî: Divê Hamas bê tune kirin!

Wezîrê Ewlehiya Netewî yê Îsraîlê Itamar Ben-Gvir got, divê Hamas bê tune kirin.



Ben-Gvir ji televîzyona Îsraîlî Kanal12 re axivî û diyar kir ku divê Hemam bi temamî bê tune kir.

Ben-Gvir, di beşa hevpeyvîna xwe ya ku li ser medya civakî belav kiriye de, wiha got: "Dema ku em dibêjin, divê Hamas bê tune kirin; yê stran dibêjin, pişgiriya didinê, şekiran belav dikin, hemû Hamas in, divê hemû bînin tune kirin."

Hêjayî gotinê ye, siyasetmedarî Îsraîlî Ben-Gvir, wek siyasetmedarekî rastgirê tundrê tê naskirin ku piştî şerê Îsraîl-Hemasê jî kampanyaya wergirtina çekan bo sivîlên Îsraîlî dabû destpêkirin.

Îsraîlê gef li Hizbullahê xwar: Emê Beyrûdê jî bikin Xeze!

Wezîrê Berevanayia Îsraîlê Yoav Gallant, gef li Hizbûllaha Lubnanê ku Îran piştevanîya



wê dike xwar. Gallant got, heke Hizbullah Lubnanê bixê nav şer, "Emê Beyrûdê jî bikin wekî Xeze û qedera wê eynî wek Xezeyê be."

Wezîrê Îsraîlî serdana xaleke leşkerî ya sînore Lubnanê kir û diyar kir, "Em dikarin tiştên me li Xezeyê kiriye li Beyrûdê jî bikin. Heke Hizbullah xetayên wiha bike, wê bedêla vî pêşî welatîyên Lubnanê bidin."

Hêjayî bibîrxistinê ye, Hizbullah ji destpê şerê Îsraîl-Hemasê jî êrîşên biçûk li sînore Îsraîlê dike, lê heta niha neketiye nav şerekî giştî bi Îsraîlê re.

Artêşa Îsraîl: Li Sûriyê jêrxana terorîstan hate bombebaran kirin

Hate ragihandin ku balafirên şer ên Îsraîlê li Sûriyê çend deverên ku baregehên komên çekdar li wan hene, bombebaran kir. Artêşa Îsraîlê ragihand ku di



êrîşeke asmanî de, balafirên wan ên şer "jêrxana terorîstan" li Sûriyeyê bombebaran kirine ku ev jî bersiva êrîşên ji aliyê sînore ser bilindahiyên Colanê tînin kirin e. Artêşa Îsraîlê da xuyakirin: "Berî keliyekê, wek bersiva hejmarek êrîşên ser bilindahiyên Colanê, balafirên şer ên Hêza Parastinê ya Îsraîlê, çend bîngehên jêrxana terorîstan li Sûriyeyê kirine armanc." Hêjayî gotinê ye, roja şemiyê Artêşa Îsraîlê ragihandibû ku du moşek ji deverê vala ya bilindahiyên Colanê hatine avêtin û ti ziyaneke canî çênebûye.

Dîsa bi dronan êrîşî Balafirgeha Leşkerî ya Herîrê hat kirin

Balafirgeha Leşkerî ya Herîrê ya ku leşkerên Amerîkî lê dimînin hat

Çavkaniyê ewlehiyê ragihand ku balafirgeh hatiye valakirin û zêrêrên



bombebaran kirin.

Balafirgeha Leşkerî ya Herîrê ya ku leşkerên Amerîkî lê dimînin hat bombebaran kirin.

Li gorî nûçeyê ku Rûdawê ragihand, balafirgeha bêmîrov a bombebarankirî ber bi Balafirgeha Herîrê ve hat û li beşa hangara firokexaneyê ket erdê û teqiya.

madî gihîştine holên balafirgehê.

Ew kêmtirî 48 demjimêran piştî êrîşeke din a dronî ya li ser heman balafirgeha leşkerî ye. Êvara roja pêncşemê 9ê Çiriya Paşînê, dronêkê êrîşî Balafirgeha Leşkerî ya Herîrê kir û agir bi depoya wê ket.

Grûpa çekdar a Şîe ku xwe wek "Berxwedana Îslamî" bi nav dike, di

daxuyaniyekê de berpirsariya êrîşa Balafirgeha Herîrê girt ser xwe û vîdeoyeke 25 çirkeyî ya êrîşê jî belav kir.

Grûpa çekdar ragihand, "Mucahîdên Berxwedana Îslamî li Îraqê baregeha dagirkeriyê ya Amerîkî ya Herîrê ya li bakurê Îraqê bi du dronan kir armanc."

Li aliyê din, Dijî Terora Kurdistanê di daxuyaniyekê de ragihand, "Bi dronan êrîşî Balafirgeha Herîrê ya Hewlêrê hat kirin ku berê wekî navendeke leşkerî ya Hevpeymaniya Navdewletî dihat bikaranîn lê 20ê Çiriya Pêşînê hatibû valakirin û ji ber êrîşê agir bi depoya sotemeniyê ya baregehê ket."

Roja Duşema 6ê Çiriya Paşînê Wezareta Parastinê ya Amerîkayê ragihand:

"Ji meha 17ê Çiriya Pêşînê ve li Îraq û Sûriyeyê di 38 êrîşan de herî kêmtir 45 leşker û personel bi sivikî birîndar bûne."

LÜĞƏTLİ ƏLİFBA-ALFABÊYA BI FERHENG

Aa



av

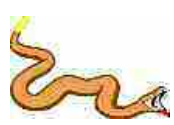
Ev çîye? Ev **a**ve.
Bu nədir? Bu sudur.
Что это? Это вода.
What is it? It is water.

dir**a**n

Ev çîye? Ev dir**a**ne.
Bu nədir? Bu dişdir.
Что это? Это зуб.
What is it? It is a tooth.

a**g**ir

Ev çîye? Ev **a**gire.
Bu nədir? Bu oddur.
Что это? Это огонь..
What is it? It is fire.

m**a**r

Ev çîye? Ev m**a**re.
Bu nədir? Bu ilandır.
Что это? Это змея..
What is it? It is a snake.

Bb

b**i**zin

Ev çîye? Ev **b**izine.
Bu nədir? Bu keçidir.
Что это? Это коза.
What is it? It is goat.

b**a**lon

Ev çîye? Ev **b**alane.
Bu nədir? Bu şardır.
Что это? Это шар.
What is it? It is a balon.

b**a**can

Ev çîye? Ev **b**acane.
Bu nədir? Bu pomidordur.
Что это? Это помидор.
What is it? It is a tomato.

o**t**omob**i**l

Ev çîye? Ev o**t**omob**i**le.
Bu nədir? Bu maşındır.
Что это? Это машина.
What is it? It is a car.

Cc

ta**c**

Ev çîye? Ev ta**c**e.
Bu nədir? Bu tacdır.
Что это? Это корона.
What is it? It is a crown.

Ca**n**i

Ev çîye? Ev Ca**n**i.
Bu nədir? Bu daydır.
Что это? Это жеребенок.
What is it? It is a horse.

c**u**cik

Ev çîye# Ev **c**ucike.
Bu nədir? Bu cücədir.
Что это? Это цыплёнок.
What is it? It is a chicken.

fin**C**an

Ev çîye# Ev fin**C**ane.
Bu nədir? Bu fincandır.
Что это? Это чашка.
What is it? It is a cup

Çç

ç**a**v

Ev çîye? Ev **ç**ave.
Bu nədir? Bu gözdür.
Что это? Это глаз.
What is it? It is an eye.

ç**e**lek

Ev çîye? Ev **ç**eleke.
Bu nədir? Bu inəkdir.
Что это? Это корова.
What is it? It is cow.

ç**a**ynîk

Ev çîye? Ev **ç**aynîke.
Bu nədir? Bu çaynikdır.
Что это? Это чайник.
What is it? It is a teapol.

ç**a**kûç

Ev çîye? Ev **ç**akûçe.
Bu nədir? Bu çəkicdir.
Что это? Это молоток.
What is it? It is hammer.

Dd

de**f**ter

Ev çîye? Ev **d**eftere.
Bu nədir? Bu dəftərdir.
Что это? Это тетрадь.
What is it? It is a copybook.

d**a**r

Ev çîye? Ev **d**are.
Bu nədir? Bu ağacdır.
Что это? Это дерево.
What is it? It is a tree.

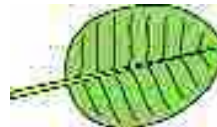
de**s**t

Ev çîye? Ev **d**este.
Bu nədir? Bu əldir.
Что это? Это ладонь.
What is it? It is a hand.

di**l**

Ev çîye? Ev **d**ile.
Bu nədir? Bu ürəkdir.
Что это? Это сердце.
What is it? It is a heart.

Ee

be**l**g

Ev çîye? Ev **b**elge.
Bu nədir? Bu yarpaqdır.
Что это? Это лист.
What is it? It is a leaf.

e**l**ok

Ev çîye? Ev **e**loke.
Bu nədir? Bu hinduşqadır.
Что это? Это индюк.
What is it? It is a turkey.

k**e**r

Ev çîye? Ev **k**ere.
Bu nədir? Bu ulaqdır.
Что это? Это осёл.
What is it? It is a donkey.

ze**b**eş

Ev çîye? Ev **z**ebeşe.
Bu nədir? Bu qarpızdır.
Что это? Это арбуз..
What is it? It is a water melon.

Êê

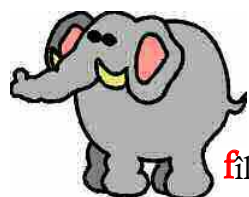
ê**e**g

Ev çîye? Ev **ê**lege.
Bu nədir? Bu jiletir.
Что это? Это жилет.
What is it? It is a jumper.

h**e**k

Ev çîye? Ev **h**eke.
Bu nədir? Bu yumurtadır.
Что это? Это яйцо.
What is it? It is an egg.

Ff

f**i**l

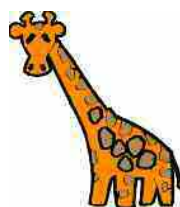
Ev çîye? Ev **f**ile.
Bu nədir? Bu fildir.
Что это? Это слон.
What is it? It is an elefoant.

f**i**rok

Ev çîye? Ev **f**iroke.
Bu nədir? Bu təyyarədir.
Что это? Это самолёт.
What is it? It is a plane.

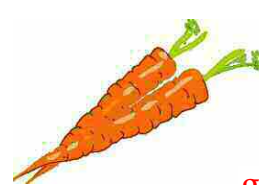
f**i**nd

Ev çîye? Ev **f**inde.
Bu nədir? Bu şamdır.
Что это? Это свеча.
What is it? It is a candle.

ze**r**a**f**e

Ev çîye? Ev ze**r**a**f**eye.
Bu nədir? Bu zürafədir.
Что это? Это жираф.
What is it? It is a giraffe.

Gg

g**i**zêr

Ev çîye? Ev **g**izêre.
Bu nədir? Bu kökdür.
Что это? Это морковь.
What is it? It is a carot.

g**e**zî

Ev çîye? Ev **g**êziye.
Bu nədir? Bu süpürgədir.
Что это? Это веник.
What is it? It is a braom.

g**o**re

Ev çîye? Ev **g**oreye.
Bu nədir? Bu corabdır.
Что это? Это носки.
What is it? It is a stocking.

g**u**h

Ev çîye? Ev **g**uhe.
Bu nədir? Bu qulaqdır.
Что это? Это уха..
What is it? It is an ear.

p**e**

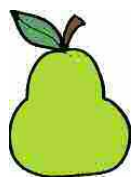
Ev çîye? Ev **p**eye.
Bu nədir? Bu ayaqdır.
Что это? Это пятка.
What is it? It is a heel.

k**e**r

Ev çîye? Ev **k**ere.
Bu nədir? Bu bıçaqdır.
Что это? Это нож.
What is it? It is a knife.

LÜĞƏTLİ ƏLİFBA-ALFABÊYA BI FERHENG

Hh



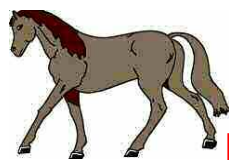
hirmê



hirç

Ev çîye? Ev hirmêye.
Bu nêdir? Bu armuddur.
Что это? Это груша.
What is it? It is a pear.

Ev çîye? Ev hirçe.
Bu nêdir? Bu ayıdır.
Что это? Это медведь.
What is it? It is a bear.



hesp



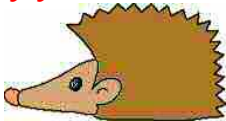
hêştir

Ev çîye? Ev hespe.
Bu nêdir? Bu atdır.
Что это? Это лошадь.
What is it? It is a horse.

Ev çîye? Ev hêştire.
Bu nêdir? Bu dævêdir.
Что это? Это верблюд.
What is it? It is a camel.

Jj

jûjî



roj

Ev çîye? Ev jûjiye.
Bu nêdir? Bu kirpîdir.
Что это? Это ёжик.
What is it? It is a hedgehog.

Ev çîye? Ev roje.
Bu nêdir? Bu günəşdir.
Что это? Это солнце.
What is it? It is the sun.



rojname



kevjal

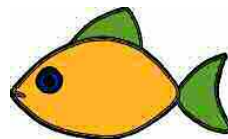
Ev çîye? Ev rojnameye.
Bu nêdir? Bu qəzetdir.
Что это? Это газета.
What is it? It is a newspaper.

Ev çîye? Ev keviale.
Bu nêdir? Bu xəçəngdir.
Что это? Это краб.
What is it? It is a crayfish.

Mm



mûz



masî

Ev çîye? Ev mûze.
Bu nêdir? Bu banandır.
Что это? Это банан.
What is it? It is a banana.

Ev çîye? Ev masîye.
Bu nêdir? Bu balıqdır.
Что это? Это рыба.
What is it? It is fish.



gamêş



meymûn

Ev çîye? Ev gamêşe.
Bu nêdir? Bu camışdır.
Что это? Это буйвол.
What is it? It is a buffalo.

Ev çîye? Ev meymûne.
Bu nêdir? Bu meymundur.
Что это? Это обезьяна.
What is it? It is a monkey.

Li



dil



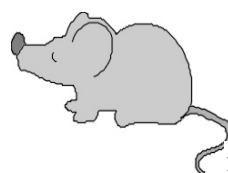
lepik

Ev çîye? Ev dile.
Bu nêdir? Bu ürəkdir.
Что это? Это сердце.
What is it? It is a heart.

Ev çîye? Ev lepîke.
Bu nêdir? Bu əlcəkdir.
Что это? Это перчатки.
What is it? It is gloves.



ling



miş

Ev çîye? Ev linge.
Bu nêdir? Bu qıçdır.
Что это? Это нога.
What is it? It is a leg.

Ev çîye? Ev mişke.
Bu nêdir? Bu siçandır.
Что это? Это мышь.
What is it? It is a mouse.

Îî



dîk



îsot

Ev çîye? Ev dîke.
Bu nêdir? Bu xoruzdur.
Что это? Это петух.
What is it? It is a cock.

Ev çîye? Ev îsote.
Bu nêdir? Bu bibardır.
Что это? Это перец.
What is it? It is a pepper.



gustîl

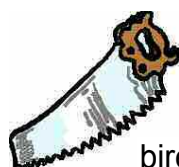


keştî

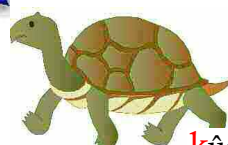
Ev çîye? Ev gustîle.
Bu nêdir? Bu üzükdür.
Что это? Это кольцо.
What is it? It is a ring.

Ev çîye? Ev keştîye.
Bu nêdir? Bu gəmidir.
Что это? Это пароход.
What is it? It is a ship.

Kk



birek



kûsî

Ev çîye? Ev bireke.
Bu nêdir? Bu mişardır.
Что это? Это пила.
What is it? It is a saw.

Ev çîye? Ev kûsiye.
Bu nêdir? Bu bağadır.
Что это? Это черепаха.
What is it? It is a tortoise.



kund



kevçî

Ev çîye? Ev kunde.
Bu nêdir? Bu bayquşdur.
Что это? Это сова.
What is it? It is an owl.

Ev çîye? Ev kevçîye.
Bu nêdir? Bu qaşıqdır.
Что это? Это ложка.
What is it? It is a spoon.

Ll



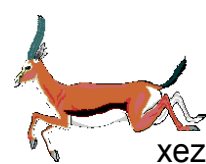
lêv



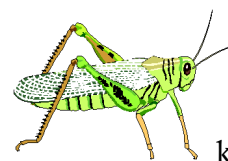
lîmor

Ev çîye? Ev lêve.
Bu nêdir? Bu dodaqdır.
Что это? Это губы.
What is it? It is a lip.

Ev çîye? Ev lîmone.
Bu nêdir? Bu limondur.
Что это? Это лимон.
What is it? It is a lemon.



xezal



kûlî

Ev çîye? Ev xezale.
Bu nêdir? Bu seyrandır.
Что это? Это джейран.
What is it? It is a deer.

Ev çîye? Ev kûliye.
Bu nêdir? Bu çeyirtkədir.
Что это? Это саранча.
What is it? It is a grasshopper.

Nn



nan



trên

Ev çîye? Ev nane.
Bu nêdir? Bu çörəkdir.
Что это? Это хлеб.
What is it? It is bread.

Ev çîye? Ev trêne.
Bu nêdir? Bu qatardır.
Что это? Это поезд.
What is it? It is a train.



hûrbivîn



reng

Ev çîye? Ev hûrbivîne.
Bu nêdir? Bu zərrəbindir.
Что это? Это лупа.
What is it? It is a magnifying-glass.

Ev çîye? Ev rene.
Bu nêdir? Bu boyadır.
Что это? Это краска.
What is it? It is a colour.

Oo



ode



otobûs

Ev çîye? Ev Odeye.
Bu nêdir? Bu otaqdır.
Что это? Это комната.
What is it? It is a room.

Ev çîye? Ev Otobûse.
Bu nêdir? Bu avtobusdur.
Что это? Это автобус.
What is it? It is a bus.



sol



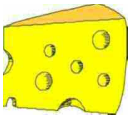
top

Ev çîye? Ev sOle.
Bu nêdir? Bu ayaqqabıdır.
Что это? Это обувь.
What is it? It is a shoe.

Ev çîye? Ev tOpe.
Bu nêdir? Bu topdur.
Что это? Это мяч.
What is it? It is a ball.

LÜĞƏTLİ ƏLİFBA-ALFABÊYA BI FERHENG

Pp



penîr

Ev çîye? Ev penîre.
Bu nêdir? Bu pendirdir.
Что это? Это сыр.
What is it? It is a cheese.



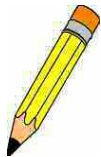
pîvaz

Ev çîye? Ev pîvaze.
Bu nêdir? Bu soğandır.
Что это? Это лук.
What is it? It is an onion.



perçemek

Ev çîye? Ev perçemeke.
Bu nêdir? Bu yarasadır.
Что это? Это летучая мышь.
What is it? It is a bat.



pênûs

Ev çîye? Ev pênûse.
Bu nêdir? Bu qələmdir.
Что это? Это карандаш.
What is it? It is a pencil.

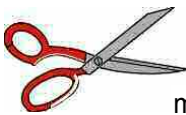


beq

Ev çîye? Ev beqe.
Bu nêdir? Bu qurbağadır.
Что это? Это лягушка.
What is it? It is a frog.



Ev çîye? Ev qaze.
Bu nêdir? Bu qazdır.
Что это? Это гусь.
What is it? It is a goose.



meqes

Ev çîye? Ev meqese.
Bu nêdir? Bu qaycıdır.
Что это? Это ножницы.
What is it? It is a scissors.



portqal

Ev çîye? Ev portqale.
Bu nêdir? Bu portağaldır.
Что это? Это апельсин.
What is it? It is an orange.

Rr



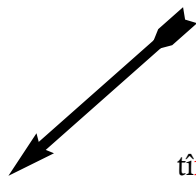
şêr

Ev çîye? Ev şêre.
Bu nêdir? Bu şirdir.
Что это? Это лев.
What is it? It is a lion.



kêwrişk

Ev çîye? Ev kêwrişke.
Bu nêdir? Bu dovşandır.
Что это? Это заяц.
What is it? It is a rabbit.



tîr

Ev çîye? Ev tîre.
Bu nêdir? Bu oxdur.
Что это? Это стрела.
What is it? It is an arrow.



rovî

Ev çîye? Ev roviye.
Bu nêdir? Bu tülküdür.
Что это? Это лиса.
What is it? It is a fox.

Ss



sêv

Ev çîye? Ev sêve.
Bu nêdir? Bu almadır.
Что это? Это яблоко.
What is it? It is an apple.



stêrk

Ev çîye? Ev stêrke.
Bu nêdir? Bu ulduzdur.
Что это? Это звезды.
What is it? It is a star.



se

Ev çîye? Ev seye.
Bu nêdir? Bu itdir.
Что это? Это собака.
What is it? It is a dog.



sêvik

Ev çîye? Ev sêvike.
Bu nêdir? Bu kartofdur.
Что это? Это картофель.
What is it? It is a potato.

Şş



şûr

Ev çîye? Ev şûre.
Bu nêdir? Bu qilıncdır.
Что это? Это меч.
What is it? It is a sword.



şeh

Ev çîye? Ev şeye.
Bu nêdir? Bu daraqdır.
Что это? Это гребешок.
What is it? It is a comb.



şîr

Ev çîye? Ev şîre.
Bu nêdir? Bu süddür.
Что это? Это молоко.
What is it? It is a milk.



şûşe

Ev çîye? Ev şûşeye.
Bu nêdir? Bu şüşədir.
Что это? Это стекло.
What is it? It is a glasses.

Tt



tiîr

Ev çîye? Ev tiriye.
Bu nêdir? Bu üzümdür.
Что это? Это виноград.
What is it? It is a grape.



tûtî

Ev çîye? Ev tûtîye.
Bu nêdir? Bu tutuquşudur.
Что это? Это попугай.
What is it? It is a parrot.



pirtûk

Ev çîye? Ev pirtûke.
Bu nêdir? Bu kitabdır.
Что это? Это книга.
What is it? It is a book.



tîmsal

Ev çîye? Ev tîmsahe.
Bu nêdir? Bu timsahdır.
Что это? Это крокодил.
What is it? It is a crocodile.

Uu



utî

Ev çîye? Ev utiye.
Bu nêdir? Bu ütüdür.
Что это? Это утюг.
What is it? It is an iron.



guh

Ev çîye? Ev guhe.
Bu nêdir? Bu qulaqdır.
Что это? Это ухо.
What is it? It is an ear.

Ûû



bilûr

Ev çîye? Ev bilûre.
Bu nêdir? Bu tütəkdir.
Что это? Это свирель.
What is it? It is a pipe.



brûsk

Ev çîye? Ev brûske.
Bu nêdir? Bu ildırımdır.
Что это? Это молния.
What is it? It is a lightning.

Vv



çav

Ev çîye? Ev çave.
Bu nêdir? Bu gözür.
Что это? Это глаз.
What is it? It is an eye.



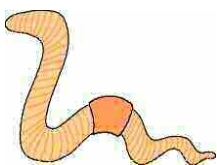
keVo

Ev çîye? Ev keVoke.
Bu nêdir? Bu göyərçindir.
Что это? Это голубь.
What is it? It is a pigeon.



gul

Ev çîye? Ev gule.
Bu nêdir? Bu güldür.
Что это? Это цветы.
What is it? It is a flower.



kurm

Ev çîye? Ev kurme.
Bu nêdir? Bu qurddur.
Что это? Это червяк.
What is it? It is a worm.



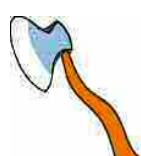
çûk

Ev çîye? Ev çûke.
Bu nêdir? Bu quşdur.
Что это? Это птица.
What is it? It is a sparrow.



dûpişk

Ev çîye? Ev dûpişke.
Bu nêdir? Bu əqrəbdır.
Что это? Это скорпион.
What is it? It is a scorpion.



biVir

Ev çîye? Ev biVire.
Bu nêdir? Bu baltadır.
Что это? Это топор.
What is it? It is an axe.

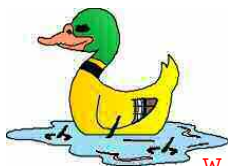


berçaVik

Ev çîye? Ev berçaVike.
Bu nêdir? Bu eynəkdir.
Что это? Это очки.
What is it? It is glasses.

LÜĞƏTLİ ƏLİFBA-ALFABÊYA BI FERHENG

Ww



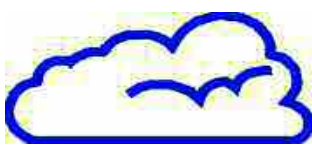
werdek



wêne

Ev çîye? Ev werdeke.
Bu nêdir? Bu ôkdêkdir.
Что это? Это утка
What is it? It is a duck.

Ev çîye? Ev wêneye.
Bu nêdir? Bu şêkildir.
Что это? Это картина
What is it? It is a map.



ew r

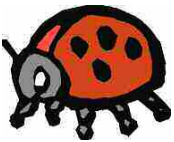


kew

Ev çîye? Ev ewre.
Bu nêdir? Bu buluddur.
Что это? Это туча.
What is it? It is a cloud.

Ev çîye? Ev kewe.
Bu nêdir? Bu kêkildir.
Что это? Это цесарка
What is it? It is a partridge.

Xx



xalxalok



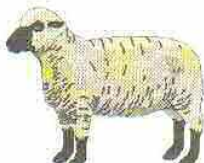
xanî

Ev çîye? Ev xalxaloke.
Bu nêdir? Bu arabüzendir.
Что это?
Это божья коровка.
What is it? It is a lady-bird.

Ev çîye? Ev xanîye.
Bu nêdir? Bu evdir.
Что это? Это дом.
What is it? It is a home.



xaç



berx

Ev çîye? Ev xaç e.
Bu nêdir? Bu xaçdır.
Что это? Это крест.
What is it? It is a cross.

Ev çîye? Ev berxe.
Bu nêdir? Bu quzudur.
Что это? Это баран.
What is it? It is a sheep.

Yy



xîyar



heyve

Ev çîye? Ev xîyare.
Bu nêdir? Bu xiyardır.
Что это? Это огурец.
What is it?
It is a cucumber.

Ev çîye? Ev heyve.
Bu nêdir? Bu aydır.
Что это? Это луна.
What is it? It is a moon.

1

yek

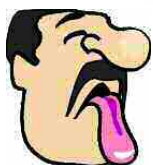


çiya

Ev çîye? Ev yeke.
Bu nêdir? Bu birdir.
Что это? Это единица.
What is it? It is a one.

Ev çîye? Ev çiyaye.
Bu nêdir? Bu dağdır.
Что это? Это горы.
What is it? It is a mountain.

Zz



ziman



zengil

Ev çîye? Ev zimane.
Bu nêdir? Bu dildir.
Что это? Это язык.
What is it? It is a tongue.

Ev çîye? Ev zengile.
Bu nêdir? Bu zengdir.
Что это? Это звонок.
What is it? It is a bell.



zerik



derzi

Ev çîye? Ev zerike.
Bu nêdir? Bu vedrêdir.
Что это? Это ведро.
What is it? It is a bucket.

Ev çîye? Ev derziye.
Bu nêdir? Bu iynêdir.
Что это? Это игла.
What is it? It is a needle.

ALFABÊ

KURDÎ

Azerî

N b/s	ya bi tîpên latinî	ya bi tîpên kirîlî	Latinî
1	Aa	Aa	Aa
2	Bb	Бб	Bb
3	Cc	Цц	Cc
4	Çç	Чч	Çç
5	Dd	Дд	Dd
6	Êê	Ее	Ee
7	Ee	Яя	Əə
8	Ff	Фф	Ff
9	Gg	Гг	Gg
10	Hh	Нн	Hh
11	Îî	Ии	Ii
12	Ii	Ьь	İi
13	Jj	Жж	Jj
14	Kk	Кк	Kk
15	Ll	Лл	Ll
16	Mm	Мм	Mm
17	Nn	Нн	Nn
18	Oo	Оо	Oo
19	Pp	Пп	Pp
20	Qq	Qq	-
21	Rr	Рр	Rr
22	Ss	Сс	Ss
23	Şş	Шш	Şş
24	Tt	Тт	Tt
25	Ûû	Уу	Uu
26	Uu	Юю	Üü
27	Vv	Вв	Vv
28	Ww	Ww	-
29	Xx	Хх	Xx
30	Yy	Йй	Yy
31	Zz	Зз	Zz

DIKARÎ BIXWÎNÎ

1	Artêş, armanc, av, agir, azadî, adar, azerî, aram, artêş,
2	Bazîd, beran, berf, Baran, ba, bahoz, berbang, bedew, berx
3	Cûdî, cêr, ceş, Decle, Cefer, Cemîl, cêv, Cello,
4	Çekdar, çem, çar, çepik, çav, çeleng, çil,
5	Dayîk, dewr, dar, dest, Dara, dû, deh, defter, don, dîwar, dinê
6	Êlnûr, êvar, êzîng, êş, êlek, Êldar,
7	Enî, ewr, erê, Ewreman, Elî, elek, Elegez, Erzurum,
8	Ferat, frtone, Fariz, fîl, fûtbol, Ferman, Firat, Fatma
9	Gerîlla, Gebar, genim, gellî, germ, golig, gore, goh
10	Hewlêr, havîn, hirç hêsir, hewar, havîn, hurmê, hesp
11	Îsal, îmî, bîr, pîr, sîr, Îdrîs, Îsa, îcar, valî, Îbrahîm, Îran
12	Kirin, birin, fîrîn, kirîn, Miraz, mirin, minminîk,
13	Jîyan, jûjî, Nûjîn, jor, jêr, jehr, jale, jajik, Janna,
14	Kurdistan, karker, kevan, Kemal, Kerkuk, Kerem, kelem
15	Lûr, legleg, gul, bîlbil, dîl, Laliş, Lêyla, lazim, lempe, limon
16	Mîdîa, merd, mêr, mêvan, masî, meş, Misir,
17	Nan, nêrî, nig, Nîva, nevî, ner, nav, nas, hinar, Hesên,
18	Osê, Oskan, dor, sor, Oric, ode, orxan, Oslo, Duhok
19	Par, piling, pîr, pola, pis, Paşa, Perîşan, pitî, petek, perçe
20	Quling, qawe, qîr, qelem, qaîş, qat, qeysî, Qasim, qesir, qend
21	Ro, Rostem, zer, ber, gerîlla, reş, ru, rast, ram, aram, zirav
22	Serok, Sîpan, Sencar, sêv, sor, sût, serî, saz, serbaz, Sefer, sê
23	Şoreş, şev, şe, şene, şêr, şûr, şapik, şalik, şîrîn, sekir, şewağ
24	Tîr, tîrêj, tam, tas, tî, tendûr, Temam, temaşe, tîfing, top,
25	Kûr û dûr, pênuş, hûr, şûr, nûr, bûyîn, çûyîn, bûyar
26	Gul, sur, dudu, guh, buhur, kurd, Kurdistan, guhdar, nuh
27	Vala, vrvêşî, vira, vîalî, av, valî, vajî, Vagîf, Van, vala, eva
28	War, welat, Wecîh, weşandin, Xwedê, Wezîr, Wekîl, walî
29	Xiyal, xewn, xanî, xurtî, Xelîl, xalo, xatî, Xalid, xaç, xêr, xas
30	Yasin, Yusif, Yagub, Yasemen, yeqîn, Yehya, yarmarka
31	Zozan, zer, zêr, zor, zengil, zend, zîv, zelal, Zîver, zêytûn

Hazırladı İsmayıl TAHİR

В АТЦ СНГ раскрыли маршрут боевиков из Сирии и Ирака в Европу



Иностранные боевики, получившие опыт в Сирии и Ираке, под видом нелегальных мигрантов прибывают в страны Европы, заявил руководитель антитеррористического центра СНГ Евгений Сысоев.

"Особую озабоченность представляют иностранные террористы-боевики, получившие боевой опыт в Сирии, Ираке и перемещаемые в потоках нелегальной миграции на Европейский континент, в том числе для их использования в геополитических интересах ряда государств", - сказал он на научно-практической конференции региональной антитеррористической структуры (РАТС) ШОС "Доверие, сотрудничество и профессионализм как залог безопасного будущего" в Ташкенте. По его оценке, это породит серьезные последствия для Европы, учитывая попадание радикалов на подготовленную почву возрождаемых и культивируемых в отдельных странах неонацистских и крайних националистических идей.

КРГ проведет переговоры с федеральными властями по поводу парламентского голосования

Делегация Регионального правительства Курдистана (КРГ) сегодня прибывает в Багдад



для переговоров о предстоящих парламентских выборах.

По словам представителя Высшей Независимой Избирательной комиссии Ирака (ИНЕС) Джумана Аль-Галая, делегация КРГ встретится с ИНЕС по поводу продолжающейся подготовки к предстоящим парламентским выборам в Курдистане.

Аль-Галай добавил, что ИНЕС начала обновлять список избирателей Курдистана, чтобы гарантировать, что новые избиратели, имеющие право на участие в выборах, смогут принять участие в процессе голосования.

В августе президент Курдистана назначил 25 февраля следующего года датой парламентских выборов. Это решение приветствовали все политические партии региона, поскольку в прошлом году выборы были отложены из-за споров между партиями.

Байден: США нанесут при необходимости новые удары по связанным с Ираном группировкам

Соединенные Штаты готовы нанести, если сочтут нужным, новые удары по группировкам, которые, по мнению Вашингтона, поддерживаются Ираном и несут ответственность за вылазки против американских военнослужащих на Ближнем Востоке. С таким предупреждением выступил в беседе с журналистами в Белом доме президент США Джо Байден.

На вопрос о том, станет ли в дальнейшем американская сторона наносить удары по таким группировкам, он ответил: "Если нам придется".

Байден также прокомментировал нанесенный в среду удар США по объекту в Сирии, якобы используемому иранским Корпусом стражей исламской революции (КСИР, элитные части



вооруженных сил) и связанными с ним организациями. Когда главу американской администрации попросили уточнить, почему США провели эту военную операцию, он ответил: "Потому что они нанесли удар по нам". Между тем первый заместитель пресс-секретаря Белого дома Оливия Далтон, беседуя с репортерами на борту самолета Байдена, отправившегося из Вашингтона в Чикаго (штат Иллинойс), утверждала, что США не стремятся к эскалации напряженности на Ближнем Востоке, несмотря на проведенную в среду операцию. "И мы хотим ясно дать понять, что продолжаем высказываться против какой бы то ни было эскалации [напряженности в регионе]", - заверила она. Как заявила в среду заместитель помощника министра обороны США по делам Ближнего Востока Дана Строул, в период с 17 октября базы и другие американские объекты в Ираке и Сирии были 41 раз атакованы поддерживаемыми Ираном вооруженными группировками. По ее словам, США приняли и при необходимости продолжают принимать необходимые военные меры против КСИР и связанных с ним организаций. В конце октября в Пентагоне сообщили, что два истребителя F-16 американских ВВС нанесли авиаудары по складам с оружием и боеприпасами, принадлежащим, по мнению администрации США, КСИР.

Судани прибыл в Эрбиль в рамках усилий по разрешению споров

Премьер-министр Ирака Мухаммед Шиас-Судани 9 ноября прибыл в Эрбиль, столицу Иракского Курдистана, на фоне продолжающихся усилий по решению финансовых вопросов между сторонами.

В международном аэропорту Эрбиля премьер-министра Ирака приветствовал его курдский коллега Масрур Барзани. Ожидается, что они проведут встречу для обсуждения финансовых прав Курдистана.

Визит последовал за письмом премьер-министра Курдистана, направленным Судани, в котором подчеркивается необходимость срочных бюджетных выплат на следующие три месяца для своевременной выплаты заработной платы государственным служащим в Курдистане.

Ранее официальный представитель Регионального правительства Курдистана (КРГ) Омед Сабах заявил о критических трудностях со

своевременной выплатой заработной платы из-за бюджетных споров

ституционных принципов и уважению существующих соглашений



с Багдадом и приостановки экспорта сырой нефти Курдистана с марта этого года. Эрбиль активно добивается долгосрочных решений, уделяя особое внимание защите кон-

между двумя сторонами. Лидеры стремятся создать всеобъемлющую и устойчивую финансовую структуру, которая будет служить интересам обеих сторон.

Генеральный консул США и министр КРГ обсудили возобновление экспорта нефти



Исполняющий обязанности министра природных ресурсов Регионального правительства Курдистана (КРГ) Камаль Мохаммед Салих 7 ноября принял генерального консула США Марка Стро, чтобы обсудить важность возобновления

экспорта нефти Курдистана через турецкий порт Джейхан.

В ходе встречи Марк Стро отметил, что приостановка экспорта курдской нефти нанесла ущерб доходам Курдистана, и выразил готовность Вашингтона и дальше

инвестировать в нефтяной, электроэнергетический и энергетический сектор Курдистана.

"Решение вопросов доходов и принятие законопроекта о нефти и газе будут среди приоритетов политики и повестки дня Вашингтона", — добавил генеральный консул США. Мохаммед Салих, со своей стороны, выразил признательность высокопоставленному дипломату за вклад США в усилия, направленные на возобновление экспорта нефти и развитие нефтяной промышленности Курдистана.

КРГ вместе с Турцией и Ираком провело несколько раундов переговоров с целью возобновления экспорта нефти. Финансовый ущерб от его приостановки оценивается уже в 7 миллиардов долларов.

До приостановки курдский регион самостоятельно экспортировал по трубопроводу 450 000 баррелей нефти ежедневно.

Судани и Раиси обсудили палестинскую проблему

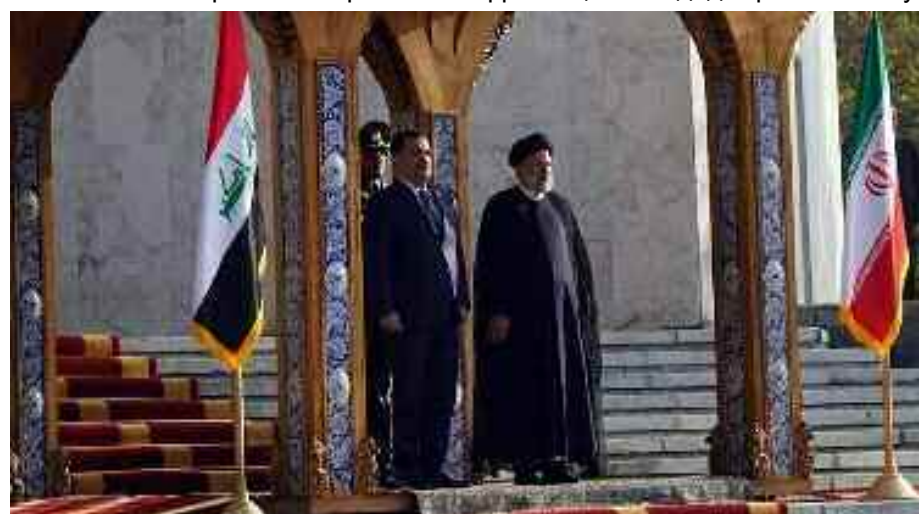
Премьер-министр Ирака Мухаммед Шиас-Судани 6 ноября прибыл в Тегеран с официальным визитом, чтобы встретиться с президентом Ибрагимом Раиси для обсуждения ряда вопросов, вызывающих общую обеспокоенность, включая продолжающийся конфликт между Палестиной и Израилем.

В понедельник утром премьер-министр Мухаммед ас-Судани начал официальный визит в Исламскую Республику Иран. В повестку дня визита входило обсуждение двусторонних отношений между двумя странами и решение ключевых региональных вопросов, представляющих взаимный интерес, с особым акцентом на палестинский вопрос. Об этом говорится в заявлении, опубликованном пресс-службой Судани.

Церемония встречи премьер-министра Ирака в Тегеране включа-

ла исполнение государственных гимнов обеих стран и смотр почет-

стинцев. Вскоре после начала конфронтации Багдад призвал Лигу



ного караула. Конфликт между Палестиной и Израилем возобновился после того, как силы "ХАМАС" совершил нападение на Израиль 7 октября. В результате развязанной войны погибли уже почти 2000 израильтян и 9500 пале-

арабских государств собраться для решения конфликта и палестинского вопроса.

Багдад также отправил по меньшей мере три партии гуманитарной помощи в сектор Газа, который продолжает оставаться в блокаде.

Премьер-министр: Задержка бюджетных выплат - это давление на Курдистан

Премьер-министр Иракского Курдистана Масрур Барзани 6



ноября назвал задержку бюджетных платежей Курдистану "давлением" с целью заставить курдов отказаться от своих прав и привилегий. Он также подтвердил приверженность своего кабинета продолжению конструктивного диалога с Багдадом для обеспечения долго-

"Задержка выплаты заработной платы госслужащим в Курдистане является давлением с целью заставить регион отказаться от своих конституционных прав", - сказал курдский лидер во время выступления на выпускной церемонии в Университете Дохука.

"Мы откроем новые двери, даже если они создадут нам больше препятствий", — добавил он, заверив, что его кабинет делает все возможное для урегулирования споров с Багдадом.

Премьер подчеркнул, что Курдистан выполнил все свои обязанности и обязательства, и ожидает, что Багдад оправдает ожидания региона, уважая конституционные права народа Курдистана.

В последние несколько месяцев Курдистан сталкивается с препятствиями в обеспечении своевременной выплаты заработной платы своим государственным служащим. Эти проблемы связаны с бюджетными разногласиями с Багдадом и приостановкой экспорта сырой нефти с марта этого года.

Тем не менее, Эрбиль активно ищет долгосрочные решения для этих проблем в своих отношениях с Багдадом, при этом соблюдая конституцию страны и соблюдая существующие соглашения между двумя сторонами.

Премьер-министр Барзани призвал Багдад не задерживать выплаты по бюджету

Премьер-министр Иракского Курдистана Масрур Барзани в официальном письме к премьер-министру Ирака Мухаммеду Шиас-Судани призвал федеральное правитель-



ство Ирака своевременно направлять Курдистану предстоящие бюджетные платежи на следующие три месяца, чтобы обеспечить своевременную выплату заработной платы государственным служащим в Курдистане.

Об этом сообщил пресс-секретарь Регионального правительства Курдистана (КРГ) Омед Сабах.

Премьер также изложил видение КРГ о путях решения сохраняющихся проблем между Эрбилем и Багдадом, включая возобновление экспорта сырой нефти и потоков доходов.

В понедельник, 6 ноября, премьер-министр Барзани назвал постоянные задержки бюджетных платежей Курдистану политическим давлением с целью заставить курдов отказаться от их конституционных прав, включая финансовые.

В последние месяцы Курдистан столкнулся с трудностями в обеспечении своевременной выплаты заработной платы государственным служащим. Эти проблемы в первую очередь возникают из-за бюджетных споров с Багдадом и прекращения экспорта сырой нефти с марта этого года.

Эрбиль активно ищет долгосрочные решения для решения этих текущих проблем в отношениях с Багдадом, при этом соблюдая конституцию страны и уважая существующие соглашения между двумя сторонами.

Проиранские ополченцы снова атаковали аэропорт Харир

9 ноября аэропорт Харир, расположенный в провинции Эрбиль Иракского Курдистана, под-



вергся новому нападению со стороны проиранских ополченцев, что привело к пожару на складе топлива. Об этом сообщила контртеррористическая служба Курдистана. Ответственность за атаку взяло на себя "Исламское сопротивление Ирака". Проиранская шиитская группировка опубликовала видеозапись нападения и сообщила, что оно было осуществлено с помощью начиненных взрывчаткой дронов.

Контртеррористическое подразделение Курдистана подтвердило, что нападение произошло около 19:15 по местному времени. Сообщается также, что силы возглавляемой США Международной коалиции покинули базу в аэропорту Харир 20 октября.

В последнее время проиранские ополченцы активизировали свои нападения на базы США и Международной коалиции в Ираке и Сирии в ответ на поддержку Вашингтоном Израиля. За сутки до этого аэропорт Харир подвергся нападению двух начиненных взрывчаткой дронов.

Гутерриш отметил важность создания условий, чтобы Иран не получил ядерное оружие

Генеральный секретарь ООН Антониу Гутерриш полагает, что

Гутерриш добавил, что считает Совместный всеобъемлющий



для того, чтобы Иран не обладал ядерным оружием, надо создать соответствующие условия.

"Я полагаю, было бы очень важно создать условия, при которых Иран не будет обладать ядерным оружием", - сказал он на конференции, организованной агентством Reuters.

план действий (СВПД) по иранской ядерной программе "был очень важным дипломатическим достижением" и сожалеет, что переговоры по возобновлению этого соглашения были прерваны.

В 2015 году "пятерка" постоянных членов Совета Безопасности ООН и Германия подписали с

Ираном СВПД, нацеленный на преодоление кризиса вокруг ядерных разработок Тегерана. Документ предусматривал постепенную отмену санкций в обмен на обязательства Ирана ограничить ядерную деятельность. Предыдущий президент США Дональд Трамп принял в 2018 году решение о выходе из этой договоренности. Нынешний американский лидер Джо Байден неоднократно сигнализировал о готовности вернуть Вашингтон в ядерную сделку.

Россия, Великобритания, Германия, Китай, США и Франция с апреля 2021 года ведут с Ираном в Вене переговоры о восстановлении СВПД в его первоначальном виде. 10 ноября 2022 года генеральный директор Международного агентства по атомной энергии Рафаэль Гросси заявил, что очередной раунд переговоров с представителями исламской республики завершился в Вене без какого-либо результата.

В Эрбиле открылась выставка гранатов



8 ноября в столице Иракского Курдистана, Эрбиле, стартовала выставка знаменитых гранатов и других местных сельскохозяйственных продуктов. В течение трех дней

десятки фермеров будут представлять свою продукцию, в том числе гранаты, грецкие орехи и др.

Как сообщило министерство сельского и водного хозяйства

Регионального правительства Курдистана (КРГ), на европейские рынки отправлены первые 100 тонн отечественных гранатов. Тщательно упакованные в специальные коробки, гранаты из Захо и Халабджи были отправлены на рынки Франции и Великобритании.

Всего в Европейский Союз из Курдистана планируется отправить более 1000 тонн гранатов.

В прошлом году министерство сельского и водного хозяйства экспортировало 2000 тонн гранатов в страны Персидского залива.

Эти данные указывают на растущий спрос на сельскохозяйственную продукцию Курдистана на различных международных рынках.

ДИПЛОМАТ

№ 42 (554) 08 - 14 ноябрь 2023-год ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКАЯ ГАЗЕТА

Масуд Барзани и Мухаммед ас-Судани обсудили проблемы Ирака



Курдский лидер Масуд Барзани, президент "Демократической партии Курдистана" (ДПК), в четверг, 9 ноября, принял прибывшего в Эрбил премьер-министра

Ирака Мухаммеда Ши ас-Судани. Стороны рассмотрели вопросы стабильности Ирака и другие темы.

На встрече присутствовали президент Курдистана

Нечирван Барзани, премьер-министр Масрур Барзани, а также секретарь и члены Политбюро ДПК.

Как сообщается в заявлении штаба Барзани, обсуждения сторон были сосредоточены на напряженности и развитии событий в регионе, ситуации в секторе Газа, путях доставки гуманитарной помощи в этот регион, а также вызовах и угрозах стабильности в Ираке и регионе.

Согласно заявлению, стороны также обсудили последние политические события в Ираке и отношения между Региональным правительством Курдистана (КРГ) и Багдадом.

ДПК и ПСК заявили о важности координации совместных действий

Высокопоставленные делегации двух основных партий Иракского Курдистана, "Демократической партии Курдистана" (ДПК) и "Патриотического союза Курдистана" (ПСК), 7

"Стороны подчеркнули необходимость координации и сотрудничества, а также необходимость собрать силы и возможности всех политических сил и партий для защиты

сотрудникам государственного сектора Курдистана.

"Эта инициатива действует в рамках постоянной конституции Ирака, что означает приверженность благополучию граждан региона", - говорится в заявлении.

Со времени съезда ПСК, состоявшегося в сентябре, партии не проводили никаких встреч такого рода.

Выступая перед журналистами после встречи заместитель председателя ДПК Нечирван Барзани охарактеризовал взаимодействие с коллегами из ПСК как конструктивное, и выразил оптимизм по поводу того, что парламентские выборы пройдут в соответствии с графиком.

Генеральное консульство Нидерландов в Эрбиле приветствовало встречу, заявив: "Мы поздравляем руководство ПСК и ДПК с сегодняшней совместной встречей и их готовностью продолжать этот жизненно важный диалог. Мы ожидаем дальнейших шагов от сторон по решению насущных проблем, с которыми в настоящее время сталкивается Иракский Курдистан".



ноября провели встречу, чтобы обсудить текущие проблемы, стоящие перед курдским регионом. В состав делегаций входили президент Курдистана Нечирван Барзани и премьер-министр Масрур Барзани, которые также являются вице-президентами ДПК, а ПСК представляли лидер партии Бафель Талабани и заместитель премьер-министра Курдистана Кубад Талабани.

Основное внимание на встрече было уделено ситуации в Курдистане и Ираке, а также ситуации на Ближнем Востоке в целом.

[конституционного] образования Курдистана и сформулировать совместную стратегию, совместимую с курсом событий и изменений", - говорится в сообщении, опубликованном по итогам встречи. "Стороны договорились укреплять точки соприкосновения и решать проблемы в направлении национальных интересов Курдистана".

Особое внимание было уделено одобрению усилий Регионального правительства Курдистана (КРГ) по обеспечению выплаты финансовых пособий и заработной платы



Премьер-министр Барзани подчеркивает единство курдских партий

Премьер-министр Иракского Курдистана подчеркнул важность единства и солидарности между всеми курдскими партиями во время встречи с Эрфаном Али Абдулазизом, лиде-



ром "Исламского движения Курдистана".

Как сообщается в заявлении канцелярии премьер-министра, Барзани поздравил Абдулазиза с успехом недавнего съезда его партии, а также с его переизбранием на пост ее лидера.

"На встрече обсуждалась общая ситуация в Курдистане и [более широком] регионе и подчеркивалась важность солидарности и единства курдских партий для защиты конституционной целостности региона и прав курдского народа".

"Исламское движение Курдистана" во время парламентских выборов 1992 года набрало 5,1% голосов в Курдистане, укрепив свои позиции третьего по величине политического образования в автономном регионе, уступая только ПСК и ДПК. Однако в настоящее время партия не имеет мест ни в парламенте Курдистана, ни в Совете представителей Ирака.

Ирак заявил, что не собирается нарушать соглашение стран ОПЕК+

Ирак не собирается нарушать соглашение в рамках альянса нефтедобывающих стран ОПЕК+, которое определяет уровни добычи для стран-участниц этой договоренности,



говорится в полученном РИА Новости сообщении министерства нефти Ирака.

"Министерство нефти подтверждает приверженность и поддержку соглашения ОПЕК+ по определению уровней добычи", — отметили в министерстве, комментируя сообщения в СМИ относительно увеличения Ираком экспорта нефти.

Как пояснили в министерстве, увеличение экспорта нефти некоторыми странами-производителями, включая Ирак, "является естественным процессом и не влияет на объемы добычи, согласованные альянсом ОПЕК+".

Согласно его разъяснениям, такое увеличение уровня экспорта иногда происходит за счет снижения внутреннего потребления от сезона к сезону, когда природные условия являются одним из факторов, влияющих на увеличение или снижение внутреннего спроса.

ТӘСІСÇІ VƏ BAŞ REDAKTOR:

TAHİR SÜLEYMAN

İMTİYAZ Ü SERNIVİSAR:

TAHİR SİLÊMAN

УЧРЕДИТЕЛЬ И ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:

TAXIR SULEYMAN

Tel: +994 50 352-33-18

Baş redaktorun müavini:

Tariyel Cəlil

Xüsusi müxbir:

Nofəl Ədalət

Региональный корреспондент:

Усуб Тейфур

Müəlliflərin mövqeyi ilə redaksiyanın mövqeyi üst-üstə düşməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri Az1040, küçə S.Mehmandarov ev 25, mənzil 17

Navnisan: Bakû Az1040, soqaq S.Mêhmandarov xani 25, mal-17

Адрес: Баку Az1040, улица С.Мехмандаров дом 25, кв.-17

Qəzet "Diplomat" qəzetinin bilgisayar mərkəzində yığılıb səhifələnilib və "Mətbuat" mətbəəsində çap olunmuşdur. e-mail: hewler@mail.ru

Şəhadətnamə: NƏŞ 005004966

BUSB-un Sabunçu rayon filialı

VÖEN 1800061582

H/h 438010000

Sifariş: 1500